Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Frederiksborg Amt 1970-2006

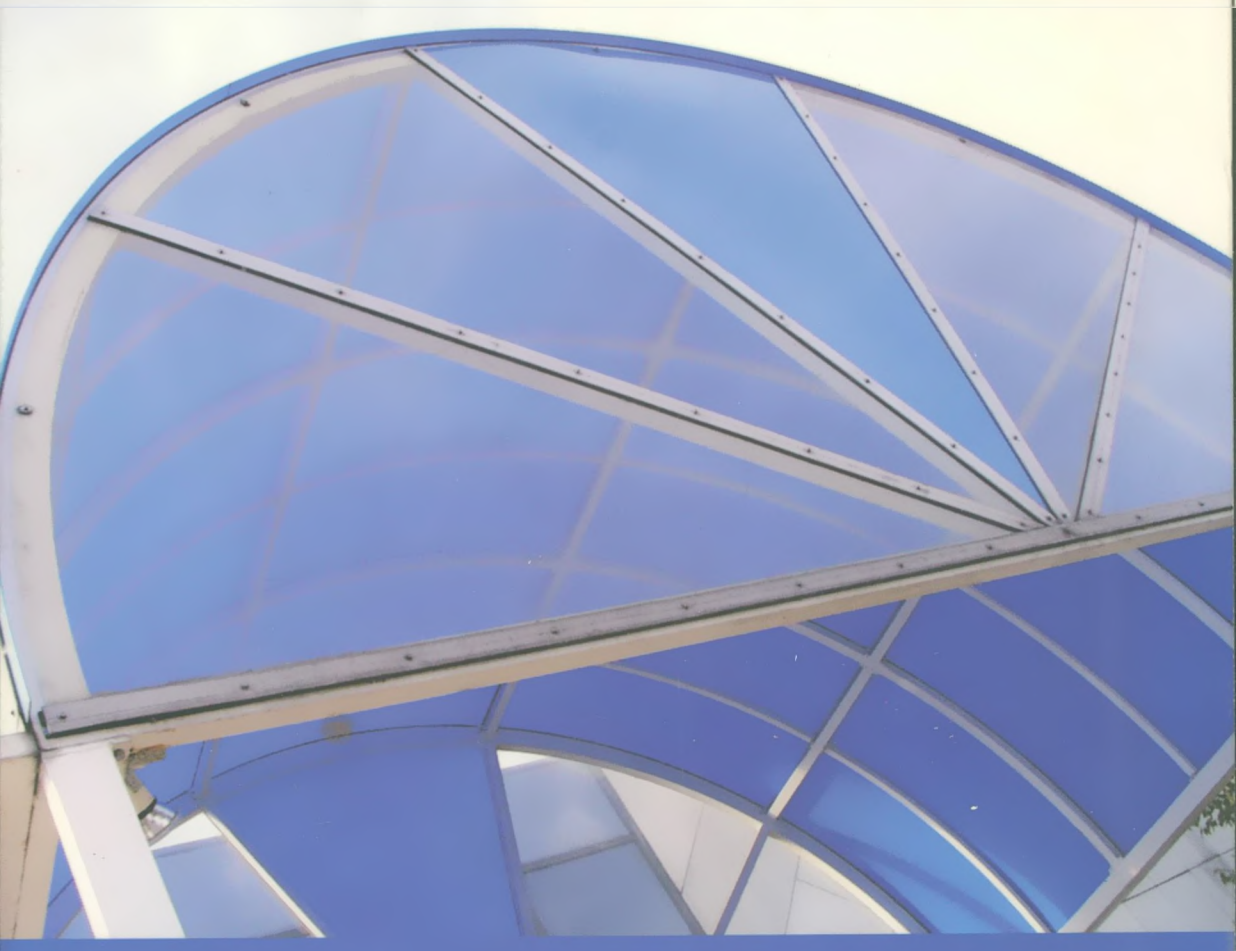

Årbog 2007

Frederiksborg Amts Historiske Samfund

Frederiksborg Amt 1970-2006

Årbog 2007
Frederiksborg Amts Historiske Samfund
Redaktør Eva Stennicke

Frederiksborg Amt 1970-2006
Frederiksborg Amts Historiske Samfund
2007

Redaktion: Eva Stennicke
og Margrethe Krogh

Grafisk tilrettelæggelse og tryk:
Hillerød Grafisk

Bogen er sat med Avenir
og trykt på 115 gr. G-print

Omslagsillustration:
Indgangspartiet til Hørsholm Sygehus.
Foto: AV-afdelingen, Nordsjællands Hospital

Oplag: 650
Løssalgspris: Kr. 200

ISBN 978-87-87415-34-7

Bogen er udgivet med støtte fra:
Frederiksborg Amt, Udvalget for Almen Kultur
Nordea Danmark-fonden
Dansk Lokalhistorisk Forening

Indholdsfortegnelse

Forord 5

Den administrative indeling i Frederiksborg Amt indtil 1970 6
Rolf Kjær-Hansen

Frederiksborg Amtskommunes våben og logo 10
Henrik Christoffersen

Frederiksborg Amt og kommunalreformen i 1970 12
Kirsten Baunegaard

Kommunesammenlægninger og byudviklingsudvalg 18
Erling Rørdam

Frederiksborg Amtsråd 1970-2006 24
Henrik Christoffersen

Noget om amtets "Overordnede" 38
Elisabeth Ingleby

Frederiksborg Amtsråd 1970-82 – erindringer 40
Hans Vistesen

Politik i Frederiksborg Amtsråd 1970-2006 – forskelle og ligheder 44
Hans Andersen

Erindringer og refleksioner efter 34 år i amtsrådets og undervisnings- og kulturudvalgets tjeneste 50
Henrik Christoffersen

Væsentlige politiske resultater i amtsrådets arbejde på uddannelses- og kulturområdet 1970-2006 56
Henrik Christoffersen

Nordsjælland og planlægningen af metropolen 62
Jan Magnussen

Erindringer fra 37 år i Teknik & Miljø 76
Finn A. Olsen

Indholdsfortegnelse

fortsat

Mit yndlingssted i Frederiksborg Amt 84
Sofia Mulla

Socialreformen og Frederiksborg Amt 90
Asger Milthers

Særforsorgens udlægning 94
Inger Vestergaard

Sygehusvæsenet i Frederiksborg Amt 98
Villy Olsen

Sygehuspolitik fra 1970-2006 114
Conny Dideriksen

Erindringer fra en travl hverdag 118
Bjarni Øvlisen

Lægekredsforeningen for Frederiksborg Amt 124
Bjarni Øvlisen

Nedlukningen af Frederiksborg Amt 126
Jan Magnussen

Forfatterliste 138

Forord

Årets bog har fået titlen "Frederiksborg Amt 1970-2006". Den er et bidrag til fortællingen om den store udvikling, der har været i Nordsjælland i anden halvdel af 1900-tallet – en periode hvor samfundet som sådan har ændret sig markant. Kommunalreformen i 1970 og opbygningen af en moderne administration med tilhørende ansvarsområder og arbejdsopgaver er bogens udgangspunkt.

Bestyrelsen tog i begyndelsen af 2006 initiativ til bogen fordi vi mente, at det med amtets nedlukning 31/12 2006 var på høje tid at få fortalt historien om Frederiksborg Amt som politisk forum og administrativ myndighed.

Det lykkedes os at få kontakt til en række mennesker, som var interesserede og villige til at skrive en artikel om netop deres fagområde. Flere af årbogens forfattere har arbejdet en længere årrække enten på amtsgården eller indenfor sygehusvæsenet, har været valgt til amtsrådet eller er, som de to historikere, hentet ind for at beskrive amternes udvikling og kommunalreformen i 1970.

Under de betingelser, som bogen er blevet til på, har det desværre ikke kunnet undgås at nogle områder er mere fyldestgørende behandlet end andre – og sådan er det. Som Jan Magnussens afsluttende artikel tydeligt beskriver, er der ikke noget tilbage af Frederiksborg Amt på den tidligere amtsgård, og man må sige at det var lidt i 11. time at bestyrelsen fik projektet sat i værk. Vi håber at bogen vil blive modtaget som et væsentligt bidrag til Frederiksborg Amts historie, og at man efter endt læsning vil sidde med samme fornemmelse som redaktionen, nemlig at amtet var en rigtig god arbejdsplads.

På Frederiksborg Amts Historiske Samfunds vegne vil jeg først og fremmest sige en speciel tak til alle forfatterne, som hver især, uden honorar, har ydet en stor indsats for at virkeliggøre bogen.

Dernæst tak til Margrethe Krogh, bestyrelsesmedlem i Frederiksborg Amts Historiske Samfund. Ikke mindst Margrethe Krogh's store personlige berøringsflade var vigtig i opstartsfasen, og senere har hun som medredaktør taget ansvar for redigering og layout. Også bestyrelsesmedlem Torben Bill-Jessen har ydet en stor indsats. Han står bag langt de fleste skanninger af bogens billeder.

Der skal også lyde en tak til de lokalhistoriske arkiver, som har været meget hjælpsomme, når vi har manglet et fotografi eller to. Flere private virksomheder har ligeledes stået os bi – også tak til dem.

Det er som bekendt ikke gratis at udgive bøger, og med tak har foreningen modtaget bidrag fra Frederiksborg Amt, Udvalget for Almen Kultur, Dansk Lokalhistorisk Forening og Nordea Danmark-fonden. Sidstnævnte har bidraget specielt til trykningen af bogens farvebilleder.

Endelig skal trykkeriet Hillerød Grafisk og specielt mediegrafiker Jeanne Westh takkes for et godt samarbejde.

Eva Stennicke
Formand for Frederiksborg Amts
Historiske Samfund

Den administrative inddeling i Frederiksborg Amt indtil 1970

af Rolf Kjær-Hansen

Den danske forvaltningsstruktur falder i tre niveauer: 1) centraladministrationen placeret i København, tæt på konge og regering, eksempelvis Rentekammer/Finansministerium, Danske Kancelli/Indenrigsministerium; 2) den regionale administration i len/amtsforvaltning og 3) den lokale administration i sogn og kommuner.

Amterne har spillet en vigtig administrativ rolle, idet amtet tidligere var befolkningens nærmeste kontaktmulighed med offentlige embedsmænd. En regional forvaltning på amtsniveau kendes også fra Sverige og Norge.

På tysk anvendes Beamter for embedsmænd og amt betyder således oprindeligt embede. Når man skal skitsere den administrative udvikling, er det væsentlig at holde sig for øje, at der over tid er sket forskydninger i såvel geografisk som forvaltningsmæssig henseende. Den administrative benævnelse på et givet geografisk område vil også afhænge af, hvilken forvaltningsmyndighed, der er ansvarlig for området.

I kirkelig henseende har landet været opdelt i stifter, underopdelt i provstier, underopdelt i sogne. Den retslige administration har opdelt landet i len og amt, underopdelt i herred og birk. Den kommunale administration har indtil udgangen af 2006 opdelt landet i amt og kommune.

1662 – enevælden centraliserer magten

I middelalderen var den kirkelige og verdslige administrations geografiske inddeling i vidt omfang sammenfaldende. Ved reformationen i 1536 overtog kronen bispe- og klostergods, hvilket i Nordsjælland betød en koncentration af krongods. Før enevælden var der et stort og skiftende antal len, der var bortforpagtet til private adelsmænd. Disse erstattedes efter enevælden i 1660 med 49 amter som ny administrativ enhed i 1662. I spidsen for amterne stod kongeligt udnævnte embedsmænd – amtmænd. Der fandtes to typer amtmænd: de almindelige amtmænd og de endnu finere og højere rangerende stiftamtmænd. I Nordsjælland fandtes i 1660 tre len: Abrahamstrup, Frederiksborg og Kronborg. Hørsholm havde

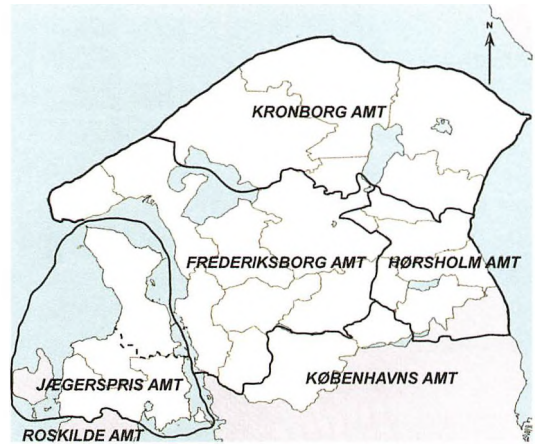

1682 – den administrative inddeling i Nordsjælland. Grundkort med kommunegrænser. Gengivet efter Atlas over Danmarks administrative inddeling efter 1660. Red. af K.- E. Frandsen, 1984.

til dels status af len – i 1647 bortforlenet til Corfitz Ulfeldt.

Fra 1662 blev disse len ændret til amter og situationen var i 1682, at der eksisterede fire amter: Jægerspris – fra 1677 navnet på det tidligere Abrahamstrup Amt (det nordlige Hornsherred), Frederiksborg (det vestlige Nordsjælland), Kronborg og Hørsholm (det nordøstlige Nordsjælland), der bedst kan opfattes som et amt – selvom Hørsholm formelt på dette tidspunkt havde en anden status. Hornsherred udgjorde administrativt set et særligt område, idet der her i modsætning til resten af Nordsjælland fandtes privat godsdrift. Det nordlige Hornsherred benævnes Jægerspris Amt – selvom det fra 1681 blev overført til Frederiksborg Amt, mens den sydlige del af Hornsherred benævnes Abrahamstrup Amt – selvom det fra 1675 hørte til Roskilde Amt. Undertiden benævnes hele Hornsherred også som Jægerspris Amt. De indtil 2007 eksisterende kommuner: Stenløse og Farum hørte på dette tidspunkt til Københavns Amt, mens Søllerød hørte til Hørsholm Amt.

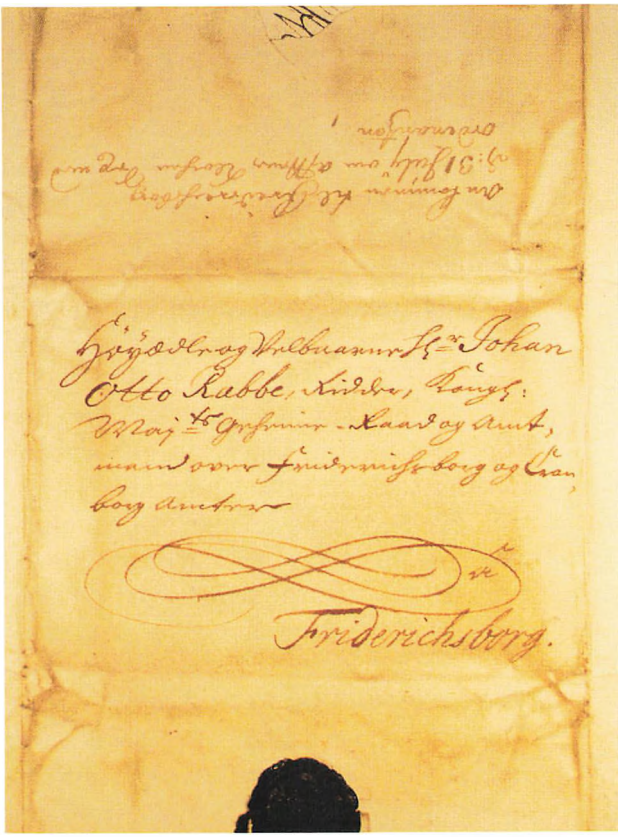

»Højædle og Velbårne Hr. Johan Otto Rabbe, Ridder, Kongelig Majestæts Geheimeråd og Amtmand over Frederiksborg og Kronborg Amter. Frederiksborg«. Brev til amtmand Johan Otto Raben (1646-1719), der var amtmand for Frederiksborg og Kronborg amter 1697-1717

Amtmanden – kongens forlængede arm

Amtmandens rolle var den enevældige konges lokale repræsentant, men han fik færre opgaver end de hidtidige lensmænd. Den væsentligste forskel var, at amtmanden nu var kongelig udnævnt embedsmand. Stiftamtmanden, der med biskoppen var stiftsøvrighed i hver af de seks kirkelige stifter i Danmark, havde formelt myndighed over amtmanden, men i praksis blev amterne fra 1682 direkte underlagt centraladministrationen. Amtmanden havde tilsynet med amtsforvalterne (der stod for at inddrive de kongelige skatter og landgilde) og retsvæsenet, herunder skiftevæsenet. Men amtmanden forestod ikke direkte skatteopkrævningen. I 1700-tallets landboreformer var amtmanden en central person som formand for landvæsenskommissionerne. Amtmanden var endvidere bindeledet i kommunikationen mellem den lokale og den centrale administration samt befolkningens kommunikation med kongen. Dette var alt sammen en strategi rettet mod koncentration af magten centralt og etableringen af professionelle embedsmænd.

Frederiksborg og Kronborg Amts første amtmand var Otto Pogwisch (1610-1684), der blev udnævnt til lensmand i 1648 og ved amtets oprettelse fortsatte som amtmand indtil 1665. I en kort periode i 1662 overtog Johan Christoffer Körbitz (1612-1682) administrationen af amterne – udover dette var Körbitz i øvrigt stiftamtmand for Sjælland og amtmand i København og Roskilde Amt 1662-1682. Abrahamstrup Amts første amtmand var Hans Meulengracht (1629-1684), der var amtmand 1660-1665. Disse tre personer kan opfattes som indbegrebet af den ambitiøse topembedsmand under enevælden, der loyalt tjener kongen med at centralisere magten, typisk med en baggrund ved hoffet. Endvidere bemærkes det, at amtmanden kunne administrere flere amter.

1794 – reform og nye opgaver

Fra centraladministrationen var der et ønske om, at normalisere størrelsen på amterne, hvilket ved kongelig resolution af 4. september 1793 og Rentekammerplakat af 21. juni 1794 betød, at antallet af amter i kongeriget blev reduceret fra 24 til 17. Det tog dog en årrække inden denne nye amtsinddeling i praksis blev gennemført.

Allerede i 1771 var Frederiksborg, Kronborg og Hørsholm lagt sammen til et amtmandskab og i 1800 blev den sydlige del af Ølstykke Herred (svarende til Stenløse og Farum Kommuner) overflyttet fra Københavns Amt til Frederiksborg Amt. Ved kongelig resolution af 20. marts 1805 oprettes Frederiksborg Amt ved tillæg af den nordlige del af Jægerspris Amt. I 1808 fik Frederiksborg Amt tillagt den sydligste del af Hornsherred og Orø. Ved 1794-amtsreformen mistede stiftamtmanden en væsentlig del af sine beføjelser til amtmanden, idet han blev frataget opsynet med amtmændene, og alene var ansvarlig for kirker, skoler og fattigvæsen. Købstæderne som forvaltningsområde blev ved reformen overflyttet fra stiftamtet til amtet. Amtmanden var fra 1795 formand for forligskommissioner, der afgjorde mindre stridigheder. Først fra 1821 var der krav om en formel juridisk uddannelse for amtmænd, hvorefter jurister havde eneret til hvervet.

Amtets opgaver blev udvidet indenfor en række nye områder: 1793 med opsynet over alle landeveje; 1803 med fattigvæsenet; 1806 med sygehusvæsenet og 1814 med skolevæsenet. Herved tegner der sig et billede af amtets opgaver, der stort set fortsætter indtil 2007.

For at skaffe et overblik over de udgifter, der blev anvendt til lokale formål, blev de amtskommunale skatter i 1819 samlet i et amtsrepartitionsfond (senere amtsfond), der reelt etablerede en selvstændig amtsøkonomi med amtmanden som tilsynsfører.

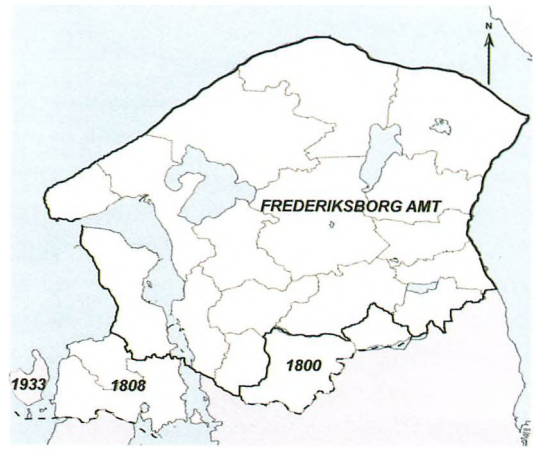

1793 – den administrative inddeling i Nordsjælland. Grundkort med kommunegrænser. Gengivet efter Atlas over Danmarks administrative inddeling efter 1660. Red. af K.- E. Frandsen, 1984.

Ved reformen i 1794 fulgte amternes geografiske grænse de gamle retslige underenheder: herrederne og bestod stort set uforandret frem til 1970, for Frederiksborg Amts vedkommende helt til 2007.

1842 – folkestyre og oprettelse af kommuner

Det lokale selvstyre oprettes med lov af 13. august 1841, hvorved der etableres sogneforstanderskaber, senere kaldet sognerråd. Disse var de første kommuner på landet i modsætning til købstadskommuner. Købstæderne hørte forvaltningsmæssigt ikke til amtsrådskredsene og valgte ikke medlemmer til amtsrådet. Sognekommunerne var samlet i amtsrådskredse eller amtskommuner. I disse blev der oprettet amtsråd, der skulle virke fra 1842, med forvaltningsområde svarende til de hidtidige amter. Den amtslige administration blev opdelt i to institutioner, begge under amtmandens ledelse: 1) den amtslige administration, der var indenrigsministeriets lokale myndighed (indtil 1849 kongens) og 2) amtsrådet, der varetog de amtskommunale opgaver med folkevalgte medlemmer. Amtsrådet bestod af 8-10 medlemmer, der hovedsageligt var valgt blandt de større jordbesiddere, samt medlemmer udpeget af sogneforstanderskabet. Amtmanden var født formand for amtsrådet, og som forretningsfører sørgede han for at beslutningerne blev effektueret.

Frederiksborg Amtsråd bestod i 1842 af 7 medlemmer, heraf 5 valgte. Af vigtige opgaver for amtsrådet kan nævnes: fælleskommunale veje, vandløb, fattig- og skolevæsen og sygehuse. Amtsrådet havde endvidere udtaleret overfor regeringen i spørgsmål af generel karakter. Amtmanden havde opsyn med de kommunale myndigheder og lokale embedsmænd og varetog opgaver indenfor retsvæsen og politi. Udover amtmanden bestod administrationen af skrivere og kontorfunktionærer. Med de valgte amtsråd blev amtmandens rolle efterhånden mindre for helt at forsvinde med kommunalreformen i 1970.

Kvinder fik først valgret og var valgbare til amtsrådet i 1908. Ved gennemførelse af retsplejereformen i 1916 bortfaldt amtmandens beføjelser indenfor retsvæsen og politi – og hermed blev den dømmende og udøvende magt adskilt. Direkte valg til amtsrådet blev først indført ved amtsrådsvalget i 1935 (1933-valgloven), valgret var da 25 år. Valg til amtsrådet havde indtil da været forholdstalsvalg ved valgmænd udpeget blandt sognerådets medlemmer.

1970 – velfærdssamfundets reform

Det er først med 1970-amtsreformen, at formanden for amtsrådet ikke længere var en udpeget embedsmand, amtmanden, men en amtsborgmester valgt blandt amtsrådet.

Udseendet af Frederiksborg Amt har været stabilt fra 1808 til 2007, Orø blev dog overflyttet til Holbæk Amt i 1933. Med 1970-reformen blev antallet af amter reduceret fra 22 til 14. Oprindeligt var det blandt amtsrådets opgaver at føre tilsyn med sognekommunerne, men i 1970 blev denne opgave overflyttet til tilsynsrådet med statsamtmanden som formand, amtmandens nye titel.

Frederiksborg Amtskommunes våben og logo

af Henrik Christoffersen

Frederiksborg Amtskommunes våben er fra 1936. Det er altså af nyere dato; men det er samtidig det ældste af de våbener, der har været godkendt for de 14 amtskommuner, som blev dannet ved kommunalreformen i 1970.

Våbnet blev skitseret i 1936 af statens konsulent i heraldiske spørgsmål, arkivar Poul Bredo Granjean og udfærdiget af våbenkunstner og gravør Fr. Britze, København. Ved kgl. resolution af 29. december 1936 blev det således udfærdigede våben approberet til brug for Frederiksborg Amtskommune af Hans Majestæt Kong Christian X.

Våbnet viser en guldkrone mellem to guld-træer på purpurrød baggrund. Purpur og guld er de kongelige farver. Guldkronen er en åben krone som anvendt af Christian IV. Det samlede billede symboliserer de kongelige slottes beliggenhed i og kongemagtens tilknytning til det skovrige Nordsjælland.

I 1993 blev den heraldiske symbolik i amtskommunens våben omsat til et logo med et forenklet og moderniseret grafisk design. Det billedlige symbolsprog blev opretholdt, idet logoet ligesom våbnet viser en åben kongekrone, som er flankeret af to træer. Farverne blev imidlertid ændret fra at være de kongelige farver – purpur og guld – til at være de nationale farver – rødt og hvidt. Træerne blev ændret fra at fremtræde med rødder efter heraldiske stilnormer til at fremtræde som et billede af træer, der vokser i jorden. Våbnet var udformet i traditionel skjoldform, hvorimod logoet blev udformet i en almindelig firkant.

Logoet blev udsat for skarp kritik fra autoriteter i heraldiske spørgsmål, og den kritik var utvivlsomt sagligt berettiget. Logoet blev imidlertid inddraget som det bærende element i et detaljeret fastlagt fælles grafisk præg for alle dele af Frederiksborg Amts virksomhed. I den sammenhæng har logoet været et virksomt og effektivt bomærke for amtet.

Spøgefuldt er det blevet sagt, at mens det gamle våben i kongefarverne illustrerer et område, som er en skovrig egn med kongeslotte, så kan det nye logo i roliganfarverne siges at ligne en hængekøje mellem to æbletræer i en græsplane. Således kan det nye logo illustrere et område, hvor en betydelig udbygning af parcelhusområder har fundet sted.

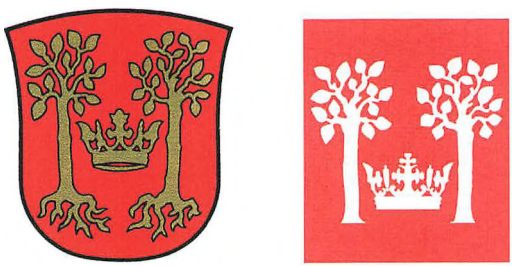

Frederiksborg Amtskommunes våben og logo



Den nye amtsgård fremvises 17. januar 1972. Foto: Jørgen Rubæk Hansen. Udlånt af Lokalhistorisk Arkiv & Forening for Alsønderup & Tjæreby Sogne



Amtsgården, Kongens Vænge 2 i Hillerød ca. 1972. Foto: Lokalhistorisk Arkiv, Hillerød Bibliotekerne

Frederiksborg Amt og kommunalreformen i 1970

af Kirsten Baunegaard

Den 1. april 1970 blev der gennemført en vidtgående kommunalreform i Danmark, faktisk den største i danmarkshistorien indtil da. For Frederiksborg Amt kom det til at betyde nogle væsentlige ændringer, ikke i forhold til størrelse og afgrænsning, men i allerhøjeste grad hvad angik funktion og indhold. Amtets grænser forblev intakte i forhold til, hvordan de havde set ud siden slutningen af 1700-tallet, men dengang havde amtet rummet 65 kommuner, i løbet af 1960'erne var antallet skrumpet ind til 40.

Optakten til kommunalreformen

Efter 2. verdenskrig kom Danmark ind i en heftig vækstperiode, og afgørende strukturelle ændringer satte en udvikling i gang. Denne udvikling kom til at betyde, at den oprindelige inddeling stat, amt og kommune imellem, i stigende grad blev inadækvat, for ikke at sige helt forældet. For eksempel gjorde folkeskolen krav på forbedringer efter folkeskoleloven af 1937, vejnettet kunne ikke honorere det voksende pres fra den stigende bilisme – og frem for alt: de små kommuners administration (og økonomi), hvor sognerådsformanden tidligere havde klaret sognets sager ved spisebordet, efter at aftensmaden var ryddet væk, var ved at være en saga blot. Sognekommunerne blev simpelthen for små til at løse de opgaver, som samfundsudviklingen medførte.

Den oprindelige kommunale inddeling havde egentlig sit udspring i middelalderen med en opdeling i byer, som over en bred kam var de gamle købstæder og på landet en opdeling i kirkesogne. Amterne havde sin oprindelse i middelalderens len, men efter enevældens indførelse i 1660 ændredes inddelingen, og betegnelsen amt blev indført. Før 1970 omfattede amterne kun sognekommunerne, købstæderne havde selvstændig status og den modsætning, der kunne være mellem by og land, blev understreget, fordi byråd og amtsråd ofte kom til at stå overfor hinanden.

I spidsen for amterne stod amtmændene, kongeligt udnævnte embedsmænd. I spidsen for byrådene stod borgmestrene, siden 1919 folkevalgte – en konstellation,

Fig. 1 viser Frederiksborg Amts udstrækning og grænser til Københavns og Roskilde Amter i 1966. Kortet er oprindelig fra "Hillerød 1945-2006", udtegnet af Lis Langvad og Susanne Thormann. Sidstnævnte har forsynet kortet med supplerende kommunenavne til denne artikel. Før 1970 bestod Frederiksborg Amt af 40 kommuner og købstæder. I 1966 var der sket flere frivillige sammenlægninger: Ferslev, Skibby, Skuldelev og Selsø sognekommuner havde slået sig sammen under navnet Skibby Kommune. Dråby og Gerlev sognekommuner havde slået sig sammen under navnet Jægerspris og Hillerød Købstad, Frederiksborg Slotssogn og Nr. Herlev havde slået sig sammen under navnet Hillerød.



Kommunestruktur pr 1.4.1966 i Frederiksborg Amt.

KOMMUNEGRÆNSE

KOMMUNEGRÆNSE TIL 1966

AMTSGRÆNSE

*HILLERØD, FREDERIKSBORG SLOTSSOGN OG NØRRE HERLEV

der yderligere kunne generere modsætninger. Man var derfor klar over fra både statslig, amtslig og kommunalt hold, at der måtte ændringer til for at tilpasse administrationen til den hastige samfundsudvikling.

Kommunallovskommissionen og kommunalkommissionen

I 1958 gik Indenrigsministeriet og Præstø Amt sammen om at etablere en kommunesammenlægning, som en form for pilotprojekt, og erfaringerne derfra blev benyttet, da man nedsatte en kommunallovskommission i december 1958, der skulle forberede og formulere lovkomplekset omkring reformarbejdet.

I årene herefter slog en hel del mindre kommuner sig frivilligt sammen, – knap 400 ud af 1388 kommuner. Et af argumenterne for sammenlægning var behov for koordinering af byplanlægning, trafik og skoleområdet. F.eks. var mange unge børnefamilier i 1960'ernes første halvdel flyttet til området syd for Hillerød, velstanden betød mulighed for erhvervelse af bil og hus, S-toget var planlagt til Hillerød, og skoleområdet skulle udbygges.

På baggrund af kommunallovkommissionens arbejde vedtog man i marts 1969 at gennemføre kommunalreformen i Danmark, og til dette nedsatte man endnu en kommission, nemlig kommunalreformkommissionen, der skulle gennem- og fuldføre sammenlægningsarbejdet med skæringsdato 1. april 1970.

Kommunalreformens indhold

Kommunalreformen kom til at bestå af tre dele: En ny kommunestruktur, en ny opgavefordeling mellem stat, amt og kommuner samt en ny byrdefordeling mellem de tre parter.

For det første ændredes selve den kommunale og amtslige struktur. Danmark blev delt op i 14 amter samt København og Frederiksberg Kommuner. Frederiksborg Amt kom til at bestå af 19 primærkommuner mod tidligere 40 sognekommuner. Betegnelsen landkommune forsvandt simpelthen sammen med betegnelsen købstadskommune til fordel for betegnelsen primærkommune. Et af principperne i reformen var netop en by – en kommune. Man ville sikre sig at en by udgjorde en administrativ enhed. Et andet princip var, at denne by skulle have en vis størrelse for at løfte opgaverne – et minimum på 5-6.000 indbyggere, men gerne større. Det sidste princip var at købstadskommunerne skulle indgå i de fremtidige amter. By og land skulle trække på samme hammel for at løse opgaver i større målestok.

For det andet blev der tale om en ny opgavefordeling imellem de tre parter: stat, amt og kommune.

Staten skulle varetage landsplanlægning af overordnet karakter, opbygning af struktur i social -, undervisnings- og kultursektorerne samt have ansvar for de højere læreanstalter og andre landsdækkende institutioner m.v.

Kortet viser Frederiksborg Amt som det så ud efter 1. april 1970, og som vi kendte det indtil 31.12.2006. 40 små og halvstore kommuner blev reduceret til 19 store primærkommuner. Der boede ca. 200.000 indbyggere i amtet i 1970. Kort oprindelig fra "Hillerød 1945-2006", udtegnet af Lis Langvad og Susanne Thormann

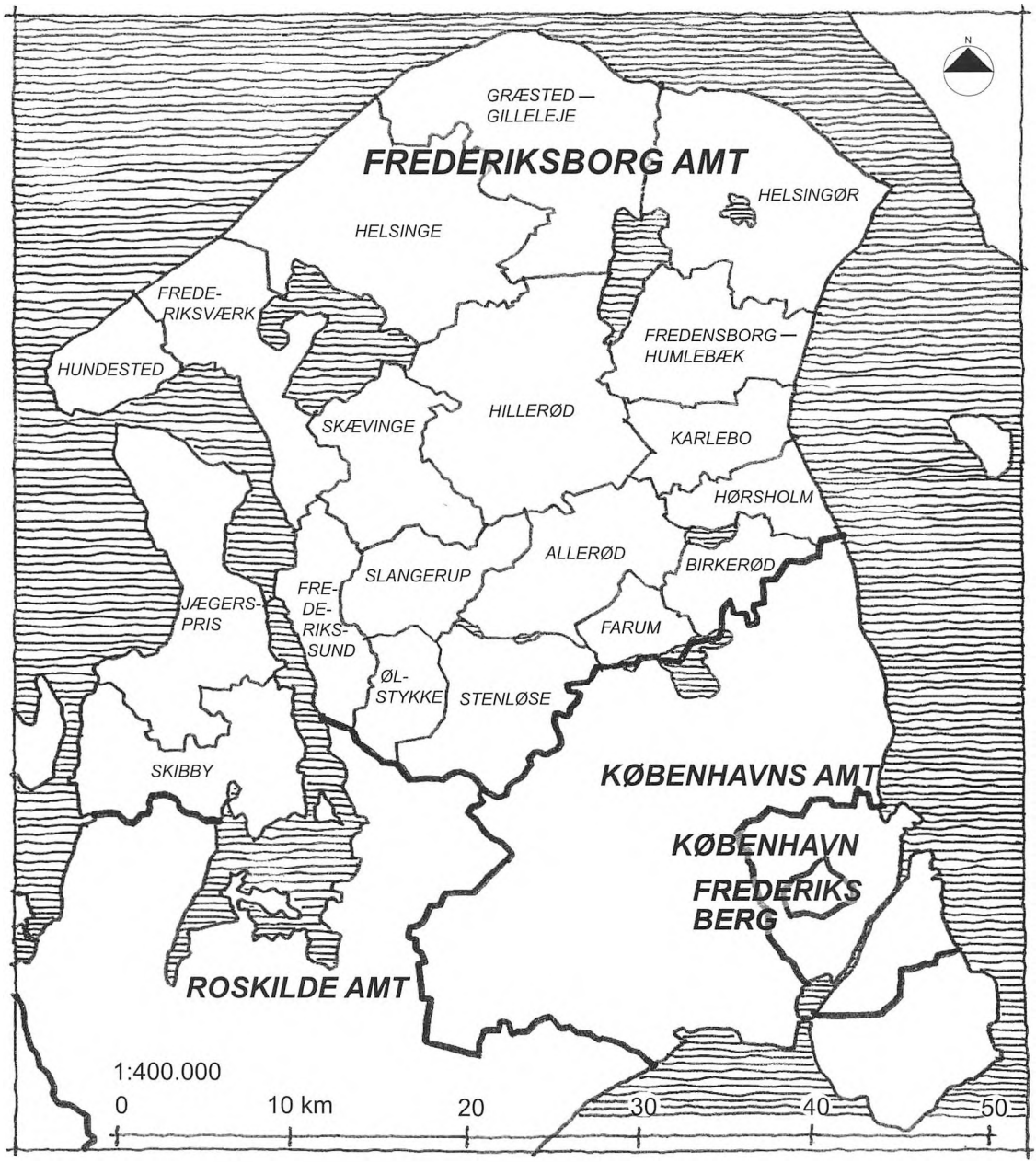

Kommunestruktur pr 1.4.1970 i Frederiksborg Amt.

KOMMUNEGRÆNSE
AMTSGRÆNSE

Amterne skulle varetage den regionale planlægning i tæt samarbejde med kommunerne. Derudover var de ansvarlige for sygehus- og vejopgaver (hovedveje og amtsveje), særlige socialinstitutioner, f.eks. revalideringscentre samt uddannelsesområdet for de 16-18-årige m.v. Kommunerne, som havde den direkte kontakt med borgerne skulle løse de opgaver, der var forbundet med den generelle lovgivning såsom social-, undervisnings-, kultur- og miljøopgaver. Desuden skulle kommunerne varetage planlægningsopgaver indenfor eget regi, økonomiske såvel som fysiske.

Den tredje del handlede om en anden fordeling af de økonomiske byrder. Tidligere havde man givet tilskud til sognekommunerne ved større opgaver som f.eks. bygning af centralskoler, nye store vejgennemføringer eller opførelse af sociale institutioner. Dette tilskud skulle ikke bare gives ud i den blå luft, det blev fulgt op af tilsyn og kontrol, og det havde efterhånden udviklet sig til, at kompetencen til de enkelte kommunale beslutninger ikke lå i kommunerne, men i de respektive ministerier. Som nogle borgmestre meget spidst udtrykte det: Der var tale om umyndiggørelse!

Den nye byrdefordeling efter 1970-reformen betød, at der blev givet tilskud til kommunerne ud fra andre og mere objektive kriterier, det blev de såkaldte bloktilskud. Dette har betydet at ca. 2/3 af de offentlige midler administreres af kommunerne. Helt konkret betød det at f.eks. Frederiksund Kommune ikke skulle spørge ministeriet, om man måtte opføre en ny sportshal eller et nyt plejehjem. På den led blev det lokale selvstyre styrket.

Referencer:
Baunegaard, Kirsten, red.: Hillerød 1945-2006. Hillerød, 2006.
Larsen, Ernst: 10 år med kommunalreform. i: Danmarks Amtsråd. 1980. Årg. 11. Hæfte 5/6.
Olsen, Hans: Kommunalreform – og hvad så? i: Byplan. 1974. Årg. 26. Nr. 1. S. 6-8
Strøm, Henning: Hvordan så virkeligheden ud i 1960'erne? Om behovet for kommunalreform og planlovreform. Dansk Byplanlaboratorium, 2002. (Byplanhistoriske noter nr. 47)
Strøm, Henning: Hvorfor, hvordan, hvor længe - om kommunalreformen i 1970, foredrag, 2000, www.hum.ku.dk
Thirup, Anne Marie: Signalement af Frederiksborg Amt : kommunerne i amtet og amtet blandt andre amter. Frederiksborg Amt, 2006.

1. januar 2007 ophørte Frederiksborg Amt med at eksistere. Det tidligere amt indgik sammen med Københavns Amt i den nye enhed Region Hovedstaden sammen med Københavns og Frederiksberg kommuner og Bornholms Regionskommune, i alt 1.6 mill. indbyggere



Kommunestruktur pr 1.1.2007 i region Hovedstaden.

GRI.. KOMMUNEGRÆNSE

Hel.. TIDLIGERE KOMMUNEGRÆNSE

REGIONSGRÆNSE

DEL AF TIDLIGERE AMTSGRÆNSE

Kommunesammenlægninger og byudviklingsudvalg

af Erling Rørdam

I tabellen til højre ser man resultatet af kommunesammenlægningen i 1970 og i 2007. Enkelte af de mere end 40 sognekommuner var allerede blevet sammenlagt i 1966 som en forløber for kommunalreformen i 1970, men pr. 1. april 1970 bestod Frederiksborg Amt af 19 primærkommuner.

Ved den nye kommunale inddeling der trådte i kraft 1. januar 2007 er flere af de 19 kommuner sammenlagt, således at der, som det fremgår af tabellen, fremover er 11 kommuner i det nordsjællandske område. Tre af de nye kommuner er sammenlagt med kommuner i det hidtidige Københavns Amt, nemlig Egedal ved sammenlægning af Ledøje-Smørum, Stenløse og Ølstykke kommuner, Furesø ved sammenlægning af Farum og Værløse kommuner og Rudersdal ved sammenlægning af Birkerød og Søllerød kommuner. Kun tre af de hidtidige kommuner i Frederiksborg Amt fortsætter uændret, nemlig Allerød, Helsingør og Hørsholm.

I 1970 var der i Frederiksborg Amt ca. 245.000 indbyggere og landbrugserhvervet var stadig et markant erhverv. Ca. 25 % af amtets befolkning levede af egentlig landbrug og 35 % af egentlig industri, centreret omkring de fire købstæder.

I amtets sydøstlige del omkring Hørsholm, Birkerød og Farum var befolkningssammensætningen stærkt præget af Københavns nærhed og kommunerne var også dengang at opfatte som forstæder til det storkøbenhavnske område. Som eksempel kan det nævnes, at Birkerød allerede i 1970 havde et befolkningstal på mere end 20.500. Ved Birkerøds sammenlægning med Søllerød (1/1 2007) er Birkerøds befolkningstal kun vokset til 21.700. Et andet eksempel er at 70 % af den erhvervsaktive del af Hørsholms befolkning allerede ved indgangen til 1970'erne havde deres arbejdsplads enten centralt i København, på Frederiksberg eller i omegnskommunerne, dvs. en af de 18 kommuner i Københavns Amt.

Denne udvikling var også begyndt at tage fart i resten af amtet, og bosætningen begyndte mere eller mindre planlagt i amtets øvrige kommuner. En del af denne bosætning fandt sted ved en gradvis omdannelse af de mange nordsjællandske sommerhusområder til helårsbeboelse. Det kan af den næste tabel bl.a. ses, at indbyggertallet i Gribskov Kommune siden 1965 er fordoblet.

For at dæmme op for udviklingen og skabe en regulering af bebyggelsen fik man – som forløber for den senere planlov – allerede i 1949 byreguleringsloven. I henhold til byreguleringsloven kunne man nedsætte byudviklingsudvalg for et givent område, og inddele området i inderzone (områder der var bebygget og udlagt i bygnings- eller byplanvedtægt), mellemzone (udviklingsområder), yderzone (landzone) og sommerhusområder. Inder- og mellemzoner blev ved lovændring senere til byzone.

Kommune Pr. 1. januar 2007	Kommune Pr. 1. april 1970	Købstad eller sognekommune før 1970	Befolkningstal 1969	1965
Allerød	Allerød	Blovstrød	3118	2491
		Lillerød	6591	4743
		Lynge-Uggeløse	4919	4370
		Nørre Herlev (lille del)		1364
Fredensborg	Fredensborg-Humlebæk	Asminderød-Grønholt	12762	11074
	Karlebo	Karlebo	4671	3753
Frederikssund	Frederikssund	Frederikssund	7668	6805
Græse-Sigerslevvester			792	742
		Oppe Sundby		2012
		Snostrup		608
	Jægerspris	Gerlev-Dråby	4217	4029
		Kyndby-Krogstrup	1636	1566
	Skibby	Ferslev-Vellerup		1120
		Skuldelev-Selsø		1377
		Skibby		1528
	Slangerup	Del af Jørlunde		
		Slangerup bykommune	2553	1902
		Slangerup landsogn	649	543
		Del af Lynge-Uggerløse		
		Uvelse	806	559
Frederiksværk-Hundested	Frederiksværk	Frederiksværk	4405	4538
		Kregme-Vinderød	5830	4988
		Melby	2417	2290
		Ølsted	1321	1202
	Hundested	Torup	6202	5834
Gribskov	Græsted-Gilleleje	Blistrup	1562	1205
		Esbønderup-Nødebo	3911	3427
		Søborg-Gilleleje	4289	3863
		Græsted(-Mårum)	3819	3566
	Helsinge	Ramløse-Annisse	2776	1784
		Helsinge-Valby	4443	3848
		(Græsted-)Mårum		
		Vejby-Tibirke	2612	2373
Helsingør	Helsingør	Tikøb	20783	17182
		Helsingør	29755	29327
Hillerød	Hillerød	Alsønderup	1776	1193
		Frederiksborg Slotssogn		6851
		Hillerød	23210	21047
		Esbønderup-Nødebo		
		Nørre Herlev		1364
		Harløse	2426	1989
	Skævinge	Skævinge-Gørløse	2381	2237
		Lille Lyngby	1180	916
		Strø	509	530
		Uvelse(del af Slangerup)		
Hørsholm	Hørsholm	Del af Birkerød		
		Del af Blovstrød		
		Hørsholm	17265	14509
Furesø	Farum	Farum	9221	6991
	Værløse	Værløse	14454	11198
Egedal	Ledøje-Smørum	Ledøje-Smørum	2920	2101
	Stenløse	Slagslunde-Ganløse	2356	1946
		Stenløse-Veksø	5016	3527
	Ølstykke	Jørlunde	1460	1323
		Ølstykke	4880	1708
Rudersdal	Birkerød	Birkerød	20515	18884
	Søllerød	Søllerød	30331	28939

Kilde: Statistisk årbog 1970 og J. P. Trap: Danmark, 5. udgave

Til grund for zoneinddelingen i Hovedstadsregionen lå Fingerplanen fra 1947, hvor hovedidéen var, at al fremtidig byvækst skulle holdes indenfor de fem "fingre" til Helsingør, Hillerød, Frederikssund, Roskilde og Køge. Arealerne mellem fingrene skulle som grønne kiler friholdes til landbrug, gartneri, skov og rekreative arealer. Udviklingen i de fem fingre skulle understøttes af kapacitetsstærke trafikanlæg, dvs. jernbaner og motorveje, og byvæksten skulle primært ske omkring stationerne – det såkaldte stationsnærhedsprincip.

Fingerplanen blev aldrig officielt godkendt, men med vedtagelsen af byreguleringsloven i 1949 fik man et instrument, hvor det fremgik af lovens bemærkninger, at "en stadig stigende spredning af de bymæssige bebyggelser er uheldig" uanset "befolkningens naturlige ønske om at komme til at bo i sunde omgivelser". Fingerplanens intentioner blev gennem byudviklingsplanerne omsat til det plangrundlag, som lagde de overordnede ydre rammer for udviklingen i Nordsjælland.

Byudviklingsudvalg

Det første byudviklingsudvalg der blev nedsat var for Københavns-egnen som i Frederiksborg Amt omfattede Hørsholm, Karlebo, Birkerød, Blovstrød, Lillerød, Lynge-Uggeløse, Farum, Slagslunde-Ganløse og Stenløse-Veksø kommuner. Siden blev der nedsat Byudviklingsudvalg for:

Hillerød-egnen omfattende: Alsønderup, Frederiksborg Slotssogn, Hillerød, Nørre Herlev, Harløse, Skævinge-Gørløse, Lille Lyngby kommuner samt Nødebo Sogn af Esbønderup-Nødebo Kommune.

Helsingør-egnen omfattende: Helsingør, Tikøb og Asminderød-Grønholt kommuner.

Holbo Herred omfattende: Blistrup, Helsinge-Valby, Ramløse-Annisse, Søborg-Gilleleje, Vejby-Tibirke og Græsted-Mårum kommuner samt Esbønderup Sogn i Esbønderup Nødebo Kommune.

Frederiksværk-egnen omfattende: Frederiksværk, Kregme-Vinderød, Melby, Torup (Hundested) og Ølsted kommuner.

Frederikssund-egnen omfattende: Frederikssund, Oppe Sundby-Snostrup, Græse-Sigerslevvester, Slangerup landsogn, Slangerup by, Jørlunde og Ølstykke kommuner.

Horns Herred omfattende: Gerlev-Dråby (Jægerspris), Kyndby-Krogstrup og Skibby (Ferslev-Vellerup, Skuldelev-Selsø og Skibby) kommuner.

Hele Frederiksborg Amt var således dækket af byudviklingsudvalg i henhold til byreguleringsloven fra den første halvdel af 1960'erne.

Som en kuriositet kan det nævnes, at Partiel byudviklingsplan nr. 1 for Københavns-egnen blev udarbejdet for at dæmme op for den begyndende helårsbosætning i sommerhusområdet ved Brådebæk i Birkerød Kommune. Sommerhusområdet – som i dag er omdannet til helårsområde – lå lige ved den dengang sidste afkørsel fra Danmarks første motorvej, Hørsholm-vejen – nu afkørsel 10 på Helsingør-motorvejen. Planen blev vedtaget i al hast, og det er grunden til at den store plan, som omfattede hele det Storkøbenhavnske område med forstæder, fik betegnelsen Partiel byudviklingsplan nr. 2 for Københavns-egnen.

Ramløse-Annisse

Særligt udpræget var den kraftigt voksende helårsbosætning i sommerhusområder i den tidligere Blistrup Kommune, hvor det daværende sogneråd ikke var så kritisk når tilflyttere tilmeldte sig folkeregistret i et område, der var udlagt til sommerbeboelse. Det daværende Ramløse-Annisse Sogneråd

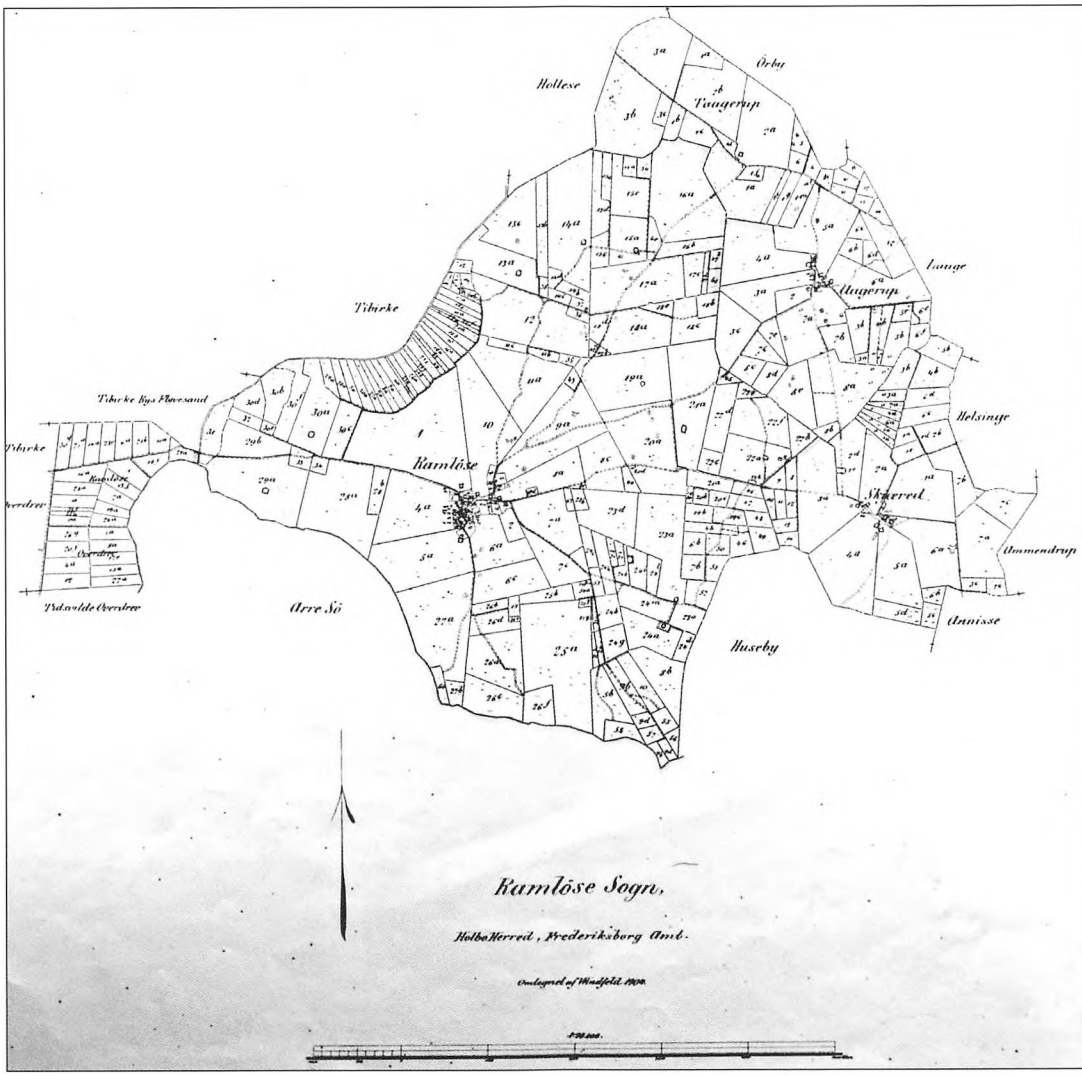

Ramløse Sogn 1904. På kortet ser man landsbyen med marker og gårde rundt om. Kort: Helsinge-Gilleleje Lokalarkiv

benyttede også muligheden for, i perioden fra byudviklingsudvalgets nedsættelse til planens godkendelse, at tillade helårsbeboelse i flere områder end forudsat. I forbindelse med Byplannævnets godkendelse af planen blev det forudsat, at der blev optaget forhandlinger mellem Ramløse-Annisse Sogneråd, Fællesudvalget for den forestående sammenlægning mellem Helsinge-Valby, Vejby-Tibirke og Ramløse-Annisse kommuner og Byudviklingsudvalget for Holbo Herred om en ajourføring af zonegrænserne i Ramløse-Annisse Kommune under hensyn til den stedfundne ud-

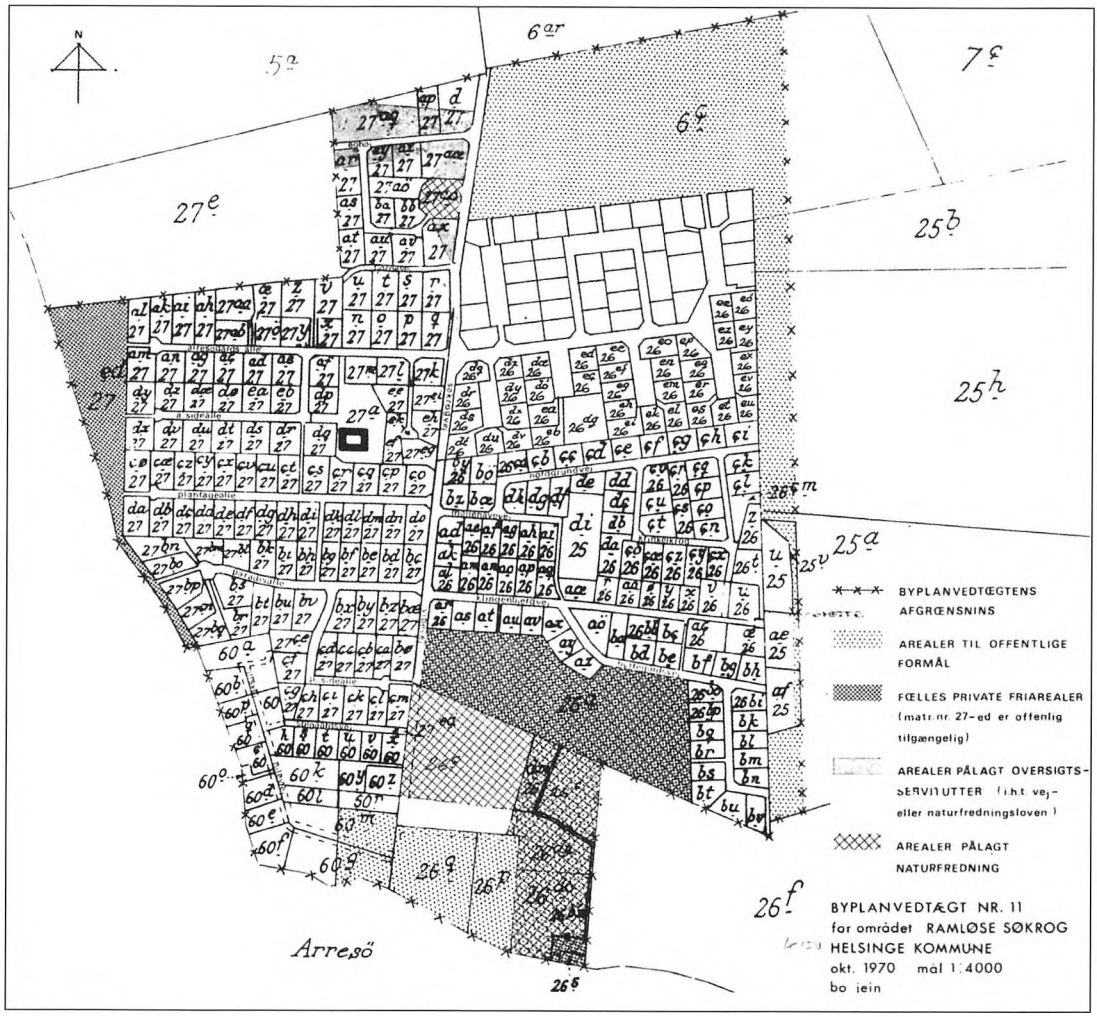

Ramløse Søkrog. Byplanvedtægtskort fra 1970. Kort: Helsinge-Gilleleje Lokalarkiv

vikling. Dette førte til udlæg af inderzone i Ryager-Lisenlund, Skærød, Annisse by og Ramløse Søkrog, medens andre områder principielt blev fastholdt som sommerhusområder.

Udviklingen kan også aflæses af stigningen i befolkningstallet. I 1970 var der i kommunerne i Frederiksborg Amt som tidligere nævnt ca. 245.000 indbyggere. Ved udgangen af 2006 er indbyggertallet 375.220. Størst vækst har der været i Ølstykke og Stenløse kommuner, nu en del af Egedal og i Karlebo nu en del af Fredensborg, hvor antallet af indbyggere i perioden er mere end fordoblet. I disse kommuner blev store områder i byudviklingsplanerne udlagt til boligbebyggelse.

Da indbyggertallet i det nordsjællandske område – også gennem ændring af valgloven og dermed kredsinddelingen – nu in-

kluderer Ledøje-Smørum, Søllerød og Værløse kommuner fra det gamle Københavns Amt, kan man fra 1. januar 2007 opgøre indbyggertallet i de ny kommuner i det nordsjællandske område til 436.570.

Gennemførelsen af en sammenhængende og helhedsorienteret planlægning i hovedstadsområdet har været en stadig balancegang mellem statslig styring og lokalt politisk ansvar. Et tilbageblik over perioden 1970-2006 viser at den stramme statslige styring af rammerne gennem byudviklingsudvalgene i 1970 gradvis blev erstattet af en decentralisering og delegation af ansvaret for udviklingen til Egnsplanråd, Hovedstadsråd, Amt og Hovedstadens Udviklingsråd. Med regeringens forslag til Fingerplan 2007 er den statslige styring imidlertid igen strammet til. Fingerplan 2007 vil som landsplandirektiv for hovedstadsområdets planlægning udgøre det bindende grundlag for de nordsjællandske kommuners byplanlægning og beskytte de grønne kiler mod byudvikling.

Befolkningstal		Nordsj.	Kbh.	Frb. amt	Frb. amt	Frb. amt
		2006	2006	2006	1969	1965
Allerød Kommune	Allerød Kommune	23.458		23.458	14.628	12.968
Egedal Kommune	Ledøje-Smørum, Stenløse og Ølstykke kommuner *)	39.267	10.797	28.470	16.632	10.605
Fredensborg Kommune	Fredensborg-Humlebæk og Karlebo kommuner	39.187		39.187	17.433	14.827
Frederikssund Kommune	Frederikssund, Slangerup, Skibby og Jægerspris kommuner	42.926		42.926	24.966	22.791
Frederiksværk-Hundested Kommune	Frederiksværk og Hundested kommuner	30.253		30.253	20.175	18.852
Furesø Kommune	Farum og Værløse kommuner **)	37.311	18.633	18.678	23.675	18.189
Gribskov Kommune	Græsted-Gilleleje og Helsinge kommuner	40.409		40.409	23.412	20.066
Helsingør Kommune	Helsingør Kommune	61.295		61.295	50.538	46.509
Hillerød Kommune	Hillerød og Skævinge	44.551		44.551	38.333	36.127
Hørsholm Kommune	Hørsholm Kommune	24.292		24.292	17.265	14.509
Rudersdal Kommune	Søllerød og Birkerød kommuner ***)	53.621	31.920	21.701	50.846	47.823
		436.570		375.220	250.198	221.028

*) *Af Egedal Kommunes 39.267 indbyggere kommer 10.797 fra Ledøje-Smørum Kommune i Københavns Amt*
**) *Af Furesø Kommunes 37.311 indbyggere kommer 18.633 fra Værløse Kommune i Københavns Amt*
***) *Af Rudersdal Kommunes 53.621 indbyggere kommer 31.920 fra Søllerød Kommune i Københavns Amt*
Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriet: Kommunalreformen – kort fortalt. www.im.dk og Statistisk årbog 1970

Frederiksborg Amtsråd 1970-2006

af Henrik Christoffersen

Oversigt over valgresultaterne og den politiske konstituering efter amtsrådsvalgene i perioden fra 1970 til 2006.

Den 19. marts 1970 holdt det afgående amtsråd i Frederiksborg Amt sit sidste møde. Dette amtsråd bestod af 11 medlemmer (10 mænd og en kvinde) med amtmanden som født formand. Mandaterne var fordelt mellem de politiske partier således:

Socialdemokraterne	4
Det Konservative Folkeparti	4
Venstre	3

Ved mødets afslutning takkede amtmanden for det gode og tilfredsstillende samarbejde og ønskede det kommende amtsråd held og lykke til den fremtidige virksomhed i amtsrådet. Hermed var en epoke, der var blevet indledt i 1841, slut, og en ny epoke kunne begynde.

De folkevalgte amtsråd var blevet indført som støtte til den kongeligt udnævnte amtmands myndighedsudøvelse på landet uden for købstæderne. Amtsrådene blev etableret før enevældens afskaffelse i 1849. Men det systemskifte, som indtraf i 1901 for så vidt angår regeringens parlamentariske forankring i Folketinget, blev først indført i amterne ved kommunalreformen i 1970.

Valget den 3. marts 1970

Den 19. marts 1970 holdt det nyvalgte amtsråd i Frederiksborg Amtskommune konstituerende møde. Det bestod af 21 medlemmer med følgende fordeling af mandaterne:



Amtsborgmester Hans Andersen (V). Foto: Jørgen Rubæk Hansen. Udlånt af Lokalhistorisk Arkiv & Forening for Alsønderup & Tjæreby Sogne

Socialdemokraterne	8
Det Radikale Venstre	2
Det Konservative Folkeparti	7
Venstre	4

Ved konstitueringen blev der anmeldt en valggruppe bestående af Venstre, Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre med i alt 14 mandater.

Hans Andersen (V) blev valgt som amtsborgmester med 14 stemmer (VAB).

Jørgen Christiansen (A) blev valgt som 1. viceamtsborgmester.

Poul Andersen (B) blev valgt som 2. viceamtsborgmester.

Socialdemokraterne fik formandsposterne i Social- og Sundhedsudvalget og Undervisnings- og Kulturudvalget.
Det Konservative Folkeparti fik formandsposten i Sygehusudvalget.
Venstre fik formandsposten i Teknisk Udvalg.

De 21 amtsrådsmedlemmer i valgrækkefølge:

1. Sven Jørgensen (C)
2. Jørgen Christiansen (A)
3. Hans Andersen (V)
4. Børge Nielsen A)
5. Olaf Poulsen (C)
6. Ove Jensen (V)
7. Bent Pedersen (V)
8. Poul Andersen (B)
9. Jens Peter Lerke (A)
10. Leif Malmer (C)
11. Børge Melbye (C)
12. Hans Vistesen (A)
13. Jacob Pedersen (V)
14. Eigil Andersson (A)
15. Gerda Janson (C)
16. Ole Ryge (A)
17. Werner Svendsen (V)
18. Gunnar Pedersen (B)
19. Ove Thelin (A)
20. P. Kell Nielsen (C)
21. Helmar Filtenborg (C)

20 mænd og 1 kvinde

Valget den 5. marts 1974

Parti	Mandater	
Socialdemokraterne	6	(-2)
Det Radikale Venstre	2	
Det Konservative Folkeparti	4	(-3)
Socialistisk Folkeparti	1	(+1)
Danmarks Kommunistiske Parti	1	(+1)
Venstre	5	(+1)
Fremskridtspartiet	2	(+2)

Hans Andersen (V) blev genvalgt som amtsborgmester.
Jørgen Christiansen (A) blev genvalgt som 1. viceamtsborgmester.
Sven Jørgensen (C) blev valgt som 2. viceamtsborgmester.
Socialdemokraterne fik formandsposterne i Social- og Sundhedsudvalget og Teknisk Udvalg.
Det Konservative Folkeparti fik formandsposten i Sygehusudvalget
Venstre fik formandsposten i Undervisnings- og Kulturudvalget.

De 21 amtsrådsmedlemmer i valgrækkefølge:

1. Hans Andersen (V)
2. Eigil Andersson (A)
3. Sven Jørgensen (C)
4. Jørgen Christiansen (A)



Jørgen Christiansen (A) var også borgmester i Frederikssund. Her sidder han sammen med redaktør Birger Kristensen på Frederikssund Torv i 1975. Foto: Lokalhistorisk Arkiv, Frederikssund Bibliotek

5. Bent Pedersen (V)
6. Ulrik Poulsen (Z)
7. Anton Nielsen (K)
8. Frede Larsen (A)
9. Gunnar Pedersen (B)
10. Rudolph K. Ludvigsen (C)
11. Werner Svendsen (V)
12. Karen Gammelgaard (A)
13. Svenn Schmidt (C)
14. Børge Nielsen (A)
15. Erik Kjær (Z)
16. Jacob Pedersen (V)
17. Alfred Kirkeby (F)
18. Jens Peter Lerke (A)
19. Poul Andersen (B)
20. Helmar Filtenborg (C)
21. Percival Nielsen (V)

20 mænd og 1 kvinde

I april 1974 udtrådte Alfred Kirkeby (F) af amtsrådet. I stedet indtrådte Tonny Husted Nielsen (F).



Pecival Nielsen (V) til højre i billedet. Foto: Jørgen Rubæk Hansen. Udlånt af Lokalhistorisk Arkiv & Forening for Alsønderup & Tjæreby Sogne

I maj 1974 udtrådte Erik Kjær (Z). I stedet indtrådte Ove Jeppesen (Z) i en kort periode i amtsrådet.
I oktober 1974 blev han erstattet af Jytte Røge (Z).
I september 1975 udtrådte Børge Nielsen (A). I stedet indtrådte Hans Vistesen (A).
I maj 1976 udtrådte Poul Andersen af Det Radikale Venstres gruppe i amtsrådet.
I Juli 1976 udtrådte Gunnar Pedersen (B) af amtsrådet. I stedet indtrådte Birgit Wolf (B).
I marts 1977 udtrådte Werner Svendsen (V). I stedet indtrådte Søren Hjorth (V) i amtsrådet.

Valget den 7. marts 1978

Parti	Mandater
Socialdemokraterne	7 (+1)
Det Radikale Venstre	1 (-1)
Det Konservative Folkeparti	5 (+1)
Socialistisk Folkeparti	1
Danmarks Kommunistiske Parti	1
Venstre	4 (-1)
Fremskridtspartiet	2

Svenn Schmidt (C) blev valgt som amtsborgmester.
Bent Pedersen (V) blev valgt som 1. viceamtsborgmester.
Karen Gammelgaard (A) blev valgt som 2. viceamtsborgmester.
Socialdemokraterne fik formandsposterne i Social- og Sundhedsudvalget, Undervisnings- og Kulturudvalget og Udvalget for Teknik og Miljø.
Venstre fik formandsposten i Sygehusudvalget.

De 21 amtsrådsmedlemmer i valgrækkefølge:
1. Svenn Schmidt (C)
2. Jørgen Christiansen (A)



Ove Sundberg (C). Foto: Jørgen Rubæk Hansen. Udlånt af Lokalhistorisk Arkiv & Forening for Alsønderup & Tjæreby Sogne

3. Bent Pedersen (V)
4. Hans Vistesen (A)
5. Rudolph K. Ludvigsen (C)
6. Karen Gammelgaard (A)
7. Tonny Husted Nielsen (F)
8. Jørgen Christiansen (V)
9. Thomas Grøndahl (Z)
10. Inger Vestergaard (A)
11. Ove Sundberg (C)
12. Jens Peter Lerke (A)
13. Hugo Fokdal (C)
14. Ketty Vendelbo Mikkelsen (B)
15. Percival Nielsen (V)
16. Kirsten Sonne Nielsen (A)
17. Anton Nielsen (K)
18. Gerda Janson (C)
19. Kjeld Sørensen (A)
20. Jytte Røge (Z)
21. Oskar Jensen (V)

15 mænd og 6 kvinder

I juli 1979 udtrådte Thomas Grøndahl (Z) af amtsrådet. I stedet indtrådte Lis Wibeke Petersen (Z). Hun udtrådte igen i juli 1980. I stedet indtrådte Philip Dam (Z).
I februar 1981 udtrådte Rudolph K. Ludvigsen (C). I stedet indtrådte Finn Hansen (C) i amtsrådet.

Valget den 17. november 1981

Parti	Mandater	
Socialdemokraterne	7	
Det Radikale Venstre	1	
Det Konservative Folkeparti	7	(+2)
Socialistisk Folkeparti	2	(+1)
Danmarks Kommunistiske Parti	0	(-1)
Venstre	3	(-1)
Fremskridtspartiet	1	(-1)

Svenn Schmidt (C) blev valgt som amtsborgmester med 11 stemmer (CVZ).
Jørgen Christiansen (V) blev valgt som 1. viceamtsborgmester.
Ole Retoft (A) blev valgt som 2. viceamtsborgmester.
Venstre fik formandsposterne i Sygehusudvalget, Social- og Sundhedsudvalget og Udvalget for Teknik og Miljø.
Det Konservative Folkeparti fik formandsposten i Undervisnings- og Kulturudvalget.

De 21 amtsrådsmedlemmer i valgrækkefølge:

1. Svenn Schmidt (C)
2. Ole Retoft (A)
3. Bent Pedersen (V)
4. Gøsta Gustavsen (A)
5. Ove Sundberg (C)
6. Tonny Husted Nielsen (F)
7. Gerda Janson (C)
8. Inger Vestergaard (A)
9. Jørgen Christiansen (V)
10. Jørgen Christiansen (A)

11. Hugo Fokdal (C)
12. Ketty Vendelbo Mikkelsen (B)
13. Philip Dam (Z)
14. Tim Sorgenfrei (A)
15. Finn Hansen (C)
16. Jørgen Kalmark (F)
17. Percival Nielsen (V)
18. Kjeld Sørensen (A)
19. Regnar Berdiin (C)
20. Lone Møller (A)
21. Bent Løber (C)

17 mænd og 4 kvinder

I januar 1982 udtrådte Jørgen Kalmark (F) af amtsrådet. I stedet indtrådte Maja Frandsen (F).
Amtsborgmester Svenn Schmidt (C) afgik ved døden d. 22. august 1982, og amtsrådet valgte derefter den 9. september 1982 Bent Løber (C) som amtsborgmester med 11 stemmer (CVZ).
Lizzi Lichtenberg (C) indtrådte som medlem af amtsrådet i stedet for Svenn Schmidt.
I januar 1985 indtrådte Gøsta Gustavsen i Venstres amtsrådsgruppe.

Valget den 19. november 1985

Parti	Mandater	
Socialdemokraterne	7	
Det Radikale Venstre	0	(-1)
Det Konservative Folkeparti	7	
Socialistisk Folkeparti	3	(+1)
De Grønne	1	(+1)
Venstre	3	
Fremskridtspartiet	0	(-1)

Jørgen Christiansen (V) blev valgt som amtsborgmester med 14 stemmer (VAFG).
Inger Vestergaard (A) blev valgt som 1. viceamtsborgmester.
Bent Løber (C) blev valgt som 2. viceamtsborgmester.

Socialdemokraterne fik formandsposterne i Udvalget for Teknik og Miljø, Undervisnings- og Kulturudvalget og Social- og Sundhedsudvalget.
Socialistisk Folkeparti fik formandsposten i Sygehusudvalget.
I amtsrådets møder den 13. marts 1986 og den 11. februar 1988 blev det vedtaget at nedsætte et Miljøudvalg. De Grønne fik formandsposten i Miljøudvalget.

De 21 amtsrådsmedlemmer i valgrækkefølge:
1. Bent Løber (C)
2. Inger Vestergaard (A)
3. Ove Sundberg (C)
4. Jørgen Christiansen (V)
5. Conny Dideriksen (A)
6. Tonny Husted Nielsen (F)
7. Regnar Berdiin (C)
8. Jørgen Christiansen (A)
9. Finn Hansen (C)
10. Oskar Jensen (V)
11. Dan Ove Pedersen (A)
12. Maja Frandsen (F)
13. Hugo Fokdal (C)
14. Mogens Schmidt (A)
15. Poul Albrechtsen (C)
16. Elisabeth Lyneborg (C)
17. Børge Nielsen (A)
18. Kåre Bering Kristiansen (F)
19. Gøsta Gustavsen (V)
20. Elsie Nielsen (A)
21. Inger Brochmann (G)

15 mænd og 6 kvinder

1. juni 1986 udtrådte Gøsta Gustavsen (V) af amtsrådet. I stedet indtrådte Ingrid Christensen (V).
I maj 1989 udtrådte Regnar Berdiin af den konservative amtsrådsgruppe og fortsatte som repræsentant for Fremskridtspartiet (Z).



Ole Donner (Z). Foto: Folketingets Bibliotek Arkiv & Oplysning

I maj 1989 udtrådte Inger Brochmann (G) af amtsrådet. I stedet indtrådte Peter Sørensen (G).
1. juni 1989 udtrådte Bent Løber (C). I stedet indtrådte Kirsten Ebbensgaard (C).

Valget den 21. november 1989

Parti	Mandater
Socialdemokraterne	8 (+1)
Det Konservative Folkeparti	6 (-1)
Socialistisk Folkeparti	2 (-1)
De Grønne	0 (-1)
Venstre	4 (+1)
Fremskridtspartiet	1 (+1)

Kirsten Ebbensgaard (C) blev valgt som amtsborgmester med 14 stemmer (CA).
Conny Dideriksen (A) blev valgt som 1. viceamtsborgmester.
Jørgen Christiansen (V) blev valgt som 2. viceamtsborgmester.
Socialdemokraterne fik formandsposterne i Sygehusudvalget, Udvalget for Teknik og Miljø og Social- og Sundhedsudvalget.
Det Konservative Folkeparti fik formandsposten i Undervisnings- og Kulturudvalget.

De 21 amtsrådsmedlemmer i valgrækkefølge:

1. Conny Dideriksen (A)
2. Kirsten Ebbensgaard (C)
3. Jørgen Christiansen (V)
4. Inger Vestergaard (A)
5. Finn Hansen (C)
6. Maja Frandsen (F)
7. Georg Miksa (A)
8. Peter Brixtofte (V)
9. Knud E. Clausen (C)
10. Dan Ove Pedersen (A)
11. Mogens Muff Hansen (C)
12. Oskar Jensen (V)
13. John T. Hansen (A)
14. Ole Donner (Z)
15. Tonny Husted Nielsen (F)
16. Bo Grønlund (C)
17. Ruth Rasmussen (A)
18. Claus Lange (V)
19. Gudrun Wium-Andersen (A)
20. Hanne Falkensteen (C)
21. Ole Retoft (A)

14 mænd og 7 kvinder

I januar 1991 udtrådte Peter Brixtofte (V) af amtsrådet. I stedet indtrådte Henry Hansen (V).
I januar 1991 fik Ole Donner (Z) orlov fra hvervet som amtsrådsmedlem. I stedet indtrådte Grethe Christiansen (Z).
Mogens Muff Hansen (C) afgik ved døden d. 13. maj 1991. I stedet indtrådte Uffe Thorndahl (C).

I februar 1992 fik Oskar Jensen (V) orlov fra hvervet som amtsrådsmedlem på grund af sygdom. I november 1992 udtrådte han af amtsrådet af samme årsag. I stedet indtrådte Ingrid Christensen (V).

Valget den 16. november 1993

Parti	Mandater
Socialdemokraterne	6 (-2)
Det Radikale Venstre	1 (+1)
Det Konservative Folkeparti	5 (-1)
Socialistisk Folkeparti	2
Venstre	7 (+3)
Fremskridtspartiet	0 (-1)

Kirsten Ebbensgaard (C) blev genvalgt som amtsborgmester uden modkandidat.
Jørgen Christiansen (V) blev valgt som 1. viceamtsborgmester.
Conny Dideriksen (A) blev valgt som 2. viceamtsborgmester.
Venstre fik formandsposterne i Sundhedsudvalget, Udvalget for Teknik og Miljø og Undervisnings- og Kulturudvalget.
Socialdemokraterne fik formandsposten i Socialudvalget.

De 21 amtsrådsmedlemmer i valgrækkefølge:

1. Jørgen Christiansen (V)
2. Conny Dideriksen (A)
3. Kirsten Ebbensgaard (C)
4. Claus Lange (V)
5. Georg Miksa (A)
6. Hanne Falkensteen (C)
7. Tonny Husted Nielsen (F)
8. Preben Nybo Andersen (V)
9. Dan Ove Pedersen (A)
10. Hugo Odgaard (C)
11. Henry Hansen (V)
12. Carsten Bo Jensen (A)
13. Ingrid Christensen (V)
14. Bo Grønlund (C)
15. Per Seerup Knudsen (A)
16. Poul Sloth Hansen (B)
17. Bente Pedersen (F)
18. Jacob Sølling (V)
19. Finn Hansen (C)
20. Randi Hansen (A)
21. Karin Olesen (V)

14 mænd og 7 kvinder

Valget den 18. november 1997

Parti	Mandater
Socialdemokraterne	6
Det Radikale Venstre	1
Det Konservative Folkeparti	5
Socialistisk Folkeparti	2
Dansk Folkeparti	1 (+1)
Venstre	6 (-1)

Lars Løkke Rasmussen (V) blev valgt som amtsborgmester med 13 stemmer (VAO)
Conny Dideriksen (A) blev valgt som 1. viceamtsborgmester.
Kirsten Ebbensgaard (C) blev valgt som 2. viceamtsborgmester.
Socialdemokraterne fik formandsposterne i Sundhedsudvalget, Socialudvalget og Udvalget for Teknik og Miljø.
Venstre fik formandsposterne i Udvalget for Uddannelse, Erhverv og Kultur og Psykiatriudvalget.

Amtsrådet vedtog den 28. november 2001 at fritage Lars Løkke Rasmussen (V) for hvervet som amtsborgmester, idet han den 27. november 2001 var blevet udnævnt til indenrigs- og sundhedsminister. Amtsrådet valgte derefter Jørgen Christensen (V) som amtsborgmester for den resterende del af valgperioden 1998 – 2001.

De 21 amtsrådsmedlemmer i valgrækkefølge:

1. Conny Dideriksen (A)
2. Lars Løkke Rasmussen (V)
3. Kirsten Ebbensgaard (C)
4. Carsten Bo Jensen (A)
5. Hans Andersen (V)
6. Uffe Thorndahl (C)
7. Per Seerup Knudsen (A)
8. Claus Lange (V)
9. Tonny Husted Nielsen (F)
10. Eva Nejstgaard (C)
11. Bo Jørgensen (A)
12. Philip Heimbürger (O)
13. Finn Hansen (C)
14. Georg Miksa (A)
15. Arne Blom (V)
16. Ove C. Alminde (C)
17. Harald Kortland (A)
18. Karin Olesen (V)
19. Bente Pedersen (F)
20. Poul Sloth Hansen (B)
21. Jørgen Christensen (V)

16 mænd og 5 kvinder

1. februar 2001 udtrådte Carsten Bo Jensen (A) af amtsrådet. I stedet indtrådte Birgitte Benzon Bang (A).

Valget den 20. november 2001

Parti	Mandater	
Socialdemokraterne	6	
Det Radikale Venstre	1	
Det Konservative Folkeparti	3	(-2)
Socialistisk Folkeparti	1	(-1)
Dansk Folkeparti	1	
Venstre	9	(+3)

Jørgen Christensen (V) blev valgt som amtsborgmester med 13 stemmer (VCO).
Eva Nejstgaard (C) blev valgt som 1. viceamtsborgmester.
Conny Dideriksen blev valgt som 2. viceamtsborgmester.
Det Konservative Folkeparti fik formandsposterne i Sundhedsudvalget og Udvalget for Uddannelse, Erhverv & Kultur.
Venstre fik formandsposterne i Socialudvalget og Psykiatriudvalget.
Dansk Folkeparti fik formandsposten i Udvalget for Teknik & Miljø.

De 21 amtsrådsmedlemmer i valgrækkefølge:

1. Lars Løkke Rasmussen (V)
2. Conny Dideriksen (A)
3. Hans Andersen (V)
4. Per Tærsbøl (C)
5. Per Seerup Knudsen (A)
6. Lis Olsen (V)
7. Peter Kay Mortensen (A)
8. Sophie Løhde (V)
9. Eva Nejstgaard (C)
10. Claus Lange (V)
11. Tonny Husted Nielsen (F)
12. Arne Blom (V)
13. Uffe Thorndahl (C)
14. Vibeke Schmidt (A)
15. Philip Heimbürger (O)
16. Georg Miksa (A)
17. Karin Falkencrone (V)
18. Poul Sloth Hansen (B)
19. Jørgen Christensen (V)
20. Bo Jørgensen (A)
21. Lise Nielsen (V)

14 mænd og 7 kvinder

I januar 2002 blev Lars Bjerregård (V) indkaldt som stedfortræder for Lars Løkke Rasmussen (V).
I juni 2002 indtrådte Harald Kortland (A) i stedet for Georg Miksa (A).
I juni 2002 indtrådte Palle Westergaard (V) i stedet for Lars Bjerregaard (V).



Frederiksborg Amtsråd 2002-06. Forreste række (fra venstre): Peter Kay Mortensen (A), Direktør Jette Pio Trampe, Eva Nejstgaard (C), Vibeke Schmidt (A), Amtsdirektør Martin Gregersen, Jørgen Christensen (V), Kontorchef Erik Mammen Jørgensen. Bagerste række (fra venstre). Direktør Peter Mandrup Jensen, Harald Kortland (A), Jes Ferdinand (A), Dir. Jan Magnussen, Bo Jørgensen (A), Per Seerup

I januar 2006 udtrådte Karin Falkencrone og i februar 2006 udtrådte Lise Nielsen af Venstres amtsrådsgruppe og fortsatte som løsgængere i amtsrådet.
Den 1. marts 2006 udtrådte Conny Diderikssen (A) af amtsrådet af helbredsmæssige årsager. I stedet indtrådte Jes Ferdinand (A).

I § 1 i lov nr. 537 af 24. juni 2005 blev det bestemt, at amtskommunerne, Hovedstadens Udviklingsråd og Hovedstadens Sygehusfællesskab skulle nedlægges den 1. januar 2007.

I § 89 i samme lov blev det bestemt, at der ikke skulle holdes valg til amtsrådene den 15. november 2005, og at funktionsperioden for de siddende amtsråd skulle forlænges med 1 år fra den 1. januar 2006 til den 31. december 2006.

Perioden fra 1970 til 2006 kan med rette betegnes som amtsrådenes "guldalder".



Knudsen (A), Poul Sloth Hansen (B), Tonny Husted Nielsen (F), Arne Blom (V), Karin Falkencrone (u.p.), Philip Heimbürger (O), Palle Westergaard (V), Lis Olsen (V), Sophie Løhde (V), Hans Andersen (V), Uffe Thorndahl (C), Per Tærsbøl (C), Direktør Erik Lindegaard, Claus Lange (V). Foto: Lokalhistorisk Arkiv, Hillerød Bibliotekerne

I den periode var amtsrådene kommunalbestyrelser i fuldgyldige kommuner med en politisk valgt borgmester, med kommunalfuldmagt og med politisk ansvar for finansiering af udgifterne i de vedtagne budgetter gennem skatteudskrivning. Frederiksborg Amtsråds "guldalder" omfatter ni amtsrådsperioder, og i samtlige ni perioder har amtsrådet haft et medlemstal på 21.

Når man ser på den politiske konstituering efter de ni amtsrådsvalg, falder det i øjnene, at Socialdemokraterne aldrig har haft amtsborgmesterposten i Frederiksborg Amt.

Et grundlag for valg af en socialdemokratisk amtsborgmester kunne have været en aftale i den venstre side af amtsrådssalen mellem Socialdemokraterne, Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Danmarks Kommunistiske Parti. Men disse partier har

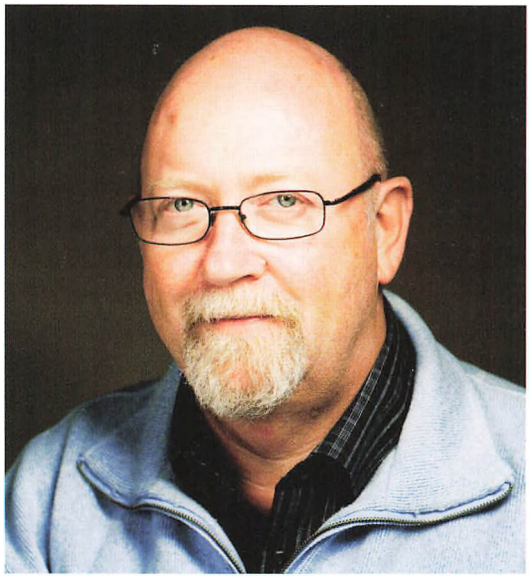

Peter Kay Mortensen (A). Foto: www.regionhovedstaden.dk

aldrig opnået mere end 10 mandater tilsammen, og der skal bruges 11 mandater til et flertal i et amtsråd på 21 medlemmer.

De politiske aftaler om valg af amtsborgmester er forankrede i aftaler om fordeling af formandsposterne i de stående udvalg. Posterne som viceamtsborgmester og medlemskab af Økonomiudvalget og Sygehusudvalget spiller også en væsentlig rolle.

I den 1. periode (1970-1974) fik Venstre (Hans Andersen) amtsborgmesterposten med støtte fra Socialdemokraterne og Det Radikale Venstre.
Socialdemokraterne fik 2 udvalgsformandsposter.
Det Konservative Folkeparti fik 1 udvalgsformandspost.
Venstre fik 1 udvalgsformandspost.
Det radikale Venstre fik posten som 2. viceamtsborgmester og plads i Økonomiudvalget og Sygehusudvalget.

I den 2. periode (1974-1978) fik Venstre (Hans Andersen) amtsborgmesterposten med støtte fra samtlige partier.
Socialdemokraterne fik 2 udvalgsformandsposter.
Det Konservative Folkeparti fik 1 udvalgsformandspost.
Venstre fik 1 udvalgsformandspost.
Socialistisk Folkeparti fik plads i Økonomiudvalget.
Det Radikale Venstre, Danmarks Kommunistiske Parti og Fremskridtspartiet fik plads i Sygehusudvalget.

I den 3. periode (1978-1981) fik Det Konservative Folkeparti (Svenn Schmidt) amtsborgmesterposten med støtte fra Socialdemokraterne.
Socialdemokraterne fik 3 udvalgsformandsposter.
Venstre fik 1 udvalgsformandspost.

I den 4. periode (1982-1985) fik Det Konservative Folkeparti (Svenn Schmidt – den 9. september 1982 efterfulgt af Bent Løber) amtsborgmesterposten med støtte fra Venstre og Fremskridtspartiet.
Venstre fik 3 udvalgsformandsposter.
Det Konservative Folkeparti fik 1 udvalgsformandspost.
Fremskridtspartiet fik plads i Økonomiudvalget og Sygehusudvalget.

I den 5. periode (1986-1989) fik Venstre (Jørgen Christiansen) amtsborgmesterposten med støtte fra Socialdemokraterne, Socialistisk Folkeparti og De Grønne.
Socialdemokraterne fik 3 udvalgsformandsposter.
Socialistisk Folkeparti fik 1 udvalgsformandspost (Sygehusudvalget) og plads i Økonomiudvalget.



Amtsborgmester Jørgen Christensen.
Foto: www.regionhovedstaden.dk

De Grønne fik formandsposten i et nyoprettet Miljøudvalg.

I den 6. periode (1990-1993) fik Det Konservative Folkeparti (Kirsten Ebbensgaard) amtsborgmesterposten med støtte fra Socialdemokraterne.
Socialdemokraterne fik 3 udvalgsformandsposter.
Det Konservative Folkeparti fik 1 udvalgsformandspost.

I den 7. periode (1994-1997) fik Det Konservative Folkeparti (Kirsten Ebbensgaard) amtsborgmesterposten uden modkandidat.
Venstre fik 3 udvalgsformandsposter.
Socialdemokraterne fik 1 udvalgsformandspost.

I den 8. periode (1998-2001) fik Venstre (Lars Løkke Rasmussen – den 28. november 2001 efterfulgt af Jørgen Christensen) amtsborgmesterposten med støtte fra Socialdemokraterne og Dansk Folkeparti.
Socialdemokraterne fik 3 udvalgsformandsposter.
Venstre fik 2 udvalgsformandsposter, (herunder formandsposten i et nyoprettet Psykiatriudvalg).

I den 9. periode (2002-2006) fik Venstre (Jørgen Christensen) amtsborgmesterposten med støtte fra Det Konservative Folkeparti og Dansk Folkeparti.
Det Konservative Folkeparti fik 2 udvalgsformandsposter.
Venstre fik 2 udvalgsformandsposter.
Dansk Folkeparti fik 1 udvalgsformandspost.

Amtsborgmestre 1970-2006

1970-1978: Hans Andersen (V)
1978-1982: Svenn Schmidt (C)
1982-1985: Bent Løber (C)
1986-1989: Jørgen Christiansen (V)
1990-1997: Kirsten Ebbensgaard (C)
1998-2001: Lars Løkke Rasmussen (V)
2001 (nov.-dec.): Jørgen Christensen (V)
2002-2006: Jørgen Christensen (V)

Amtsborgmesteren er født formand for Økonomiudvalget.
Venstre har haft amtsborgmesterposten i den 1., 2., 5, 8. og 9. periode. I alt 5 perioder.
Det Konservative Folkeparti har haft amtsborgmesterposten i den 3., 4., 6. og 7. periode. I alt 4 perioder. Amtsborgmesteren er valgt med støtte fra Socialdemokraterne i den 1., 2., 3., 5., 6., 7. og 8. periode. I alt 7 perioder. Uanset, at Socialdemokraterne aldrig har haft amtsborgmesterposten, har de gennem udvalgsformandsposter haft afgørende indflydelse på de politiske resultater i amtsrådets arbejde i alle perioderne på nær to.

Udvalgsformænd 1970-2006

Sygehusudvalget / Sundhedsudvalget

Sven Jørgensen (C)	1970-1974
Sven Jørgensen (C)	1974-1978
Bent Pedersen (V)	1978-1982
Bent Pedersen (V)	1982-1986
Tonny Husted Nielsen (F)	1986-1990
Conny Dideriksen (A)	1990-1994
Henry Hansen (V)	1994
Ingrid Christensen (V)	1994-1998
Carsten Bo Jensen (A)	1998-2001
Per Seerup Knudsen (A)	2001-2002
Uffe Thorndahl (C)	2002-2006

Teknisk Udvalg/ Udvalget for Teknik og Miljø

Bent Pedersen (V)	1970-1974
Eigil Andersson (A)	1974-1978
Kjeld Sørensen (A)	1978-1982
Percival Nielsen (V)	1982-1986
Conny Dideriksen (A)	1986-1990
Ole Retoft (A)	1990-1994
Claus Lange (V)	1994-1998
Per Seerup Knudsen (A)	1998-2001
Georg Miksa (A)	2001-2002
Philip Heimbürger (O)	2002-2006

Undervisnings- og Kulturudvalget / Udvalget for Uddannelse, Erhverv og Kultur

Hans Vistesen (A)	1970-1974
Werner Svendsen (V)	1974-1977
Hans Andersen (V)	1977-1978
Hans Vistesen (A)	1978-1982
Gerda Janson (C)	1982-1986
Dan Ove Pedersen(A)	1986-1990
Finn Hansen (C)	1990-1994
Jørgen Christiansen (V)	1994-1998
Claus Lange (V)	1998-2002
Eva Nejstgaard (C)	2002-2006



Bent Pedersen (V). Foto: Jørgen Rubæk Hansen. Udlånt af Lokalhistorisk Arkiv & Forening for Alsønderup & Tjæreby Sogne

Socialudvalget

Jørgen Christiansen (A)	1970-1974
Børge Nielsen (A)	1974-1975
Karen Gammelgaard (A)	1975-1978
Karen Gammelgaard (A)	1978-1982
Jørgen Christiansen (V)	1982-1986
Inger Vestergaard (A)	1986-1990
Inger Vestergaard (A)	1990-1994
Conny Dideriksen (A)	1994-1998
Conny Dideriksen (A)	1998-2002
Hans Andersen (V)	2002-2006

Psykiatriudvalget

Karin Falkencrone (V)	1998-2002
Karin Falkencrone (V)	2002-2006
Sophie Løhde (V)	2006

Miljøudvalget

Inger Brochnann (G)	1988-1989
Peter Sørensen (G)	1989-1990

Når man ser på fordelingen af udvalgsformandsposter efter de 9 amtsrådsvalg i de 4 traditionelle stående udvalg – Sygehusudvalget, Teknisk Udvalg, Undervisnings- og Kulturudvalget og Socialudvalget – falder en opdeling mellem store og små partier i øjnene.

Til de store partier regnes Socialdemokraterne (A), Det Konservative Folkeparti (C) og Venstre (V). Alle disse har haft udvalgsformandsposter og har haft formandsposten i Sygehusudvalget og i Undervisnings- og Kulturudvalget.

Det Konservative Folkeparti (C) har aldrig haft formandsposten i Teknisk Udvalg eller i Socialudvalget.

Til de små partier regnes Det Radikale Venstre (B), Socialistisk Folkeparti (F), Danmarks Kommunistiske Parti (K), Fremskridtspartiet (Z), De Grønne (G) og Dansk Folkeparti (O).

For så vidt angår disse har Socialistisk Folkeparti haft formandsposten i Sygehusudvalget i en periode, Dansk Folkeparti har haft formandsposten i Teknisk Udvalg i en periode, og De Grønne har haft formandsposten i et midlertidigt oprettet Miljøudvalg.

Det Radikale Venstre, Danmarks Kommunistiske Parti og Fremskridtspartiet har aldrig haft udvalgsformandsposter.

En del små partier som f.eks. Centrumdemokraterne, Kristendemokraterne og Enhedslisten og lokale lister uden for partierne har aldrig opnået valg til Frederiksborg Amtsråd.

Forvaltningsdirektører 1970-2006

Amtsdirektører

Bianco Boeck	1970-1973
Gunnar S. Mark	1973-1992
Jørgen Iversen	1992-1996
Jeannette Birkelund	1996-2006

Sygehusforvaltningen / Sundhedsforvaltningen

Svend Aage Bernhardt	1970-1978
Jørgen F. Varder	1978-1987
Jens Chr. Sørensen	1988-1994
Sten Christensen	1994-2002
Martin Gregersen	2002-2006

Teknisk Forvaltning / Forvaltningen for Teknik og Miljø

Ole Kærn	1970-1983
Finn Hansen	1984-2003
Lene Ptak	2003-2005
Erik Lindegaard	2005-2006

Undervisnings- og Kulturforvaltningen / Forvaltningen for Uddannelse, Erhverv og Kultur

Vagn Piil	1970-1981
Finn Lindhard	1981-1998
Jan Magnussen	1998-2006

Socialforvaltningen og Psykiatriforvaltningen

Asger Milthers	1972-1984
Jette Pio Trampe	1984-2006

Noget om amtets "Overordnede"

af Elisabeth Ingleby

Før 1970

På basis af min over 50 års lange ansættelse ved amtet har jeg ved flere lejligheder skrevet erindringer. Det har imidlertid slået mig, at de fortrinsvis har handlet om "folk på gulvet". Sagen er den, at under hele min lange ansættelse, har jeg altid siddet helt tæt på amtets øverste, hvilket vil sige tre amtmænd og fem amtsborgmestre. Jeg vil derfor prøve at hale nogle erindringer frem om disse udmærkede mennesker.

Da jeg blev ansat i 1941 var Kay Ulrich amtmand, et strålende eksempel på tidens øverste embedsmænd. Han var forhenværende departementschef og havde den fornødne pondus: en anselig højde og bredde, et lille sort overskæg og pomadiseret hår. Han sad altid nede på sit kontor i stuen, og jeg mindes aldrig, at han har taget trappen op til vore kontorer på 1. sal. Hvis han ville os noget, fattede han telefonen, og ordene var altid de samme: "Åh, der er noget, jeg godt vil have skrevet". Så greb man blok og blyant og begav sig ned på hans kontor, hvor diktatet enten kunne være tjenstligt – eller hans elskede garderhistorier! Amtmand Ulrich døde i embedet i 1948, og fik derfor en officiel begravelse fra Frederiksborg Slotskirke.



Amtsrådet 1954-1958. Mødesalen på "Annaborg", Frederiksværksgade 2 i Hillerød. Amtmand J. Saurbrey ses stående. Foto: Lokalhistorisk arkiv, Hillerød Bibliotekerne

Vor næste amtmand, Justus Saurbrey, var en ganske anden type, selvom også han kom fra en stilling som departementschef. Han tog trappen i fuldt firspring flere gange om dagen, og tog os tit på fersk gerning, hvilket jeg tror morede ham! Han var jovial og humoristisk, men insisterede på at blive tiltalt i 3. person. Jeg glemmer sent en ung nyudklækket jurist, der forelagde en sag for Saurbrey og i farten kom til at sige De til ham. Saurbrey rettede sig i sine 2 meters højde og brølede til ham: "Hvem mener De?" Der blev grædt mange tårer, da Saurbrey gik af ved årsskiftet 1964-65.

Den sidste amtmand i amtets historie var Jørgen Elkjær Larsen, der påstod at han ikke havde søgt embedet, men var blevet forvist dertil, vistnok efter stridigheder med daværende statsminister Jens Otto Kragh. Han ville ikke bo i amtmandsboligen på slottet

og fik amtsrådet til at købe en villa på Dyrehavevej til formålet. For øvrigt forlagde amtet i 1965 residensen fra slottet til lokaler i ATP's bygning på Skovledet indtil amtsgården stod færdig til indflytning i 1972.

Hvad jeg husker bedst fra Elkjær-tiden er, når han så betydningsfuldt på en og sagde de udødelige ord: "Man skal ikke kimse af det formelle" – hvad vi så heller ikke gjorde!

Det var epoken med amtmændene.

Efter 1970

I forbindelse med kommunalreformen i 1970 skulle amtets personale opdeles i en statslig og en kommunal del. De, der valgte den statslige del blev ansat i det, der kom til at hedde Statsamtet og bibeholdt amtmanden. Vi, der valgte den kommunale del måtte se i øjnene, at vi skulle have en folkevalgt chef, som oven i købet kunne udskiftes hvert 4. år – en rædsom tanke!

Vi var imidlertid så heldige, at venstremanden Hans Andersen blev amtsborgmester. Ham kendte vi, for han havde i flere år været amtsrådsmedlem. Der var ikke meget akademiker over Hans Andersen. Han var en bondemand med begge ben plantet solidt i jorden, men med en helt usædvanlig politisk tæft. Amtet blev styret efter princippet om altid at bruge mindre, end der kom ind. Efter to perioder kunne Hans Andersen således aflevere et amt med en sund økonomi.

Den næste amtsborgmester skulle vise sig at være konservativ, nemlig Svenn Schmidt. Han opnåede aldrig den store popularitet, idet man anså ham for at være arrogant. Min personlige opfattelse var derimod, at han var genert. Til gengæld havde han stor humoristisk sans, som åbenbart må være faldet i tråd med min, fordi jeg forlod altid storgrinende hans kontor – til undren for mange!

Desværre døde Svenn Schmidt efter to år i borgmesterstolen. Han blev til manges overraskelse efterfulgt af Bent Løber, der ikke havde den store fortid som politiker. Hvad han ikke havde som politiker, havde han til gengæld som praktisk administrator. Han bragte megen frisk luft ind i administrationen, og de ældre embedsmænd måtte sluge mange bitre piller. Han opnåede endvidere, hvad ingen havde været i stand til tidligere, nemlig at amtets befolkning pludselig kendte deres amtsborgmester: Det var jo ham, der sprang ud i faldskærm ved kræmmermarkedet!

Al den popularitet betød, at Bent Løber ved valget fik rigtig mange personlige stemmer, hvilket fik ham til at føle sig sikker i stolen. Han var en ualmindelig ærlig mand, og forventede det samme af sine omgivelser – men som sagt savnede han politisk erfaring, hvad kom ham til skade på valgnatten. Valgnætterne står for mig, som det mest dramatiske jeg har oplevet under min ansættelse i amtet. Ingen kunne vide, hvad der ville komme ud af de studehandler, der fandt sted på en valgnat, og således heller ikke Bent Løber, der måtte se sig slået af venstremanden Jørgen Christiansen.

Vi havde nu atter en bondemand i borgmesterstolen, en glad og jovial mand, men igen med en hel fantastisk politisk tæft. Ikke desto mindre måtte han se sig slået af en konservativ – oven i købet en kvinde, nemlig Kirsten Ebbensgaard. En kvindelig amtsborgmester – hvordan skulle det dog gå med det, som amtsdirektøren døbte som "Damernes Magasin"? Jeg oplevede Kirsten Ebbensgaard som amtsborgmester, indtil jeg gik af i 1992. Det var en god oplevelse at få med, at have prøvet en kvindelig amtsborgmester med alle de fortrin en kvindelig chef nu engang har!

Frederiksborg Amtsråd 1970-82 – erindringer

af Hans Vistesen

Jeg var ikke glad for opstillingen til Frederiksborg Amtsråd i 1970. Efter fire år i Frederiksborg Slotssogns Sogneråd og derefter fire år i Hillerød Byråd, var jeg i høj grad engageret i Hillerøds udvikling og fremgang, og jeg havde store og spændende visioner for byens fremtid – slottets omgivelser, centerplaner, omfartsveje m.v.

Jeg var derfor ikke ubetinget glad for at prøve kræfter med amtsrådsarbejdet. Men jeg blev det – ret hurtigt endda, og jeg blev vel modtaget i såvel amtsrådet som i administrationen. Arbejdet som formand for undervisnings- og kulturudvalget var mig ikke fremmed. Jeg startede med et oplæg om "den åbne dørs politik" og var indstillet på et givtigt samarbejde til alle sider.

Amtsborgmester Hans Andersen

Det var en stor oplevelse at være med til at vælge amtsrådets første folkevalgte amtsborgmester – Hans Andersen, Uvelse. Han var mangeårigt medlem af amtsrådet og tidligere sognerådsformand. Jeg kendte ham som sognerådsformanden i Uvelse og som sygehusudvalgets formand i Frederiksborg Amt.

Mit samarbejde som udvalgsformand med amtsborgmesteren var præget af gensidig tillid og åbenhed.

Jeg havde den praksis at orientere amtsborgmesteren, når udvalget for undervisning og kultur gik i gang med nye store opgaver, og jeg oplevede gang på gang tilslutning med ønske om god arbejdslyst og held og lykke. Det hændte af og til, at Hans Andersen deltog i udvalgets forhandlinger med repræsentanter for kommunerne. Gik bølgerne højt, sporedes der måske tilmed divergerende opfattelser omkring amtsrådets oplæg, og ønskede den unge ivrige udvalgsformand at blande sig energisk i forhandlingerne, så kunne det hænde,



Amtsborgmester Hans Andersen (V) ved sit skrivebord. Billedet er taget december 1970 i det første ATP-hus på Skovledet i Hillerød. Her havde amtet i en kortere årrække kontorer inden amtsgården blev bygget færdig. Foto: Jørgen Rubæk Hansen. Udlånt af Lokalhistorisk Arkiv & Forening for Alsønderup & Tjæreby Sogne

at Hans Andersen hviskede mig i øret: "lad dem bare snakke, det ordner sig til sidst, vi har fat i den tunge ende".

Hans Andersen forstod at inddrage udvalgsformænd i et konstruktivt samarbejde, også om de store ting. Jeg kan tydeligt huske, at han ringede mig op: "Jeg kommer på mandag kl. 10 og henter dig til besigtigelse og forhandling om køb af Lyngby Landbrugsskole." Det blev til Hillerød Børnepædagogseminarium.

Jeg erindrer fra et taffel på Fredensborg Slot, at dronningen ønskede at hilse på den folkevalgte amtsborgmester og sendte bud med sin adjudant ned til Hans Andersen. Jeg kan endnu se for mig, at Hans Andersen rejste sig fra sin plads og hævede sit glas med hilsen mod dronningen. Han havde fortjent den ærefulde opmærksomhed. Da vi kørte hjem sent på aftenen sagde Hans Andersen: "Nu kunne det være godt med en snaps og en bid brød." Jeg tror, at han på forhånd havde truffet aftale med amtsdirektør Mark. Det blev en uforglemmelig aften, men det er en helt anden historie. Hans Andersen kunne på sin stilfærdige og hjertelige måde bibringe folk følelsen af at være i godt selskab. Hans Andersen passede, trods stærkt svigtende syn de sidste år, sit hverv som amtsborgmester indtil 1978.

Gymnasier

Frederiksborg Amtsråd har præsteret en formidabel indsats på gymnasieområdet i 1970'erne og frem. Målsætningen var klar fra 1970: Alle egnede elever skal optages, ingen, der erklæres egnet, må afvises, og den store skævhed i gymnasietilbud mellem øst og vest i amtet skal udjævnes.

Frederiksborg Amt er godt dækket ind med gymnasier – velplacerede og med de bedste muligheder for ved samarbejde at byde de unge de bedst tænkelige uddannelsestilbud.

Amtsgymnasier
Frederikssund Gymnasium
Helsingør Gymnasium
Allerød Gymnasium
Espergærde Gymnasium
Stenløse Gymnasium
Helsinge Gymnasium
Frederiksværk Gymnasium

Statsgymnasier
Frederiksborg Statsskole
Birkerød Statsskole
Rungsted Statsskole
Alle tre overført til amtet fra staten i 1986.

Private gymnasier
Marie Kruses skole, Farum
Nordsjællands Grundskole og Gymnasium

Udviklingen har vist, at oprettelsen af et gymnasium i et nyt område har afstedkommet en markant stigning i gymnasiefrekvensen – i god overensstemmelse med målsætningen. Udbygningen af Helsinge og Frederiksværk gymnasier fra fire spor til otte fremmer den tilsigtede ændring i skævheden mellem øst og vest i amtet.

Det store byggeprogram i 1970'erne blev gennemført af et enigt amtsråd, og så vidt jeg erindrer ved kontant betaling uden optagelse af lån. Jeg mindes ikke at have deltaget i optagelse af lån i Frederiksborg Amtsråd. Derimod mener jeg at huske, at amtskommunen løbende placerede millionbeløb på kort løbetid og med store renteindtægter hos de stedlige banker.



Stenløse Gymnasium stod færdigt i 1981. Foto: Lokalhistorisk Arkiv, Hillerød Bibliotekerne

Når en egn opruster på undervisningsområdet – således som tilfældet har været i Frederiksborg Amt, så kommer resultaterne hen ad vejen.

Særforsorgen

Jeg anser særforsorgens udlægning i 1980 fra staten til amterne for en af de største begivenheder i nyere tid. Jeg havde lejlighed til at følge særforsorgen på Ebberødgård i nogle år som medlem af tilsynsrådet, der bestod af repræsentanter for forældrene og fra amtsrådet. Tilsynsrådet besigtigede jævnligt forskellige afdelinger. Vi blev vist rundt af overlæger eller andre ansvarlige ledere og havde lejlighed til at drøfte forholdene med ledelsen. Vi fremførte ofte forslag til forbedringer. Enkelte gange gjorde vi alvorlig indsigelse mod forhold, der efter vor opfattelse ikke var forsvarlige. Ledelsen var forhandlingsvenlig.

Jeg dannede mig i disse år den opfattelse, at særforsorgen for de allersvageste i samfundet var aldeles uegnet til årlige økonomiske besparelser på statsbudgetterne efter faste procentsatser dikteret af økonomiske ministerielle beregninger uden fornødent hensyn til realiteternes hårde virkelighed.

Jeg lærte også at beundre læger, sygeplejersker og plejere. Jeg kendte enkelte plejere fra tidligere tid – folk der havde forladt deres oprindelige erhverv for at gå ind i arbejdet som plejere på Ebberødgård – og jeg vidste, at de holdt af deres arbejde og havde stor forståelse og kærlighed til patienterne.

Når jeg i dag nyder en kop kaffe på min stamcafe i Slotsarkaderne i Hillerød, møder jeg ofte medborgere fra særforsorgens institutioner i amtet. De færdes blandt os som alle andre – de færdes med glæde og nyder tilværelsen. Og jeg glæder mig og håber, at de gode kår, vi byder de svageste blandt vore medborgere må fortsætte og videreudvikles under kommunalt styre fra 1. januar 2007.

Amtsrådsarbejdet

Hvad laver et amtsrådsmedlem egentlig? For mit vedkommende omfattede amtsrådsarbejdet selve amtsrådsmøderne inkl. gruppemøder og forudgående læsning og forhandlinger. Desuden udvalgsarbejdet i et af de store udvalg – økonomiudvalget – samt i socialudvalget og undervisnings- og kulturudvalget. Sidstnævnte var jeg formand for i to perioder. Herudover en række særopgaver bl.a.:

Tilsynsrådet – tilsyn med kommunerne, godkendelse af låneoptagelse, køb og salg af fast ejendom, garantier mv.

Øresundsrådet – med repræsentanter fra begge sider af Øresund. Leder var overborgmesteren i København. Jeg erindrer bl.a. besigtigelse af Barsebäck. Rådet no-

terede med forståelse den nære placering til byområdet af hensyn til udnyttelsen af spildvarmen og drøftede evt. indflydelse på fiskeriet i Øresund. Jeg mindes derimod ikke et ord om strålefare.

Tilsyn med varetægtsfanger. Jeg arbejdede her i mange år sammen med kommunistpartiets amtsrådsmedlem Anton Nielsen, der som kommunist havde et varmt hjerte for samfundets udstødte. Vi besigtigede amtets arresthuse og drøftede forholdene med de indsatte varetægtsfanger.

Søborg Sø - medlem i flere år af bestyrelsen for brugerne. Jeg blev modtaget med megen velvilje og historisk orientering. For mig en fremmed verden – en stor oplevelse af et særpræget landbrugsområde.

Ungdomsskolerne – på basis af amtets tilsyn deltog jeg engang imellem i ungdomsskoleledernes møder. Det var en meget levende og engageret kreds med brændende interesse for ungdomsskolearbejdet rundt om i kommunerne.

Voksenundervisningen – overgået til amtskommunen 1/4 1978. Der var visse begyndervanskeligheder med tilpasningen til amtskommunens budget. Selve skolearbejdet var præget af initiativrige ledere og lærere. Som formand for undervisnings- og kulturudvalget mødte jeg her min første og eneste større demonstration foran amtsgården. På bannerne stod "stop nedskæringerne på enkeltfagskursus." Jeg praktiserede "den åbne dørs politik" ved at indbyde repræsentanter for demonstranterne til forhandling straks på stedet. Resultatet blev tåleligt og begyndelsen til et godt samarbejde og en god udvikling af VUC.

Med amtskommunernes nedlæggelse bortfalder en ældgammel administrativ inddeling af landet og 1. januar 2007 oprinder nye tider.

"Tid og strøm venter ikke på nogen." Charles Dickens.

Hans Vistesen taler til demostrerende elever og lærer 8. september 1981. Foto: Jørgen Rubæk Hansen



Politik i Frederiksborg Amtsråd 1970-2006 – forskelle og ligheder

af Hans Andersen

Indledning

Frederiksborg Amtsråd har gennem årene fra 1970 til 2006 været et forum, hvor mange politisk engagerede mennesker har diskuteret og forhandlet. Mange små og store sager har været genstand for diskussion. Resultaterne kan ses i dag, når man som borger i det tidligere Frederiksborg Amt har brug for sundhedsbehandling, skal på gymnasiet eller har brug for hjælp som følge af et handicap.

Partipolitik og konstitueringsforhandlinger

Efter det første valg til Frederiksborg Amtsråd i 1970 indgik Venstres Hans Andersen og Socialdemokraternes borgmester i Frederikssund Jørgen Christiansen en aftale. Hans Andersen skulle være amtsborgmester og Jørgen Christiansen blev 1. viceamtsborgmester og formand for amtets socialudvalg. Aftalen blev indgået på Stenbygaard i Uvelse, hvor Hans Andersen boede. Historien går på at de Konservatives Sven Jørgensen, borgmester i Hørsholm, kom en time for sent. Da han ankom til Stenbygaard havde Hans Andersen og Jørgen Christiansen indgået aftalen. Hans Andersen tilbød så Sven Jørgensen den vigtige post som formand for sygehusudvalget, hvilket han accepterede.

I 1970'erne var de politiske partiforskelle ikke markante. Der blev talt om tingene og fundet løsninger på problemerne. Der blev indgået aftaler med stor bredde i amtsrådet. Det var en tid med stor vækst i samfundet og det påvirkede også Frederiksborg Amt. Især på sygehusområdet skete en række udbygninger.

Efter valget i 1974 var der bred enighed blandt de politiske partier om, at Hans Andersen skulle fortsætte som amtsborgmester. Selv SFs nyvalgte amtsrådsmedlem Tonny Husted Nielsen ringede til Venstres Hans Andersen for at meddele, at hvis amtsborgmesteren manglede et mandat for at samle det fornødne flertal, så kunne han regne med SFs støtte.

I 80'erne og 90'erne kæmpede de to store borgerlige partier om retten til amtsborgmesterposten. På grund af stor uenighed mellem Konservative og Venstre skiftedes de to partier til at samarbejde med Socialdemokratiet for at opnå det tilstrækkelige antal mandater. Konsekvensen var at Socialdemokraterne i konstitueringsforløbene fik megen indflydelse og dermed sikrede sig værdifulde udvalgsformandsposter som tak for støtten til amtsborgmesterposten.

Socialdemokraternes Conny Dideriksen, som gennem en lang årrække har været Socialdemokraternes amtsborgmesterkandidat, har bl.a. været formand for sygehusudvalget og i flere perioder formand for socialudvalget.

Ved valget i 1997 kunne Venstre og de Konservative heller ikke blive enige om, hvem der skulle have amtsborgmester-



Amtsborgmester Hans Andersen (V) modtages 1. april 1970 af sit personale på amtets kontorer på Skovledet i Hillerød. Foto: Jørgen Rubæk Hansen. Udlånt af Lokalhistorisk Arkiv & Forening for Alsønderup & Tjæreby Sogne

posten og det endte med at Venstre og Socialdemokratiet konstituerede sig sammen, hvilket betød at den siddende amtsborgmester Kirsten Ebbensgaards konservative parti mistede amtsborgmesterposten og udvalgsformandsposter. Men i konstitueringsaftalen var der ingen politiske bindinger vedrørende f.eks. økonomi og sygehusstruktur, så det var i nogle perioder svært at få et godt samarbejde etableret i amtsrådet. Socialdemokraterne følte sig ikke bundet af det økonomiske ansvar og den konservative støtte til amtsborgmesterens budgetudspil var til tider svær at opnå.

Siden 2001 har Venstre, Konservative og Dansk Folkeparti konstitueret sig sammen, selvom det i 2001 så ud til at historien endnu engang skulle gentage sig. Konservative, Socialdemokratiet, de Radikale og SF havde indgået en aftale, men de konservative havde ikke alle nyvalgte medlemmers opbakning til denne, så derfor blev der dagen efter indgået en ny aftale om konstituering af amtsrådet. Den konservative borgmester Per Tærsbøl var nyvalgt i amtsrådet og ønskede at støtte Venstres amtsborgmesterkandidat Lars Løkke, og det betød at de nævnte partier ikke have flertal for den første aftale. Det var en meget dramatisk valgaften og nat. Jeg deltog selv i valgaftenen på amtsgården og fulgte efterfølgende Lars Løkke's kamp for at sikre sig et fler-



Hørsholms borgmester Sven Jørgensen (C). Foto: Hørsholm Egns Museum

tal. I disse timer handlede det i den grad om personlige kontakter og så om at kunne skabe tilstrækkelig troværdighed om de tilbud man kunne give for at opnå støtte til amtsborgmesterposten.

Baggrund for de politiske resultater i amtsrådet

Gennem alle årene har amtsrådspolitikerne fastholdt, at det var vigtigt med en stærk decentral udvikling i hele amtet. I 1970'erne sad flere borgmestre i amtsrådet og dette var med til at påvirke de politiske forhandlinger om placering af nye gymnasier og andre servicetilbud.

Eksempelvis var der i forbindelse med diskussionen om udbygning af gymnasierne i Frederiksborg Amts nordlige del en stor debat mellem amtspolitikerne med tilhørsforhold til Frederiksværk og Helsinge. Skulle Frederiksværk have et stort gymnasium eller skulle det bygges i Helsinge? Resultatet blev et kompromis, hvor det var meget personlige relationer og engagement der afgjorde sagen. Der blev bygget to nye gymnasier, et i Frederiksværk og et i Helsinge, men de blev relativt små. I 2005-07 gennemføres så udvidelsen af både Helsinge og Frederiksværk Gymnasium, hvilket vil give den nordvestlige del af Nordsjælland et rigtig godt uddannelsestilbud.

Tilbage i 1977 var der planer om at etablere et nyt gymnasium i Allerød med otte gymnasieklasser og tre HF-klasser pr. årgang. Det vedtog et enigt amtsråd, men daværende undervisningsminister Ritt Bjerregaard ville det anderledes. I et brev til Frederiksborg Amtsråd februar 1978 kan ministeren godkende at der etableres et gymnasium på 6 plus 3 spor i Allerød. Altså kan de otte spor ikke etableres.

Amtsborgmester Hans Andersen udtaler til Frederiksborg Amts Avis: "Jeg må stærkt beklage, at undervisningsminister Ritt Bjerregaard har valgt at desavouere en enig amtsrådsbeslutning om størrelsen af Allerød ny Amtsgymnasium". Det var lige op til amtsrådsvalget i 1978, så uddannelsespolitikken blev et tema i valgkampen.

Sundhedspolitiske diskussioner har altid været spændende i Frederiksborg Amts historie. Specielt debatten om nedlæggelse af Frederiksværk Sygehus og opførsel af et nyt sygehus i Frederikssund kostede politiske kræfter. Borgmester Jørgen Christiansen fra Frederikssund var stærkt medvirkende til at sikre beslutningen om et nyt sygehus i Frederikssund. Formanden for sygehusudvalget, venstremanden Bent Pedersen fra Birkerød blev meget upopulær på at medvirke til nedlæggelsen af Frede-

riksværk Sygehus, hvilket resulterede i at han efterfølgende forlod politik. Det nye sygehus blev indviet den 3. november 1985 og fik navnet Dybendal Sygehus.

Men allerede i 1960'erne og i begyndelsen af 70'erne diskuterede man sygehusstruktur på amtsborgmesterens kontor. Hvordan kunne man sikre sig et sygehus, der var tilstrækkeligt stort til at opfylde fremtidens behov. I Helsingør havde man et mindre sygehus inde midt i byen og i Hørsholm var der også et ældre sygehus. Amtsborgmester Hans Andersen fremlagde sine ideer for Sven Jørgensen, borgmester i Hørsholm og for Ove Thelin, borgmester i Helsingør. Der skulle bygges et nyt centralsygehus mellem Helsingør og Hørsholm, som kunne erstatte de daværende og sikre borgerne i den østlige del af Nordsjælland sundhedsbehandling mange år frem.

Både Sven Jørgensen og Ove Thelin ønskede imidlertid at beholde deres lokale sygehus, så man fastholdt den decentrale udvikling. Dengang som nu har den kommunale indflydelse været tydelig og til tider markant. I Helsingør tog man første spadestik den 29. september 1970 til et nyt sygehus og man sikrede sig samtidig muligheder for udvidelse af Hørsholm Sygehus. Helsingør Sygehus stod færdigt i 1976.



Helsingør Sygehus. Foto: AV-afdelingen, Nordsjællands Hospital

I foråret og sommeren 2002 førte borgerne og politikerne i specielt amtets sundhedsudvalg en heftig debat om sygehusstrukturen i Frederiksborg Amt. Der lå et forslag fra administrationen om at samle specialerne på nogle færre adresser og reducere eller lukke skadestuebetjeningen på Frederikssund og Helsingør sygehuse. Målet var at øge kvaliteten af behandlingen og udnytte ressourcerne mere optimalt. Eksemplet var, at der var meget personale der gik og ventede på patienterne om natten og der var patienter, der ventede på at komme til behandling om dagen. Kunne man reducere i antallet af akutberedskaber, så ville man kunne udnytte personaleressourcerne bedre.

Der blev gennemført underskriftsindsamling imod forslagene både i Helsingør og Frederikssund. De enkelte partigrupper i amtsrådet diskuterede denne sag livligt, men der var fra begyndelsen markant modstand fra bl.a. Socialdemokratiet. Sundhedsudvalgsformanden Uffe Thorndahl fra de Konservative var afventende og da Per Tærsbøl, borgmester i Helsingør og konservativt amtsrådsmedlem meldte ud, at han ikke ønskede at bakke op om en ændring af forholdene omkring skadestuerne, var det eventuelle flertal for at gennemføre disse forandringer også væk. Mere end 45.000 mennesker skrev under på, at de ønskede at bevare skadestuen i Helsingør. Som medlem af sundhedsudvalget deltog jeg i debatten og det var igen de enkelte amtsrådsmedlemmers geografiske tilhørsforhold, der var med til at afgøre sagen.

Konsekvensen blev, at der siden 2002 ikke har været gennemført markante ændringer af sygehusstrukturen i Nordsjælland, som det skete i mange andre amter i samme periode. Moderniseringen af sundhedsvæsenet i Frederiksborg Amt er i de senere år gennemført med det udgangspunkt, at flertallet af politikerne ønskede at fastholde de fem sygehusenheder i henholdsvis Hillerød, Helsingør, Frederikssund, Hørsholm og Esbønderup.

I nyere tid har også diskussionen om udvidelse af de psykiatriske sengepladser fyldt meget i amtsrådet. Skulle der udvides i Hillerød eller skulle man fortsætte den decentrale udbygning af psykiatritilbudene i Frederiksborg Amt. Frederikssund Sygehus fik omkring år 2000 opført en psykiatrisk behandlingsbygning. Der var forskellige opfattelser både fagligt og politisk af de bedste løsninger.

De politiske forhandlinger foregik i begyndelsen af august 2004, da indenrigs- og sundhedsministeriet havde stillet krav om en beslutning for at fastholde deres tilsagn om et større millionbeløb til anlægsprojektet. Igen var det den decentrale udbygning, der opnåede støtte fra et flertal i amtsrådet og dermed skulle der investeres 100 mill. kr. i et nyt psykiatrisk sygehus i Helsingør samtidig med at man moderniserede behandlingsbygningerne i Hillerød. På det tidspunkt var der også forholdsvis mange amtsrådsmedlemmer med bopæl i Helsingør inkl. Helsingørs borgmester, hvilket ikke var helt uden betydning for valg af placering.

Frederiksborg Amt og Folketinget, Hovedstadsrådet og HUR

Oplevelsen af at være klemt og måske også glemt i forbindelse med planlægning af udviklingsmulighederne i hovedstadsområdet har været tilstede gennem hele Frederiksborg Amtsråds nyere historie. Det handlede om placering af nyt boligbyggeri, erhvervsområder eller større infrastrukturinvesteringer. Frederiksborg Amt havde gennem 50'erne og 60'erne fået det image, at det var her københavnerne holdt ferie og hvorfor skulle der ske en udvikling i denne del af hovedstadsområdet. I Københavns Amt havde man tilstrækkelig erhvervsjord og bosætningsmuligheder. Men Frederiksborg Amtsråd har gennem alle årene kæmpet en kamp med Folketinget, med Hovedstadsrådet og med dets afløser Hovedstadens Udviklingsråd (HUR) om at få andel i udviklingsmulighederne.

I 1990'erne kæmpede det daværende amtsråd for at sikre tilstrækkelig jord til ny-



Helsingørs borgmester Per Tærsbøl (C). Foto: www.helsingorkommune.dk

byggeri i de enkelte kommuner. Mange kommuner havde gennem 1970'erne og 80'erne opbrugt mulighederne for at udvide boligområderne.

I 1997 var Svend Auken miljøminister og i efteråret stod nordkystkommunerne og Frederiksborg Amt samlet i kampen for at sikre at de mange borgere, som boede i deres sommerhuse på nordkysten kunne fortsætte med dette hele året. Det var Miljøministeriet og Miljøministeren der var modparten. Efter flere forhandlinger, hvor borgmestre og udvalgsformænd tog turen til København, lykkedes det at øge områderne, hvor borgerne kunne bo hele året

Hjørnestenen i den fysiske planlægning af hovedstadsområdet har været Fingerplanen fra 1947, der tog udgangspunkt i, at den fysiske udvikling af hele hovedstadsområdet skulle foregå langs de fem fingre, som udgik fra København mod henholdsvis Farum, Hillerød, Frederikssund, Roskilde og Køge. Men i Nordsjælland har kommuner og Frederiksborg Amt gentagne gange påpeget den manglende udbygning af især infrastrukturen til Frederikssund. Først i 2002 var der dobbeltspor hele vejen til Frederikssund – og motorvejen dertil er endnu ikke på plads.

I 1998 tog amtsborgmester Lars Løkke Rasmussen initiativ til at få skabt opbakning fra samtlige borgmestre i Frederiksborg Amt til Nordsjællands Dagsorden. Nordsjællands Dagsorden skulle være en række prioriterede krav til Folketinget om forbedringer af infrastrukturen i Frederiksborg Amt. Det lykkedes at samle hele amtsrådet og samtlige borgmestre bag initiativet.

Frederiksborg Amt og kommunerne

Frederiksborg Amtsråd og kommunerne i Frederiksborg Amt har gennem årene samarbejdet om at løse mange konkrete opgaver. På socialområdet har mange børn og unge fået hjælp gennem et tæt parløb mellem socialafdelinger i kommuner og amtets socialforvaltning med børnerådgivningen i spidsen.

Mange kommuner har i adskillige sager om tilladelse til byggeri i landzone sagt ja og sendt disse ansøgninger videre med anbefaling til amtet, som indtil 2001 havde myndighedsopgaven. Det udviklede sig til utallige diskussioner, hvor borgerne og byrådet stod på den ene side og amtets administration og flere amtspolitikere på den anden side. Det er nu lettere som kommune at anbefale en tilladelse, når kommunen godt ved at tilladelsen aldrig bliver godkendt i amtet. Så forbliver man stadig venlig overfor borgeren, mens amtet står tilbage som den ufleksible indehaver af myndighedskompetencen.

Historier om færdigbehandlede patienter som lå og fyldte hospitalssengene har kørt mange gange i medierne. Ældre mennesker som var færdigbehandlede og som skulle hjem til enten eget hjem eller til en plads på et plejehjem. Den klassiske konflikt om ansvaret og ressourcerne mellem kommunerne og amtet. I perioden mellem 1998 og 2001 var der stor diskussion mellem amtets sundhedsudvalg og enkelte kommuner i amtet som eksempelvis Birkerød, Hørsholm og Helsingør. Diskussionen blev vanskelig eftersom både Hørsholms og Birkerøds borgmestre sad i sundhedsudvalget. Resultatet blev at kommunerne skulle til at betale, hvis de opbrugte deres kvote af sengedage for deres færdigbehandlede patienter. Ikke en særlig flot løsning, men et kompromis der afspejlede at kommunerne også i nyere tid havde indflydelse på sundhedspolitikken.

Erindringer og refleksioner efter 34 år i amtsrådets og undervisnings- og kulturudvalgets tjeneste

af Henrik Christoffersen

Erindringer

Historien tager sin begyndelse tirsdag efter påske - det herrens år 1972. En ung nyuddannet jurist med et glad, forventningsfuldt og lidt uerfarent udtryk i øjnene stod af toget på Hillerød Station. Han gik ud til bybussen, som holdt foran stationsbygningen, og spurgte chaufføren, om han kørte til Amtsgården. Det var chaufføren temmelig sikker på, at han ikke gjorde; men han troede nok, at han kom i nærheden af den, og han ville da gerne fortælle, hvornår han troede, at hans bybus var i nærheden af den nye amtsgård. Chaufføren standsede sin bus neden for en bakke og pegede op mod bakketoppen og sagde, at han nok troede, at amtsgården lå på den anden side af bakken der. Så stod den unge jurist – som var mig – af, og jeg travede op over toppen af Skansebakken.

Oppe på toppen opdagede jeg, at jeg var kommet så langt væk fra min jyske hjemstavn, at jeg kunne se bjergene i Sverige, og at Frederiksborg Amtsgård lå ene og alene og hyggede sig i krattet for bakkens fod.

Så gik jeg i gang i Frederiksborg Amts centralforvaltning. Jeg havde sager for alle forvaltningerne, og jeg var med til alt mellem himmel og jord.

Jeg var med til at ansætte skorstensfejermestre og til at bekæmpe råger. Jeg læste korrektur på stemmesedlen til amtsrådsvalg. Jeg pensionerede overlæger og en enkelt amtsborgmester. Jeg var med til at lave ny vedtægt for Frederiksborg Amts Sygehusvæsen og til at oprette Frederiksborg Amts socialforvaltning. Jeg førte fejde med entreprenører, som havde anlagt skråningerne på landevejen nord om Helsinge forkert, og jeg har været med til at opkøbe ejendomme til brug for landevejsanlæg, som ikke blev gennemført og til en bro, som ikke er blevet bygget over Roskilde Fjord syd for Frederikssund ved Tørslev Hage.

Som sagerne nu engang var fordelt, så arbejdede jeg mest med sager om undervisning og kultur for amtets undervisnings- og kulturforvaltning og amtsrådets undervisnings- og kulturudvalg. UK-forvaltningen var en lille hyggelig flok på ca. 12 personer med bistand fra et par jurister og et par journalførere i centralforvaltningen. Når der var nogen, som havde fødselsdag, samledes vi om et bord og drak kaffe og sang fra højskolesangbogen.

Amtets eget skolevæsen var til at overskue. Det bestod af Frederikssund Amtsgymnasium og på Kulsvierskolen i Hillerød havde vi dels skolecentralen, som siden blev udviklet til en Amtscentral for Undervisning og dels et undervisningscenter for handicappede, som siden blev udviklet til fire centre.



Amtsgården, Kongens Vænge 2 i Hillerød ca. 1972. Foto: Lokalhistorisk Arkiv, Hillerød Bibliotekerne

Dengang skulle amterne ikke nedlægges. De var nyoprettede, og vi udbyggede amtets egne opgaver, vi fik overdraget nye opgaver, og vi afviklede med flid et overflødigt amts-overvæsen i forhold til kommunerne.

Set i bakspejlet 34 år senere er det svært at fatte. Jeg har forelagt samtlige skolebusruter i alle de 19 kommuner i Frederiksborg Amt til amtsrådets velvillige godkendelse. Når en kommune havde ansat en ny lærer, godkendte jeg egenhændigt den lønanciennitet, som kommunen med borgmesterens underskrift havde foreslået, at læreren skulle have. Jeg godkendte også den flyttegodtgørelse, som nyansatte og nytilflyttede tjenestemænd i de 19 kommuners folkeskolevæsen fik. Amtet udbetalte på Undervisningsministeriets vegne en statsrefusion af en del af kommunernes udgifter, og derfor blev al aktivitet i kommunernes skolevæsen forelagt til godkendelse i amtet.

Amtet overtog gymnasiet i Helsingør. Amtet oprettede en observationsskole. Amtet nedlagde den senere igen for så siden hen at oprette en specialskole for autister i bygningerne. Amtet producerede skoleteaterforestillinger og satte et teaterudvalg i gang, og så sad jeg sammen med kulturredaktøren på Frederiksborg Amts Avis, Knud Cornelius, og redigerede teaterbrochurer for Nordsjælland.

1. juli 1978 flyttede jeg fuldt og helt over til UK-forvaltningen og UK-udvalget. Det år var amtet ved at bygge Espergærde Gymnasium. Samtidig startede Allerød Gymnasium i pavilloner. Amtet overtog voksenuddannelsen fra oplysningsforbundene, og startede et nyt gymnasium i Helsingør i lånte lokaler på Helsingør Teknikum. Året efter startede amtet tre nye gymnasier i Stenløse, Frederiksværk og Helsinge, og gik i gang med at bygge en ny skolebygning til Skolen ved Kæret i Frederikssund. Det var en af de skoler, som amtet overtog fra Statens Åndssvageforsorg i 1980.

Der kom statsgymnasier. Der kom social- og sundhedsuddannelser. Der kom ny organisation med teamledelse og projektorganisering. Der kom arbejdsmarkedsopgaver og erhvervsfremmeopgaver og interna-



Espergærde Gymnasium i begyndelsen af 1980'erne



Helsinge Gymnasium stod færdigt i 1981. Foto: Lokalhistorisk Arkiv, Hillerød Bibliotekerne

tionale opgaver. Og der kom kulturråd og nye kulturudvalg og kulturplan og Kulturby 96 og Esrum Kloster og Møllegård.

Der har i perioder været lidt for meget til, at samvittigheden har kunnet holdes så ren som sne. Det har i perioder været lidt anstrengende. Men det har aldrig været kedeligt at være med til at arbejde for undervisning og kultur i Frederiksborg Amt.

For at leve i harmoni med sig selv og sin gerning i 34 lange år er det nødvendigt at have et ideal. Det må gerne være lidt naivt; men et eller andet stjernesigte skal der være.

Jeg kom hurtigt til at deltage i undervisnings- og kulturudvalgets møder for at føre beslutningsprotokollen, og som jurist havde jeg jo også ansvar for sagsfremstillingen i de sager, som var på dagsordenen. Jeg mødte op til den del af embedet med ligeså mange fordomme om demokratiets mangelfuldheder som alle andre, der ikke kender det indefra.

Jeg blev meget positivt overrasket. Jeg har i alle årene – og i næsten alle sagerne – oplevet en resultatorienteret, målsøgende og saglig debat. Og det har været en stor tilfredsstillelse for mig, hvis jeg har kunnet medvirke til at give sagerne en så klar fremstilling, at beslutningsprocessen er blevet lettere. Det har også været en stor tilfredsstillelse for mig, hvis jeg i møderne har kunnet holde formuleringerne af divergerende synspunkter fast, så de til sidst kunne flettes sammen til formulering af én enstemmig beslutning eller én klar flertalsbeslutning med ligeså klare mindretalsudtalelser.

Som overordnet følelse har det været en fornøjelse at deltage i Frederiksborg Amts skolevæsens aldrig ophørende kamp for at forøge nordsjællændernes samlede sum af viden og i Frederiksborg Amts kulturvæsens stadige kamp for at forbedre og berige nordsjællændernes livsindhold.

Det har været en fornøjelse at samarbejde med saglige og ansvarsbevidste politikere og med entusiastiske, visionære og myreflittige kolleger gennem 34 år. Jeg har mødt to meget værdifulde ting på Frederiksborg Amtsgård. Jeg har mødt det samarbejdende folkestyre, og jeg har mødt embedsstan-

dens aldrig svigtende loyalitet over for de betroede opgaver. Det vil jeg reflektere lidt over i det følgende.

Refleksioner

Grundelementet i det demokratiske samspil mellem de folkevalgte politikere og de ansatte embedsmænd er, at politikerne har kompetence til at træffe de overordnede beslutninger, og at beslutningerne træffes på grundlag af embedsmændenes beskrivelse af sagernes faktiske omstændigheder og den lovgivningsmæssige afgrænsning af de mulige beslutninger i de enkelte sager.

De grundlæggende begreber er folkestyre og lovmæssig forvaltning, som i kommuner og amter udvikler sig i et samspil mellem et folkevalgt beslutningskollegium og et sagligt funderet embedsværk. Det er et samspil mellem politikere, som står til ansvar over for hinanden i partierne og over for befolkningen ved valgene – og som altså kun har deres poster, så længe de har partifællernes og befolkningens tillid – og embedsmænd, som står til ansvar over for politikerne og i et internt hierarki – og som altså kun har deres poster, så længe de har politikernes og deres chefers tillid.

Overskrifterne er: Lovmæssig forvaltning og folkestyre. Visionerne, værdierne og målene for lovmæssig forvaltning og folkestyre blev tidligt beskrevet i Danmark: Således begynder fortalen til Jydske Lov, som kong Valdemar gav, og Danerne vedtog: "Med lov skal land bygges, men ville enhver nøjes med sit eget og lade andre nyde samme ret, da behøvede man ikke nogen lov. Men ingen lov er jævngod at følge som sandheden, og hvor man er i tvivl om, hvad der er sandhed, der skal loven vise sandheden.

Var der ikke lov i landet, da havde den mest, som kunne tilegne sig mest. Derfor skal loven gøres efter alles tarv, at retsindige og fredsommelige og sagesløse kan nyde deres fred, og uretfærdige og onde kan ræddes for det, der er skrevet i loven, og derfor ikke tør fuldbyrde den ondskab, de har i sinde. Det er også rigtigt, dersom nogen ikke af frygt for Gud og kærlighed til retten kan lokkes til det gode, at frygten for øvrigheden og landets straffelov da kan hindre dem i at gøre ilde og straffe dem, hvis de gør det.

Loven skal tilgodese æren og retfærdigheden, den skal være tålelig, efter landets sædvane, passende og nyttig og tydelig, så at alle kan vide og forstå, hvad loven siger. Loven skal ikke gøres eller skrives til nogen mands særlige fordel, men efter alle deres tarv, som bor i landet. Heller ikke skal nogen mand dømme mod den lov, som kongen giver og landet vedtager; men efter den lov skal landet dømmes og styres. Den lov, som kongen giver, og landet vedtager, den kan han heller ikke ændre eller ophæve uden landets vilje.

Det er kongens og landets høvdingers opgave at overvåge domme og gøre ret og frelse dem, der tvinges med uret, såsom enker og værgeløse børn, pilgrimme og udlændinge og fattige - dem overgår der tiest uret - og ikke lade slette mennesker, der ikke vil forbedre sig leve i sit land; thi idet han straffer og dræber ugerningsmænd, da er han Guds tjener og landets vogter."

Så klart formulerede vi visionerne, værdierne og målene i Danmark ved et møde i Vordingborg i marts måned 1241 og med samtykke af alle de bedste mænd, der var i riget.

Den følgende tekst er min egen opdatering og sammenfatning af de demokratiske grundstrukturer i Danmark i en beskrivelse til samarbejdsparter i Rumænien i 1991. På

det tidspunkt var rumænerne netop sluppet ud af et diktatur, og de var helt blottet for selv de mest elementære begreber om demokratiske selvfølgeligheder.

"Demokrati betyder folkestyre, og en eller anden form for folkestyre har dybe rødder i det danske folks historie. Fra oldtiden og op gennem middelalderen og renæssancen havde kongerne nok formelt den overordnede centrale magt i Danmark, men kongerne blev valgt af rigets stormænd, det vil sige de store ejendomsbesiddere, og denne adel af stormænd fastlagde grænser for kongernes magt i underskrevne aftaler, som indeholdt betingelserne for kongevalget.

Ved slutningen af renæssancen – det var i 1660 – lykkedes det kongen at opnå formel enevældig magt, og kongeværdigheden blev gjort arvelig. Kongen blev formelt tillagt al magt i riget uden begrænsninger. Han var øverste feltherre. Han var øverste dommer. Han var lovgiver. Han udøvede magten i henhold til lovene.

De enevældige konger kunne have optrådt som diktatorer, men de gjorde det aldrig. Der blev etableret selvstændige domstole, som reelt var uafhængige. Der blev udpeget ministre, som udgjorde en egentlig regering. Det, som manglede i de enevældige kongers periode, var en folkelig deltagelse især i lovgivningsmagten i form af et formaliseret demokrati. Det fik vi først i forbindelse med de revolutionære forandringer i Europa i det 19. århundrede.

I 1841 blev de første amtsråd og sognerråd valgt, og i 1849 fik vi den regulære demokratiske forfatning med grundlæggende demokratiske principper og frihedsrettigheder, som er en del af grundloven den dag i dag. De grundlæggende demokratiske principper hviler på de teorier om magtadskillelse, som blev formuleret af den franske filosof Montesquieu i 1748 i værket "L'esprit des Lois". Grundsætningen om "la separation des pouvoirs" er direkte udtrykt i grundlovens § 3, som fastslår, at den lovgivende magt er hos Folketinget, den udøvende magt er hos regeringen, og den dømmende magt er hos domstolene.

I denne 3-deling af magten er Folketinget den stærkeste part. Folketinget vedtager de love, som domstolene skal dømme efter, og Folketinget kan forlange, at regeringen går af.

Grundtanken er, at magt altid skal være delt, og ingen enkeltperson må kunne herske og bestemme ukontrolleret over andre. Denne grundholdning praktiseres i alle dele af offentlig virksomhed.

På det allerøverste plan kan domstolene tilsidesætte en lov, som Folketinget har vedtaget, hvis den strider mod grundloven. Folketinget kan forlange en minister afsat, hvis det ikke har tillid til ham. Ministrene skal kontrollere, at embedsmændene i ministerierne udfører dels de beslutninger, som er truffet af regeringen og dels de love, som Folketinget har vedtaget. Embedsmændene skal rådgive og vejlede ministrene således, at de ikke sætter noget i værk, som er i strid med lovgivningen.

I kommunerne og amterne skal borgmestrene og de folkevalgte byråd og amtsråd afstikke retningslinier for udførelse af de opgaver, som er betroet kommunerne og amterne efter lovgivningen. Og embedsmændene skal rådgive og vejlede borgmestrene og byrådene og amtsrådene således, at de ikke sætter noget i værk, som er i strid med lovgivningen.

På alle områder, hvor staten eller kommunerne eller amterne udfører en opgave for samfundet, skal lederne drøfte proble-

merne med de ansatte, og embedsmændene og de folkevalgte politikere samarbejder om løsning af opgaverne på en måde, som indebærer et fælles ansvar og en fælles gensidig kontrol.

Der er offentlighed i forvaltningen, og når intet kan holdes hemmeligt, så kommer kritikken også frem, hvis der er grund til det, således at embedsmænd, som bryder love og regler, bliver afskediget, og politikere, som ikke er tilliden værdige, bliver ikke genvalgt."

Så enkelt er det faktisk. Der er tale om et samspil om et fælles ansvar og i gensidig tillid. Hvis politikere eller embedsmænd afgørende og tydeligt forsynder sig mod de helt elementære værdier og idealer, så er kæden hoppet af, og så har vi en alvorlig, vanskelig og problemfyldt skandale. I Farum fik vi et eksempel på, at det kan gå gruelig galt, når det grundlæggende samspil ikke virker internt politisk og politisk/administrativt.

Afsluttende bemærkning

I Frederiksborg Amt har de politiske partier samarbejdet stilfærdigt, pragmatisk og resultatorienteret, når de ofte dramatiske konstitueringsforhandlinger efter et nyvalg var afsluttede.

Kontakten mellem forvaltningens embedsmænd og amtsborgmesteren eller udvalgsformanden har været præget af hurtig og effektiv formløshed. Samarbejdet mellem den politiske og den administrative ledelse har været præget af åbenhed, tillid og ansvarsbevidsthed. Magtdistancen har været lav. Afstanden mellem hoved og hånd har været kort. Den højre hånd har været vidende om, hvad den venstre foretog sig.

Derfor er der også blevet nået mange værdifulde resultater. Jeg har på de følgende sider foretaget en opsummering i overskrifter af væsentlige politiske resultater i amtsrådets arbejde på uddannelsesområdet og på kulturområdet i perioden fra 1970-2006. Listen er en "tabula gesta danorum" for Frederiksborg Amtsråd.

Den lange liste er også et register over alle de mange spændende og værdifulde tiltag, som jeg har fået lov til at være med til at føre ud i livet. Det fremgår af listen, at der blev satset meget på udbygning af ungdomsuddannelserne fra midten af 70'erne til begyndelsen af 80'erne. Der blev satset meget på modernisering og renovering af specialundervisningen fra den udlagte særforsorg i begyndelsen af 80'erne. Der blev satset meget på udvikling af kulturlivet i slutningen af 90'erne. I de seneste år har der været satset meget på udbygning af specialskolerne og de små gymnasier og på modernisering af gymnasierne med studiecentre og med renovering og modernisering af gymnasiernes naturfagsområder.

Frederiksborg Amtsråd kan med sindsro og stolthed overdrage sine opgaver på uddannelsesområdet og på kulturområdet til de efterfølgende myndigheder.

Væsentlige politiske resultater i amtsrådets arbejde på uddannelses- og kulturområdet 1970-2006

af Henrik Christoffersen

1970
Nyt gymnasium i Frederikssund. (11/6-1970, sag nr. 26).
Tilskud til Louisiana-museet. (12/11-1970, sag nr. 2).
Tilskud til Danmarks Tekniske Museum. (12/11-1970, sag nr. 24).

1971
Oprettelse af en Skolecentral for Frederiksborg Amt i Hillerød – senere Amtscenter for Undervisningsmidler. (11/2-1971, sag nr. 19).
Oprettelse af et HF-kursus ved Frederikssund Gymnasium. (30/8-1971, sag nr. 77a).
Tilskud til turisme-markedsføring. (11/11-1971, sag nr. 27).
Oprettelse af et børnehave- og fritidspædagogseminarium. (9/12-1971, sag nr. 30b).

1972
Oprettelse af en observationsskole. (9/3-1972, sag nr. 27b).
Erhvervelse af Frederikssund Handelsskoles ejendom til brug for Frederikssund Gymnasium. (10/8-1972, sag nr. 66b).
Forøget tilskud til Louisiana-museet. (31/8-1972, sag nr. 7a).

1973
Bevilling til produktion af turnerende skoleteaterforestillinger. (8/2-1973, sag nr. 9).
Opførelse af nye bygninger til Rungsted Statsskole. (8/3-1973, sag nr. 44a).
Overtagelse af Helsingør Gymnasium. (12/4-1973, sag nr. 52a).

1974
Udbygningsplan for gymnasier, handelsskoler og tekniske skoler, herunder:
Nye bygninger til Helsingør Gymnasium.
Nyt gymnasium til aflastning af gymnasierne i Birkerød, Frederikssund og Hillerød.
Udbygning af Hillerød Tekniske Skole, og af Hillerød Handelsskole.(14/3-1974, sag nr. 36d).

1975
Etablering af en fælles skoletjeneste på museer og kulturinstitutioner i hovedstadsområdet. (9/10-1975, sag nr. 20).
Oprettelse af et amtsprogramråd. (10/4-1975, sag nr. 33).
Oprettelse af et teaterudvalg. (14/8-1975, sag nr. 21).
Etablering af Amtscenter for Undervisningsmidler. (11/12-1975, sag nr. 23).

1976
Placering af et nyt gymnasium i Espergærde. (12/2-1976, sag nr. 34a).
Tilskud til Sjællands Symfoniorkester. (12/8-1976, sag nr. 43).
Tilskud til kulturhistoriske lokalmuseer og Nivaagaards Malerisamling. (9/12-1976, sag nr. 11).

1977
Tilskudsordning til idrætsarbejde i Frederiksborg Amt. (12/5-1977, sag nr. 5).
Placering af et nyt gymnasium i Allerød. (21/6-1977, sag nr. 8).
Oprettelse af et amtsmusikudvalg. (13/10-1977, sag nr. 13).

Tilskud til fælles museumsbrochure og til restaurering af Selsø Slot. (10/11-1977, sag nr. 17).
Tilskud til de lokalhistoriske arkiver til indsamling af film og fotografier i Frederiksborg Amt. (8/12-1977, sag nr. 9).

1978

Udbygning af Hillerød Tekniske Centralskole. (9/2-1978, sag nr. 8).
Udbygning af centerundervisningen for svært handicappede elever i Frederiksborg Amt. (16/3-1978, sag nr. 39).
Opførelse af en større idrætshal ved gymnasiet i Espergærde end oprindeligt projekteret. (11/5-1978, sag nr. 35b).
Oprettelse af et nyt gymnasium i Helsingør med virkning fra skoleåret 1978/1979. (5/7-1978, sag nr. 1).
Udvidelse af Frederiksborg Statsskole i Hillerød. (14/9-1978, sag nr. 8).
Udbygningsplan for gymnasie- og HF-undervisningen med beslutning om oprettelse af nye gymnasier med virkning fra skoleåret 1979/1980 i Frederiksværk, i Helsinge og i Stenløse. (12/10-1978, sag nr. 20).

1979

Etablering af administrationslokaler til brug for voksenuddannelse (VUC) i gymnasie-byggerierne i Frederiksværk og Helsinge. (11/1-1979, sag nr. 9b).
Tilskud til etablering af en specialarbejderskole i Hillerød. (10/4-1979, sag nr. 11).
Retningslinier for en amtskommunal tilskudsordning til musikformål. (19/4-1979, sag nr. 32).
Retningslinier for kunstnerisk udsmykning af amtets bygninger. (19/4-1079, sag nr. 33).

1980

Etablering af lokaler til brug for voksenuddannelse (VUC) i Helsingør Gymnasiums bygninger. (19/6-1980, sag nr. 40).
Etablering af lokaler til brug for handelsskoleundervisning i Frederikssund. (19/6-1980, sag nr. 33).

1981

Etablering af bedre lokaleforhold i Hillerød til Taleinstituttets undervisning af talelidende. (12/3-1981, sag nr. 16 og 12/8-1981, sag nr. 27b).
Opførelse af en ny specialskole til erstatning for Skolen ved Kæret i Frederikssund. (9/4-1981, sag nr. 14b).
Forøget tilskud til Nivaagaards Malerisamling. (9/4-1981, sag nr. 18).
Udvidelse af tilskudsordningen til idrætsarbejde m.v. til at omfatte politiske og religiøse ungdomsorganisationer. (9/4-1981, sag nr. 19).
Modernisering af specialskolerne efter særforsorgens udlægning til amtet. (14/5-1981, sag nr. 27).
Tilskud til yderligere lokaler til handelsskoleundervisning i Frederikssund. (18/5-1981, sag nr. 29b og 12/8-1981, sag nr. 27a).
Forøget tilskud til Sjællands Symfoniorkester. (18/6-1981, sag nr. 35).
Tilskud til yderligere lokaler til Hillerød Tekniske Centralskole. (1/10-1981, sag nr. 7).

1982

Forøget tilskud til Nivaagaards Malerisamling (13/5-1982, sag nr. 32).
Tillægsbevilling til dækning af udgifterne i forbindelse med vidtgående specialundervisning. (13/5-1982, sag nr. 30).
Renovering af specialskolerne efter særforsorgens udlægning til amtet. (10/6-1982, sag nr. 25).

1983

Forøget tilskud til Centralbiblioteket i Helsingør. (29/9-1983, sag nr. 13).
Ændret struktur for specialundervisningen med principbeslutning om: Renovering af Skolen ved Skoven i Hillerød, Etablering af nye lokaler til Nyrup Skole i Helsingør, Etablering af nye lokaler til Taleinstituttet og Høreinstituttet i Hillerød, Flytning af Amtscentret for undervisningsmidler i Hillerød til større lokaler. (8/12-1982, sag nr. 19).

1984
Tilskud til udbygning af Specialarbejderskolen i Hillerød. (12/1-1984, sag nr. 2).
Godkendelse af projekt til gennemgribende renovering af Skolen ved Skovens og Egedamskolens bygninger i Hillerød. (27/9-1984, sag nr. 5).

1985
Særlig bevilling til afholdelse af konference og andre initiativer i anledning af F.N.'s internationale ungdomsår. (14/2-2985, sag nr. 28).

1986
Etablering af skolefritidsordninger på specialskolerne. (12/6- 1986, sag nr. 32).
Bevilling til etablering af undervisning af voksne indvandrere. (14/8-1986, sag nr. 9).

1987
Etablering af nye lokaler til voksenuddannelse (VUC) i Frederikssund. (8/1-1987, sag nr. 13).
Etablering af nye lokaler til voksenuddannelse (VUC) i Helsingør. (8/1-1987, sag nr. 14).
Iværksættelse af et skolekoncertprojekt i Frederiksborg Amt. (12/2-1987, sag nr. 32).

1988
Opgørelse af udgiftsbehov til bygningsrenovering som følge af overtagelse af statsgymnasiernes bygninger (10.4 mill. kr.). (11/2-1988, sag nr. 19).
Ny struktur for voksenuddannelsen (VUC). (11/2-1988, sag nr. 20).

1989
Tilskud til egnsteatret "Dueslaget" i Helsingør. og "Dr. Dante" i Allerød. (12/1-1989, sag nr. 18, og 22/6-1989, sag nr.39).
Fortsat støtte til de kommunale ungdomsskolers kursusejendom "Islebjerggård". (13/4-1989, sag nr. 13).
Anlægstilskud til erhvervsskolerne i Helsingør. (11/5-1989, sag nr. 16).
Udflytning af centerklasser – vidtgående specialundervisning for fysisk handicappede elever – fra Kulsvierskolen i Hillerød til Hillerødsholmskolen i Hillerød og Skovvangsskolen i Allerød. (11/5 1989, sag nr. 18 b).
Etablering af yderligere lokaler til Amtscentret for Undervisningsmidler i Hillerød. (11/5-1989, sag nr. 18 c).
Tilskud til bygning af et nyt AMU-Center, specialarbejderskole i Frederiksborg Amt. (10/8-1989, sag nr. 5).
Opførelse af nye bygninger i samarbejde med Helsingør Kommune til erstatning for specialskolen Nyrup Skole. (9/2-1989, sag nr. 18 og 28/8-1989, sag nr. 6).
Etablering af fonden "Nordtour" til markedsføring og fremme af turisme i Nordsjælland. (22/6-1989, sag nr. 38 og 28/8-1989, sag nr. 8).
Deltagelse i finansieringen af Den Storkøbenhavnske Landsdelsscene. (14/12-1989, sag nr. 59).

1990
Etablering af et erhvervsfremmekontor i Frederiksborg Amt. (11/1-1990, sag nr.28).
Etablering af fælles sekretariat for de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser og sygeplejerskeuddannelsen. (10/5-1990, sag nr. 15).
Etablering af et fælles Kommunikationscenter med lokaler til undervisning af elever med talehøre- og synsvanskeligheder, en teknologiafdeling, en hjælpemiddelcentral og Hillerød Sygehus' audiologifunktion. (27/9-1990, sag nr. 9).
Nedsættelse af et Erhvervsudviklingsråd for Frederiksborg Amt. (11/10-1990, sag nr. 2).

1991
Etablering af en natur- og miljøskole på Esrum Møllegård. (14/2-1991, sag nr. 18)
Sammenlægning af 3 specialskoler for voksne til 1 skole i Hillerød. (14/2-1991, sag nr. 21).
Tilrettelæggelse af strukturen for gymnasie- og VUC-området ud fra et princip om, at samtlige gymnasier og gymnasiebygninger opretholdes.
Etablering af handelsskoleundervisning i lokaler på Frederikssund Gymnasium. (18/4-1991, sag nr. 19).

Principbeslutning om udflytning af Skolen ved Skoven til nye lokaler i Hillerød. (20/6-1991, sag nr. 31).
Deltagelse i finansieringen af Det Storkøbenhavnske Teaterfællesskab, Det Danske Teater, Den Jyske Opera og Det Rejsende Børneteater og Opsøgende Teater. (20/6-1991, sag nr. 38).
Tilskud til produktion af en film om Louisiana. (20/6-1991, sag nr. 39, og 18/5-1992, sag nr. 22).
Tilskud til etablering af nye lokaler til Hillerød Handelsskole. (12/12-1991, sag nr. 8).

1992

Beslutning om at deltage som medstifter af Københavns Kulturby Fond "96". (9/1-1992, sag nr. 1).
Tilskud til renovering af Det Ny Teater i København. (18/5-1992, sag nr. 21)
Tilslutning til grænseregionalt samarbejde mellem Sjælland og Skåne. Etablering af Øresundskomitéen. (18/6-1992, sag nr. 7).
Principielt tilsagn om tilskud til anlægsudgifter ved erhvervsskolerne. (8/10 1992, sag nr. 14).
Ratifikation af samarbejdsaftale mellem Perm Regionen i Rusland og Frederiksborg Amt. (8/10- 1992, sag nr. 15).

1993

Tilskud til udbygning af Hillerød Tekniske Centralskole. (11/2-1993, sag nr. 20).
Tilskud til udbygning af Helsingør Erhvervsskole. (17/6-1993, sag nr. 17).
Etablering af et Internationalt Center til varetagelse af Frederiksborg Amts internationale kontakter. (12/8-1993, sag nr.6).
Vedtagelse af en erhvervspolitik for Frederiksborg Amt. (14/10-1993, sag nr. 2).
Etablering af en erhvervssamarbejdsstruktur i Frederiksborg Amt. (9/12-1993, sag nr. 8).

1994

Etablering af en kulturorganisation med syv kulturelle fagudvalg, hvis formænd sammen med repræsentanter for de politiske partier i amtsrådet udgør et planlægnings, visions- og idéforum i et særligt Kulturråd, som udformer oplæg til Fr.borg Amts kulturpolitik. (17/2-1994, sag nr. 3).
Udvidelse af dimensioneringen på social- og sundhedsuddannelserne og sygeplejerskeuddannelsen. (16/6-1994, sag nr. 25).
Vedtagelse af en handlingsplan for erhvervsudviklingen i Nordsjælland. (18/8-1994, sag nr. 17).
Aftale mellem de 5 regionale enheder i hovedstadsområdet om fælles finansiering af regionale tilskud til Ny Carlsberg Glyptotek, Cirkusbygningen, Zoologisk Have, "Arken" Louisiana, Danmarks Tekniske Museum, Forsøgscentret i Lejre og Vikingeskibsmuseet i Roskilde. (15/9-1994, sag nr. 10).

1995

Etablering af samarbejde mellem Frederiksborg Amt og Landkreis Goslar i Tyskland. (18/5-1995, sag nr. 6).
Uddannelsesmotiverende og beskæftigelses- og erhvervsfremmende projekter. (20/4-1995, sag nr. 12-16).
Øget dimensionering af Social- og Sundhedsskolen. (17/8-1995, sag nr. 20).
Erhvervelse af areal på Milnersvej i Hillerød til nybyggeri til Social- og Sundhedsskole og VUC. (12/10-1995, sag nr. 4c).
Godkendelse af Kulturrådets forslag til kulturpolitisk handlingsplan for Frederiksborg Amt med hensigtserklæring om at opbygge en kulturpolitisk investeringspulje til afløsning af den kulturpolitiske investering som følge af amtets deltagelse i Kulturby '96. (14/12-1995, sag nr. 8).

1996

Køb af en 2,2 m høj bronzeskulptur af Svend Wiig Hansen til opstilling foran Espergærde Gymnasium. (21/3-1996, sag nr. 4b).
Etablering af Musikalsk Grund Kursus (MGK) i Helsingør Kommunale Musikskoles regi. (18/4-1996, sag nr. 23a).
Restaurering og ombygning af Esrum Kloster. (18/4-1996, sag nr. 25 og 12/9-1996, sag nr. 22).
Godkendelse af at markedsføringsorganet for hovedstadsregionen Copenhagen Capacity videreføres som en permanent organisation. (27/6-1996, sag nr. 2).

Indgåelse af egnsteateraftale med Teater Mungo Park og Allerød Kommune. (15/8-1996, sag nr.16).
Opførelse af bygninger på Milnersvej i Hillerød til en samlet uddannelsesinstitution, som omfatter Social- og Sundhedsskole, VUC, IT-center og Amtscenter for Undervisningsmidler. (10/10-1996 sag nr. 13).

1997

Deltagelse i internationalt samarbejde på regionalt plan i Østersø-området. (16/1-1997, sag nr. 9).
Deltagelse i det fælles erhvervsudviklingsprogram for hovedstadsregionen, (20/2-1997, sag nr. 14).
Deltagelse i samarbejde om erhvervsudvikling i Nordsjælland - Bycirklens Erhvervsknudepunkt og Erhvervscenter Øresund. (20/3-1997, sag nr. 9 og 10).
Flytning af Maglebjergskolen til nye bygninger ved Lynge Skole. (20/3-1997, sag nr. 13).
Udvidede lokaler til handelsskoleundervisning på Frederikssund Gymnasium. (19/6-1997, sag nr. 21).
Forøgelse af tilskuddet til Rudolph Tegners Museum. (21/8-1997, sag nr. 29)
Forøgelse af tilskuddet til Danmarks Tekniske Museum. (21/8-1997, sag nr. 30a).
Styrket indsats for opdatering og udvikling af gymnasium- og hf-sektoren. (18/12-1997, sag nr. 18).
Målformulering for amtets kulturpolitik og forøgelse af den kulturpolitiske udviklingspulje. (18/12-1997, sag nr. 19).
Oprettelse af et regionalt fagligt kulturmiljøråd i Frederiksborg Amt. (18/12-1997, sag nr. 22).
Forøgelse af tilskuddet til Nivaagaards Malerisamling. (18/12-1997, sag nr. 25).

1998

Udbygning af lokalerne til vidtgående specialundervisning på Grydemoseskolen i Helsingør. (22/1-1998, sag nr. 17).
Oprettelse af en selvejende institution til drift af kulturaktiviteterne på Esrum Kloster og miljøaktiviteterne på Esrum Møllegård. (22. /1-1998, sag nr. 18).
Forøgelse af tilskuddet til Sjællands Symfoniorkester. (14/5-1998, sag nr. 23).
Udbygning af Skolen ved Skoven i Hillerød og Skolen ved Kæret i Frederikssund. (8/10 1998, sag nr. 16).

1999

Godkendelse af en arbejdsmarkedspolitik for Frederiksborg Amt. (21/1-1999, sag nr. 1c).
Øget indsats på arbejdsmarkedsområdet. (21/1-1999, sag nr. 3 og 4).
Forøgelse af tilskuddet til J.F. Willumsens Museum. (21/1-1999, sag nr. 14).
Forøgelse af tilskuddet til Egnsteater Mungo Park. (18/3-1999, sag nr. 23).
Godkendelse af forslag til ny kulturpolitisk handlingsplan med hensigtserklæring om forøgelse af den kulturpolitiske investeringspulje. (17/6-1999, sag nr.29 og 19/8-1999, sag nr. 24).
Organisering af aktiviteterne på Esrum Kloster og Esrum Møllegård i en erhvervsdrivende fond med almennyttigt formål og forøgelse af tilskuddet til fonden. (19/8-1999, sag nr. 23).
Deltagelse i samarbejde om erhvervsudvikling gennem netværksorganisationen Medicon Valley Academy. (14/10-1999, sag nr. 22).

2000

Forøgelse af tilskuddet til Danmarks Tekniske Museum. (24/2-2000, sag nr. 22).
Erhvervspolitik med bruttokatalog over erhvervspolitiske initiativer i Frederiksborg Amt. (15(6-2000, sag nr. 25).
Uddannelsespolitik for Frederiksborg Amts opgaver på uddannelsesområdet. (15/6-2000, sag nr. 26).
Styrkelse af kvalitetskravene til de uddannelsesmæssige forhold i praktik for sygeplejestuderende i Frederiksborg Amt. (14/12-2000, sag nr. 2).

2001

Oprettelse af servicejob i social-, sundheds- og UEK-sektorerne. (18/1-2001, sag nr. 13).

Styrkelse af naturvidenskabelige initiativer i Frederiksborg Amt. (11/10-2001, sag nr. 4).
Oprettelse af uddannelsespladser og fleks- og skånejob som led i arbejdsmarkedspolitikken. (11/10-2001, sag nr. 15).
Oprettelse af en ny specialskole for autister på Harløse Skole ved Hillerød. (19/4-2001, sag nr. 19).
Tilskud til kulturhuset Toldkammeret i Helsingør som regionalt rytmisk spillested. (15/11-2001, sag nr. 14).
Igangsætning af visions- og kompetenceudviklingsprojektet: Fremtidens Uddannelse, Nordsjællands Dagsorden. (13/12-2001, sag nr. 12).

2002

Fokus på naturvidenskab. (21/2-2002, sag nr. 54).
Oprettelse af et amtskommunalt billedkunstråd i Frederiksborg Amt. (18/4-2002, sag nr. 15).
Samling af voksenuddannelse i et centralt VUC Nordsjælland. (29/8-2002, sag nr. 9).
Henlæggelse af sygeplejerskeuddannelsen ved Frederiksborg Amts Sygeplejeskole til Center for Videregående Uddannelse, CVU København & Nordsjælland. (12/12-2002, sag nr. 10).
Forøgelse af antallet af jobtræningspladser. (12/12-2002, sag nr. 11).
Forøgelse af tilskuddet til Teknologisk Informations Center, TIC Frederiksborg. (12/12-2002, sag nr. 12a).

2003

Udbygning af gymnasierne i Frederiksborg Amt, herunder udbygning af Helsinge Gymnasium og Frederiksværk Gymnasium og HF og udbygning af IT-infrastrukturen på alle gymnasier. (23/1-2003, sag nr. 10 og 9/10-2003, sag nr. 15).
Godkendelse af model for regional erhvervsservice. (24/4-2003, sag nr. 10 og 28/8-2003, sag nr. 11).

2004

Udvidelse af dimensioneringen på de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser. (29/4-2004, sag nr. 11).
Etablering af et studiecenter ved Helsingør Gymnasium. (17/6-2004, sag nr. 13).
Samarbejde med Helsinge Kommune om etablering af en særlig multisal med scene- og koncertfaciliteter i forbindelse med udbygningen af Helsinge Gymnasium. (16/12-2004, sag nr. 12).
Godkendelse af kulturpolitik og kulturpolitisk handlings-plan (23/9-2004, sag nr. 9).

2005

Forøgelse af tilskuddet til Egnsteater Mungo Park. (17/3-2005, sag nr. 15).
Etablering af yderligere lokaler til vidtgående specialundervisning. (16/6-2005, sag nr. 18).
Henlæggelse af Amtscentret for Undervisningsmidler i Frederiksborg Amt til Center for Videregående Uddannelse, CVU København & Nordsjælland. (24/11-2005, sag nr. 9).

2006

Var et år, hvor fokus blev rettet mod afslutning og overførsel af opgaver til en fremtid i andet regi end Frederiksborg Amt. Det er dog værd at bemærke, at den 22. november 2006 tog amtsborgmester Jørgen Christensen det første spadestik til udvidelse af Frederiksværk Gymnasium. Samme dag holdt amtsrådets Udvalg for Uddannelse, Erhverv & Kultur sit sidste møde. Der blev således til det sidste taget initiativ til udvikling og fremtidssikring i Frederiksborg Amt.

Nordsjælland og planlægningen af metropolen

af Jan Magnussen

Nordsjælland og København har i århundreder været nært forbundne. Kongen foretrak at bo på et af sine slotte i Nordsjælland og at gå på jagt i de nordsjællandske skove, når ikke hans tilstedeværelse i hovedstaden var påkrævet. Hovedstaden krævede også en stadig forsyning af levnedsmidler, brænde mv. Skovserkonerne på Højbro Plads vidner endnu om denne dagligе trafik (til fods) med frisk fisk fra Skovshoved; og brændselstransporterne er for nylig beskrevet af FAHS i bogen om Esrum Kanal.

Havde man råd til det, flyttede man, dvs. byens bedre borgerskab gerne nord på og ud ad byen for at få lidt mere frisk luft enten permanent eller i en sommerbolig, og havde man ikke råd til det, var en sommerudflugt til Dyrehaven eller til nordkysten en skattet oplevelse.

En egentlig sammentænkning af storby og omkringliggende region skal vi imidlertid langt op i tiden for at finde. I slutningen af det 19. og begyndelsen af det 20. århundrede handlede det for bystyret mest om at skaffe plads til en voksende bybefolkning. Den gang var det de militære anlæg med voldene omkring byen og de snærende kommunale grænser, som satte rammerne for byens udvikling. Disse grænser blev sprængt med udbygningen af brokvartererne fra midten af det 19. århundrede og med indlemmelserne af Valby, Sundbyerne og Brønshøj i 1901.

En egentlig visionær sammentænkning af, hvordan byen og dens opland kunne hænge sammen og udvikle sig ser vi først i 1947 med Fingerplanen.

Den byggede på en ide om at byen ikke bare skulle udvikle sig i lag på lag, men at byudviklingen skulle ske omkring "fingrene" som var de eksisterende og planlagte baneforbindelser til Køge, Roskilde, Frederikssund, Farum og Hillerød. Dermed kunne man sikre, at en væsentlig del af trafikken kunne afvikles med kollektiv trafik, og samtidig blev der fastholdt en del grønne områder tæt på København i "de grønne kiler".

En god regionplan skal hvile på en analytisk forståelse af de eksisterende forhold, den skal forudse og afhjælpe de kommende problemer, den må helst rumme en visionær, bærende ide og have et klart symbolsprog og endelig skal den være forankret i en myndighed. Nu 60 år efter kan vi konstatere, at Fingerplanen havde dette klare pædagogiske billedsprog, for det er en plan, der er kendt af mange både i ind- og udland, men den blev aldrig godkendt eller officielt vedtaget af nogen myndighed. Alligevel har den haft stor betydning for hovedstadens planlægning.

I 2007 er den stadig inspirationskilde, og det forslag til regionplan som Miljøministeren har sendt i høring i starten af 2007 bærer da også overskriften: "Fingerplan 2007". Men udviklingen og planlægningen fra 1947 til 2007 har ikke været den lige vej.

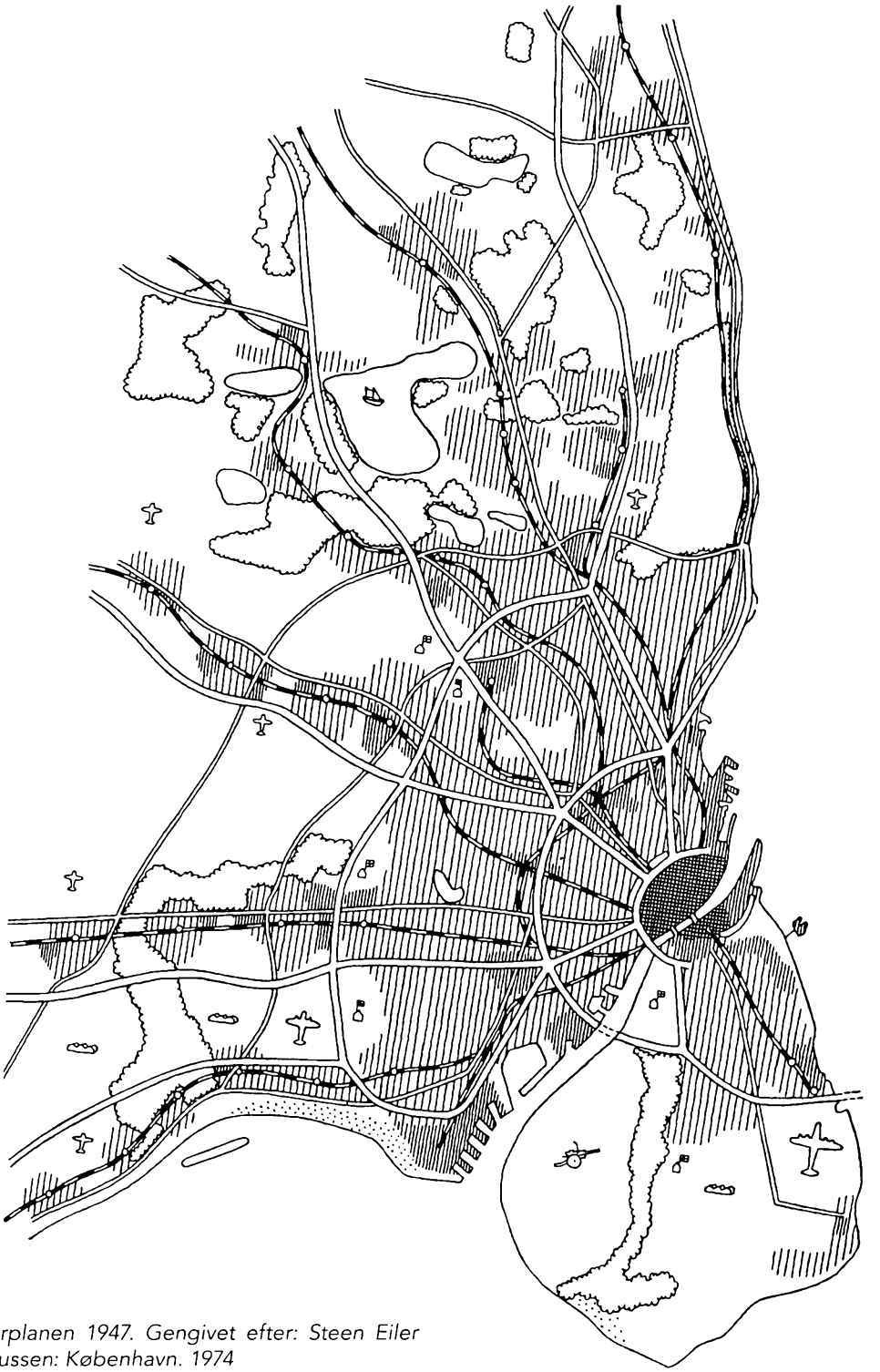

Fingerplanen 1947. Gengivet efter: Steen Eiler Rasmussen: København. 1974

1960'erne og egnsplanlægning

60'erne blev præget af "Principskitse til egnsplan for byudviklingen indtil 1980 i København, Frederiksborg og Roskilde amter" og af den debat, den forårsagede. Principskitsen, som blev udarbejdet af Egnsplansekretariatet for Byplannævnet byggede på antagelsen om, at der ville ske en betydelig befolkningstilvækst i hovedstadsområdet (ca. en mill. mennesker) og at det enkelte menneske, familien, transporten og virksomhederne i efterkrigstiden ville forbruge betydelig mere areal.

Det var en byudvikling, som var meget hurtigere, end man havde forudset i Fingerplanen. Den gang talte man om, at de da-

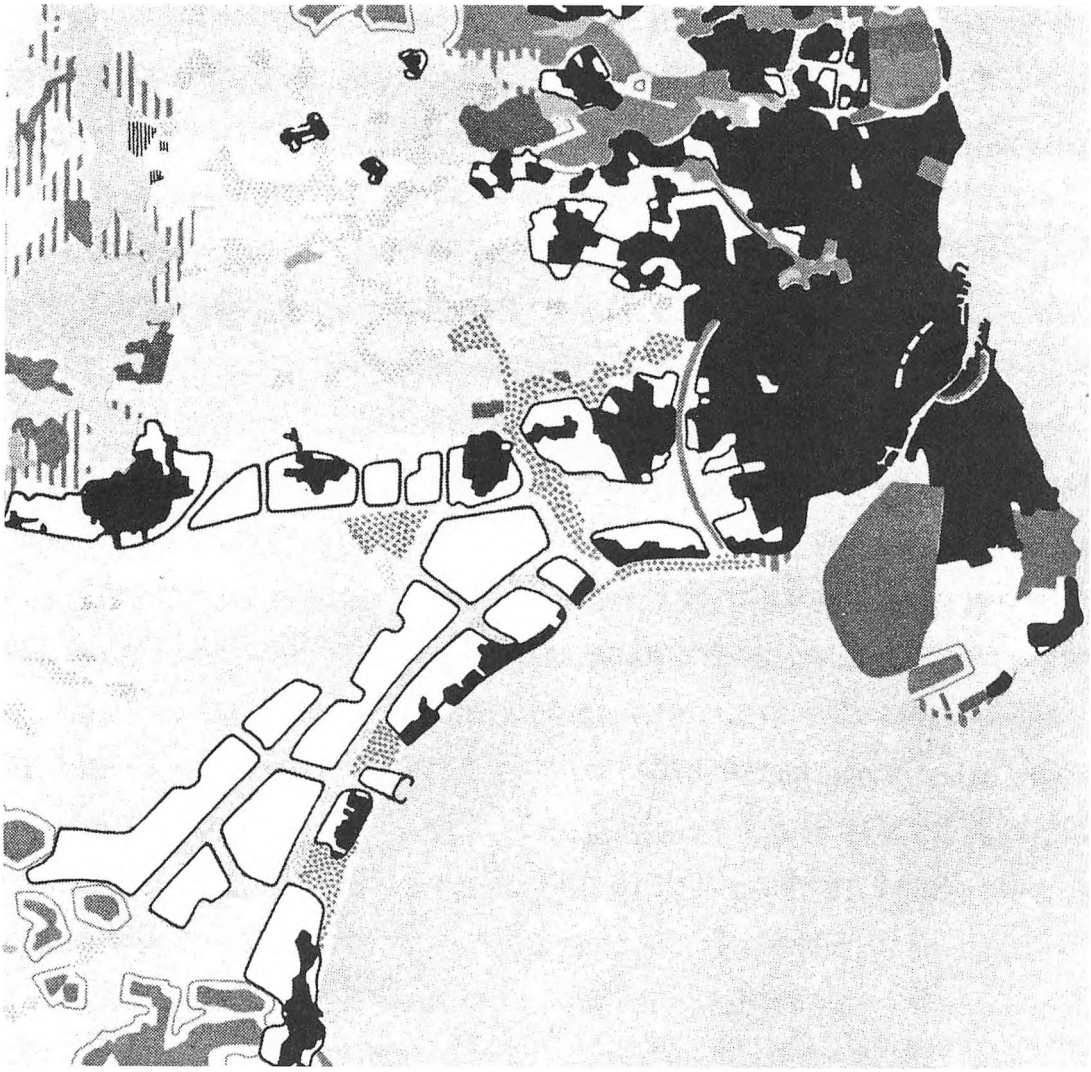

Principskitse af 1960 for Københavns udvikling udarbejdet af Egnsplansekretariatet. Med sort er vist udstrækningen af den eksisterende bebyggelse, med hvidt principskitsens fremtidige byområder. Gengivet efter: Steen Eiler Rasmussen: København. 1974

værende 1.1 mill. mennesker ville vokse til hele 1.3 mill. i 1960. Men i 1960 måtte man konstatere, at der allerede var 1.5 mill. mennesker i Storkøbenhavn, og man forventede at befolkningstallet ville vokse til 2 mill. i 1980 og yderligere til 2.5 mill. i år 2000. Dertil skulle så lægges et væsentligt større arealforbrug pr indbygger.

Væksten blev især placeret i store enheder mod vest og sydvest – Fingerplanens tommel- og pegefinger – og Principskitsen forudså også den Øresundsforbindelse, som skulle blive gennemført 40 år senere. I Frederiksborg Amt var der kun tale om en afrunding af de eksisterende byer; ellers var skove og fredningsplaner det dominerende her.

Men egnsplanlægningen var ikke båret af en entydig magt og myndighed. Derfor var der plads til debat og uenighed. Den græske byplanlægger Doxiades blandede sig i diskussionen og mente, at man skulle satse på et meget større aflastningscenter placeret på Roskilde-Ringsted-egnen. Københavns Kommune, som gerne ville fastholde en god del af væksten i centralkommunen, udskrev en stor konkurrence om Vestamagers bebyggelse. Her var et af de præmierede forslag lavet af bl.a. kommunens senere plandirektør Knud Rasmussen, som heri viste, hvordan Københavns centrum kunne åbnes og videreudvikles over Vestamager, så vi ville få en europæisk metropol.

Tanken om en stor europæisk metropol havde også været fremme i Ole Thomassen og Stefan Ott's planer om en sammenhængende Øresundsregion med 3½ mill. indbyggere – som vi kender den i dag.

Tanker og ideer var der som sagt nok af, enighed og beslutningskraft var derimod en mangelvare. I 1962 udarbejdede man så en 1. etapeplan, som rummede en kraftig udbygning i Køge Bugt-området og en ny centerdannelse i Taastrup og i Lyngby foruden et overordnet center i Køge Bugt-fingeren.

1. etapeplanen angav et nyt boligbyggeri til 100.000 boliger for de næste 10 år. Det var kun en mindre del af de 250.000 boliger som Principskitsen rummede, men skal også ses i sammenhæng med at vi på det tidspunkt opførte ca. 10.000 om året i hele Danmark, så det forudsatte vækst i samfundet, hvis ikke hovedstaden skulle sluge alt boligbyggeriet.

Mens Egnsplanskitsen ligesom Fingerplanen aldrig blev vedtaget og fik egentlig myndighed bag sig, blev Køge Bugt-planlægningen lagt i faste rammer via Folketinget. Det skete med vedtagelsen af Køge Bugt-loven af 1961, som præciserede, at der skulle laves en dispositionsplan for Køge Bugt-området, og at kommunerne skulle følge op på denne plan.

Set med nordsjællandske briller er det bemærkelsesværdigt, at Frederiksborg Amt praktisk taget ikke optræder i planerne gennem 50'erne og 60'erne.

Fingerplanen angiver nye jernbaner, S-tog til Køge og Frederikssund som supplement til Nordbanen til Hillerød og Kystbanen til Helsingør foruden den ældste toglinie til Roskilde. I den forbindelse antydes et suppleringsbyggeri i Herlev-Ballerup-Måløv-området, i Værløse-Farum-området, i Holte-Birkerød og i Lyngby, Nærum og Hørsholm, men Frederiksborg Amt nord for Farum og Hørsholm er slet ikke angivet.

I 1959 lod Thomassen og Ott Øresundsbyen hænge sammen med en fast forbindelse – en bro – mellem Helsingør og Helsingborg foruden broen fra Amager over Saltholm til Malmø. Dermed tegnede de ikke blot det U, som i dag betjenes af Øresundstoget; de gjorde det med HH-broen til et sammenhængende O. Yderligere teg-

nede de en forbindelse som en ydre ring fra Helsingør gennem Hillerød og Frederikssund til Roskilde og Køge. Hermed skulle Nordsjælland faktisk rumme ca. halvdelen af den vækst på 1 mill. mennesker, som Øresundsbyen forventedes at blive øget med på den danske side i år 2000. Det skulle ske gennem en boligudbygning, som i Frederiksborg Amt ville omfatte Frederikssund, Hillerød, Helsingør og Nivå-Kokkedal. Hornsherred og nordkysten blev omtalt som "byens planlagte sommerland". Men der var kun tale om en artikel i Politiken.

Egnsplanskitsen rummer ingen detaljer om Nordsjælland, kun en registrering af de eksisterende forhold og i 1. Etapeplanen fra 1962 omtales for første gang tanken om alternative storcentre bl.a. Lyngby og Taastrup. Hermed brydes tanken om København som et monocenter for første gang.

Det var således ikke et særlig detaljeret billede af Nordsjælland, der tegnede sig i de første egnsplaner, som de blev kaldt i 60'erne.

Centerstrukturen er et interessant emne i regionplanlægningen. I Fingerplanen handler det mest om befolkningstal og boliger,

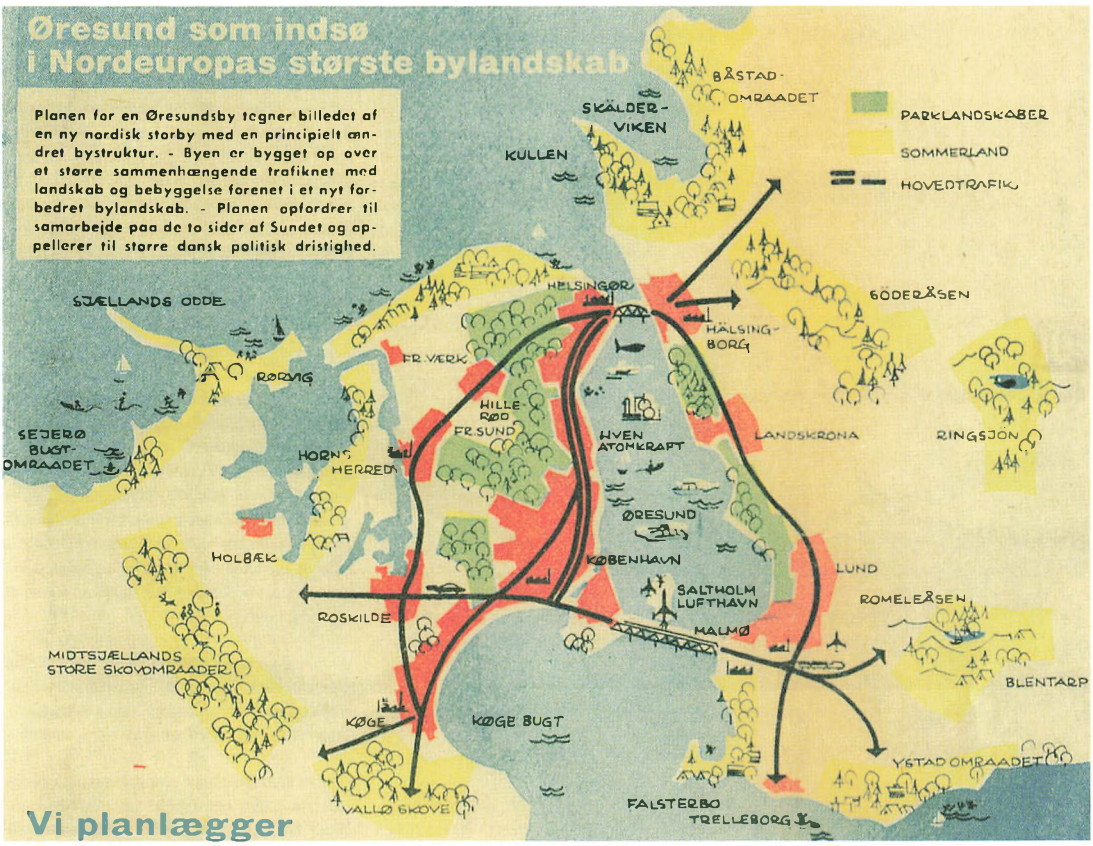

Ole Thomassen og Stefan Ott's plan offentliggjort i Politiken i 1959. Som kuriositet kan nævnes, at de flyttede lufthavnen til Saltholm og lagde et atomkraftværk på Hven. Gengivet efter Arne Gaardmand: Dansk byplanlægning, 1938-1992. 1993

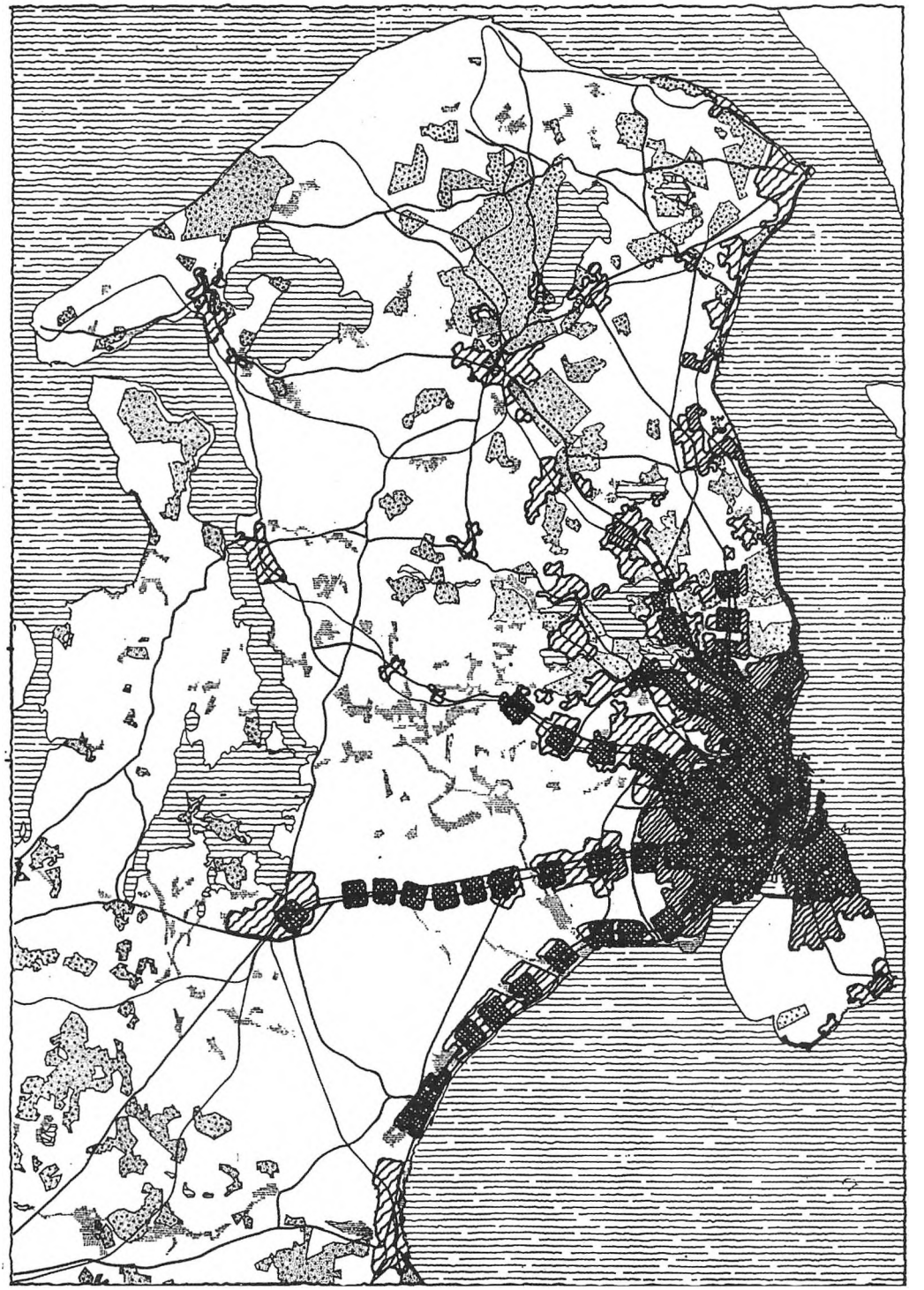

1. etapeplanen fra 1962. Gengivet efter: Arne Gaardmand: Dansk byplanlægning 1938-1992. 1993

om trafiklinier og ikke mindst om de grønne områder og sikringen af dem, som var planens egentlige fundament. Men strukturmæssigt var det en monocenter-by, hvor Københavns rolle, som det center, alle skulle ind til for at blive serviceret, ikke blev anfægtet.

Med den meget kraftige befolkningstilvækst, øget velstand, øget bilisme og en kraftig stigning i arealforbruget ikke mindst i detailhandlen, var det indlysende, at hovedstaden ikke i længden kunne rummes i en en-center-by, hvor Københavns city fortsat skulle betjene hele befolkningen. Derfor var Fingerplanen, hvor sakrosankt vi end må betragte den i dag, forældet på mange måder allerede i starten af 60'erne.

1970'erne og regionplanlægning

I 1970 fik vi en ny kommunalreform og en planlovreform. 14 nye amter erstattede de 24 gamle amter, 275 kommuner erstattede de over 1200 købstads- og sognekommuner. Der kom en klar arbejdsdeling mellem staten, amterne og kommunerne byggende på en overordnet ide om decentralisering, og en ny planlovgivning med lokalplaner, kommuneplaner og regionplaner skabte det plansystem, man havde arbejdet på i årtier, men som med den tabte jordlovsafstemning i 1964 var blevet udsat en del år.

Imidlertid var det ikke lykkedes at få en ordning på hovedstaden. Det hed sig, at det var jyske folketingspolitikere, som ikke ønskede en stærk politisk organisation i hovedstaden, som omfattede en tredjedel af Danmark. I stedet oprettede man i 1974 ved lov Hovedstadsrådet, som et indirekte valgt organ med regionplanlægning og trafik som dets vigtigste opgaver. Hermed skulle man ikke blot bygge bro over store politiske modsætninger, men også forene Københavns og Frederiksberg kommuner med Københavns, Frederiksborg og Roskilde amters interesser.

Hovedstadsrådet opbyggede hurtigt en stor planafdeling og set med nordsjællandske øjne er det værd at bemærke at to af rådets markante formænd var Bent Sørensen (A) fra Hundested og Conny Dideriksen (A) fra Gilleleje.

Allerede i 1973 udsendte Egnsplanrådet Regionplan 1973, som blev vedtaget i 1974. Ligesom Principskitsen fra 1961 var den et brud med Fingerplanen fra 1947. Det var "en vækstplan", som angav rammer for yderligere 130.000 nye boliger i regionen; 50.000 af dem skulle placeres i en ny by omkring Skovbo, så udviklingen mod syd og vest skulle fortsættes, men det var også en plan som tænkte i aflastning af centralbyen.

Københavns city skulle aflastes med nye centre og trafikken skulle ledes udenom byen og ikke fortsætte i radialer mod centrum. En ny transportkorridor skulle lede gennem hele regionen fra Helsingør i nord til Høje-Taastrup og videre syd for Køge. På strækningen fra syd for Hillerød til Høje-Taastrup skulle der anlægges en ny ringvej, B 5 og hvor den skar Fingerplanens radialer skulle der anlægges knudepunkter med boligkoncentrationer og centre, 5 stk. i alt. Nordsjælland uden for B 5 skulle være udflugtslandskaber, dvs. bevares og udbygning skulle undgås.

Det var på mange måder en rigtig og forudseende plan, men der var dog en række grunde til, at den fik en blandet modtagelse. For det første var den det, svenskerne kaldte "en rekordårs plan". Den kom netop i 1973, det år hvor udviklingen vendte. Vi havde haft den første energikrise i 1971 og den anden i 1973, samme år hvor boligbyg-

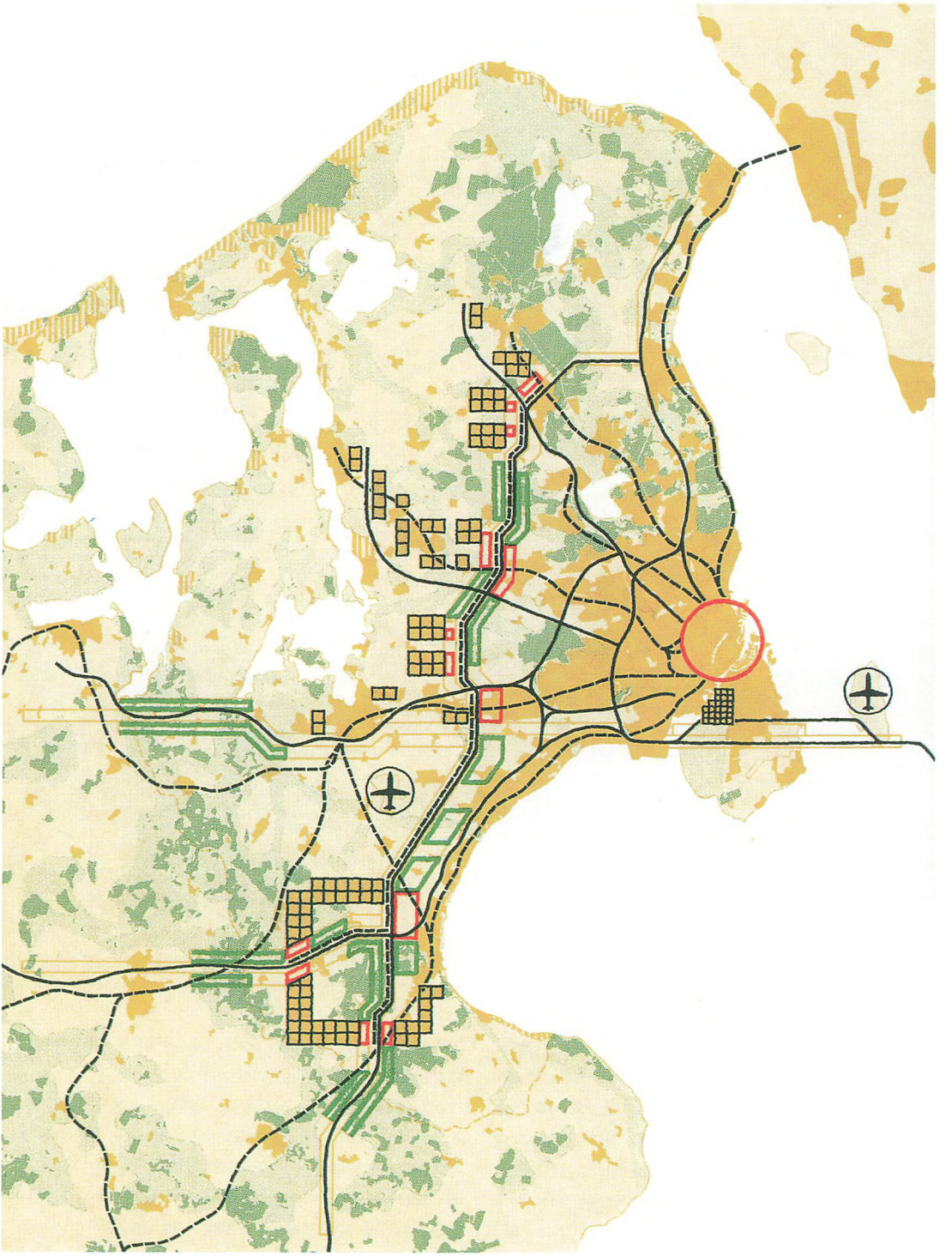

Regionplan 1973. Gengivet efter: Arne Gaardmand: Dansk byplanlægning 1938-1992. 1993



Regionplanens 1. etape 1978. Figuren viser udlæg af ny byzone til boligformål i perioden 1977-1992 (sorte firkanter) og af erhvervsarealer (hvide rammer). Gengivet efter: Byplan. 1978. Årg. 30

geriet i Danmark toppede med ikke mindre en 55.000 boliger bygget på et år. Året før blev der færdiggjort 30.000 boliger og 2 år efter var vi igen nede på 35.000 boliger, så der var virkelig tale om et peek-år.

De fleste kommuner, som var udset til at rumme væksten, var nok positive, men en motorvej gennem folks haver eller deres naturområder har aldrig været populært og det var B 5 heller ikke. Fra Farum Naturpark og nord på til Hammersholt knudepunktet mellem Hillerød og Allerød skabte den megen modstand. Endelig var der to områder, som ikke var tilfredse med ikke at være tilgodeset i Regionplan 1973, og det var Københavns Kommune og en række kommuner i Nordsjælland. Specielt Københavns Kommune oplevede i disse år en meget kraftig befolknings tilbagegang samtidig med at en række planer for citys udbygning a la Stockholm måtte opgives; Lyngbyvejens indføring til Søringen, Cityplan Vest m.v. Derfor blev det et krav fra Københavns side, at der skulle ske en kraftig udbygning på Vestamager, så centralkommunen fik andel i boligtilvæksten.

Men også en række nordsjællandske kommuner var utilfredse. Allerød, som skulle rumme Hammersholt knudepunktet, mente det lå for tæt på andre byer og ville kun rumme det halve af, hvad de var tiltænkt af boligvæksten. Andre kommuner kunne konstatere, at deres boligrammer var ved at være udfyldt og de ikke ville blive tilgodeset med nye boligkvoter.

Endnu engang var en ambitiøs plan ved at blive skudt ned, og lige som ved Principskitsen blev der udarbejdet en 1.etapeplan 1977-92, hvor boligmålet var sat ned til 27.000 nye boliger (fra de 130.000) og det nordligste knudepunkt, Hammersholt var udeladt.

Modsat Fingerplanen og Principskitsen var der med Regionplanens 1. etapeplan tale om planer med klar retsvirkning, idet de retningslinier og boligkvoter, som blev angivet ville være styrende for kommunernes planer og udbygning. Set med nordsjællændernes øjne var regionplanen ikke til for at løse deres problemer, men nogle storbyproblemer, som de nok havde del i, dog uden at være det væsentligste problem, de kunne se.

Nordsjælland blev opdelt i regionplanen. Enten fik man som i tilfældet Allerød del i storbyvæksten ved at blive tildelt boligbyggekvoter og skulle rumme transportkorridor, ny motorvej mv. Eller også blev man som hovedparten af de nordlige kommuner udlagt til udflugtsområder, "der af landskabelige og miljømæssige årsager skulle reserveres til storbybefolkningens friluftsliv". Var man så heldig at være udlagt til "udflugtsområde" måtte fremtidig byvækst begrænses til de eksisterende byzoner og kun tilgodese lokale behov, mens man vedblev at udlægge sommerhusområder, hvor det var muligt.

Mange af de nordsjællandske kommuner uden for købstæderne, som havde oplevet en boligstigning på mellem 35 og 45 % i perioden 1965-70 kunne i den situation godt ønske sig at få ombyttet nogle udlagte sommerhusområde med nogle helårsboliger, for udflytningen fra København var en realitet.

For Hovedstadsrådet var Nordsjælland nok et lidt uroligt hjørne med en latent borgerlig modstand mod planerne.

Borgerlige politikere fra især Hillerød og Frederikssund med Jørgen Christiansen (V) og Valborg Sandberg (V) i spidsen tog aktivt del i debatten og en borgergruppe omkring Farum Naturpark, "Mod B 5" med bl.a. Lise Nystrøm udskrev en konkurrence om

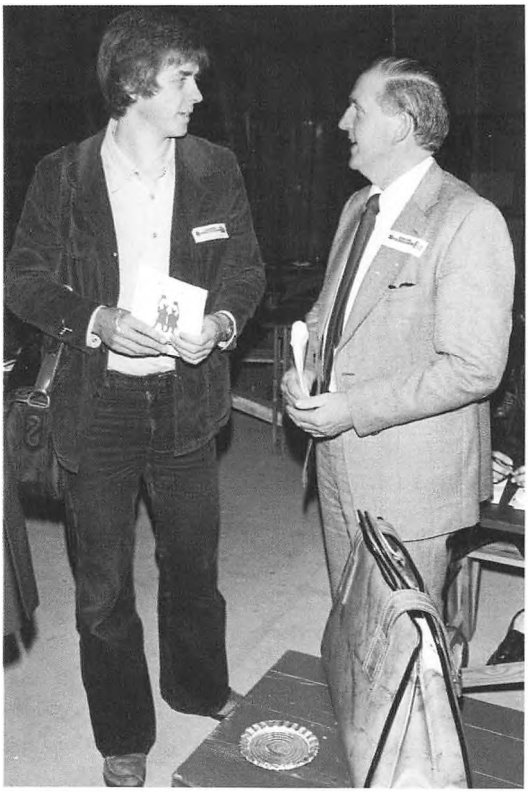

Jan Magnussen og Jørgen Christiansen (V) ved Erhvervskonferencen i Frederikssund 1980. Foto: Frederiksborg Amts Avis

en alternativ regionplan, hvor forfatteren til denne artikel deltog. Set i bagklogskabens ulidelige klarsyn – og den mulighed har vi jo i dag – så var Hovedstadsrådets væsentligste problem, at den vækst i samfundet, som man baserede planen på i 1973 udeblev de næste 20 år. Men dertil skal lægges en ringe fleksibilitet og forståelse for de aktuelle og reelle problemer i samfundet.

1980'erne – med et kig frem

I 1985 gennemførte man en regionplangenvurdering, fordi 1. etapeplanen 1977-92 indtil da var det gældende grundlag, uanset dens manglende aktualitet, og kommunerne behøvede et plangrundlag, de kunne disponere efter. Som et resultat af denne planlægning fik vi Høje-Taastrup udbygget som overordnet center med City 2 og Høje-Taastrup Station som nyt knudepunkt. Men tankerne om Københavns Universitets udflytning og stort vejknudepunkt blev aldrig realiseret. Anlægget af M 5 (B 5) blev udeladt af planerne, men konsekvenserne heraf og udbygningen af de eksisterende veje blev ikke vurderet. Derfor står vi i dag mere end 20 år efter stadig med en transittrafik fra Helsingør-Helsingborg, som skal ind igennem Fingerplanbyen ad M 3, som nu udbygges til 3 spor.

I 1989 blev Hovedstadsrådet nedlagt, og som en af sine sidste handlinger vedtog man Regionplan 1989, som skulle danne grundlaget for den videre planlægning i de tre amtskommuner og de to centralkommuner. Regionplan 1989 er i forhold til de tidligere region- og egnsplaner mere en konstatering og sammenfatning af en række dispositioner, end der er tale om en visionær plan for fremtiden. Den redegør for en række lokaliseringsstrategier og for lokaliseringen af en række anlæg og installationer.

For boligbyggeriet angives boligkvoter for kommunerne på tilsammen 69.400 boliger, som sammen med allerede igangsat byggeri gør det muligt at bygge 78.400 boliger. Efter Hovedstadsrådets boligprognose, som var på 52.000 boliger i perioden 1989-2001 gav det en forventet reserve på 26.000 boliger. Boligbyggekvoterne i 1989 var således det halve af, hvad de var i Regionplan 1973, men 2½ gange, hvad de blev i 1. etapeplanen 1977-92. Samlet rammer prognosen meget præcist, hvad der faktisk blev bygget i perioden, men fordelingen afspejler mere kommunernes ønsker og planer end en overordnet styring.

Som nævnt i indledningen er et af kravene til en god regionplan, at man har et analytisk kendskab til den aktuelle situation og kan forudse de tendenser og udfordringer, der ligger i fremtiden. Boligbyggeriets omfang og placering er – ikke den eneste – men en væsentlig parameter at have styr på i en god planlægningsproces. Her handler det ikke kun om at kunne forudse den demografiske udvikling; samfundsudviklingen og den økonomiske udvikling er andre vigtige parametre og de udvikler sig over tid sjældent parallelt.

Boligbyggeriet i Danmark er en god illustration af dette. I regionplanlægningens barndom i 60'erne og 70'erne steg det bare år for år fra ca. 10.000 boliger om året til det nåede rekordåret 1973 med 55.000 fuld-

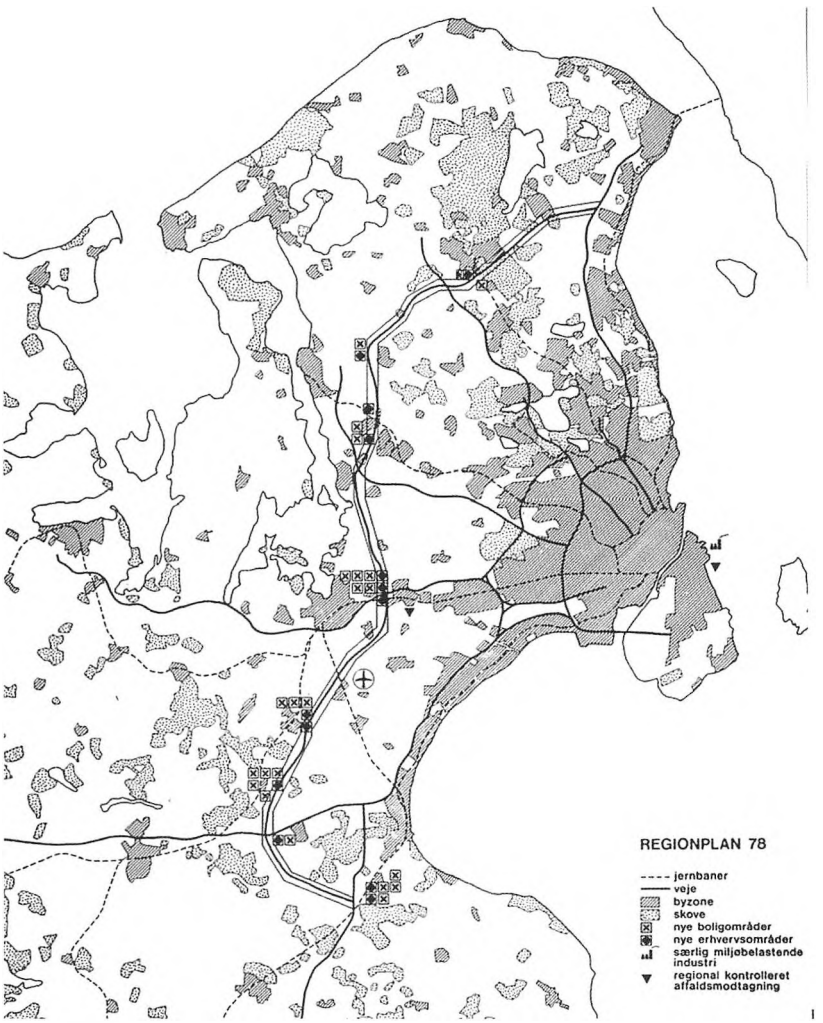

Geografen Jan Magnussen kritiserede i 1978 især de forestillinger om vækst, der lå til grund for hovedstadsplanlægningen. Hans alternativ i en præmieret konkurrencebesvarelse ligger tæt på det, som siden har måttet erkendes officielt, og som stort set er plangrundlaget i dag. Gengivet efter: Arne Gaardmand: Dansk byplanlægning 1938-1992. 1993

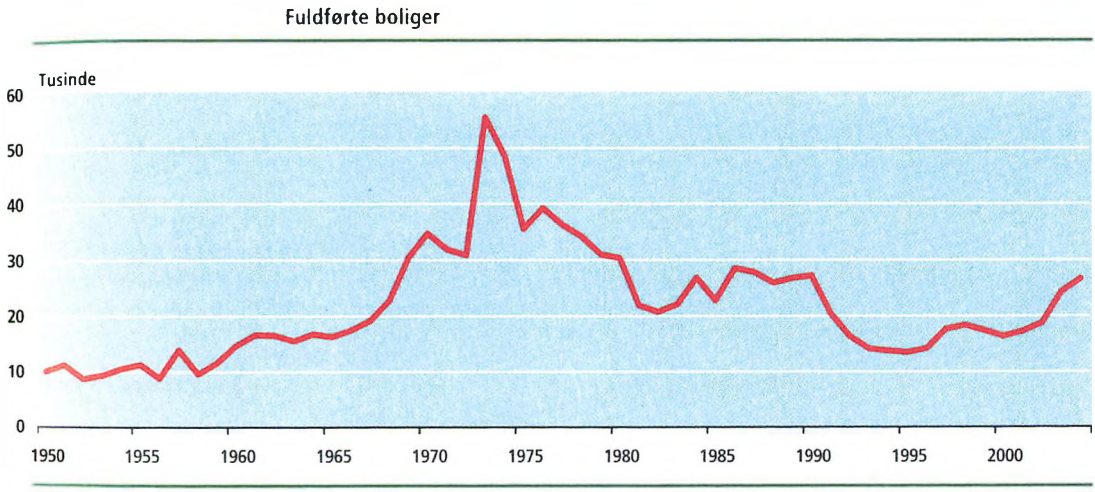

Fuldførte boliger 1950-2005. Gengivet efter: Statistisk årbog 2006

førte boliger. Siden gik det ned igen til et niveau på +/- 20.000 boliger om året og først her efter 2005 er vi ved at nå de 30.000. Disse nationale tendenser lægger naturligvis en ramme for, hvad der kan ske i regionen.

Befolkningstallet i regionen afhænger af fødte/døde og tilflyttere/fraflyttere. I hovedstadsregionen når vi i 1980 op på 1.750.000 mennesker, men frem til 1990 falder det igen med ca. 30.000 personer, for så igen frem til 2000 at vokse med 80.000 og frem til 2005 kan vi lægge yderligere 40.000 personer til.

Sammenligner vi den udvikling med antallet af arbejdspladser, får vi to kurver som først er i modfase og siden svinger sammen: Fra 1981 til 1988 stiger antallet af arbejdspladser i regionen med 65.000 til lige under 1 mill. – mens befolkningstallet stagnerer eller falder. Fra 1988 til 1994 falder antallet af arbejdspladser med 85.000, hvorefter det fra 1994 til 2005 igen stiger med over 110.000 nye arbejdspladser til 1.020.000.

Sammenligner vi denne udvikling med byggeriet i regionen kan vi se et boom i påbegyndt kontorbyggeri i 2000 og især i 2001, og at boligbyggeriet fra 1999/2000 går opad igen fra under 4000 boliger pr. år til over 7.000 boliger i 2005.

Efter nedlæggelsen af Hovedstadsrådet var regionplanmyndigheden i en periode overdraget til amterne, men fra 1. juli 2000 overgik den til det nyoprettede Hovedstadens Udviklingsråd, HUR.

HUR startede med at vedtage den regionplan 2001, som amtsrådet havde godkendt i juni 2000. Regionplan 2005 blev således både den første og den sidste regionplan, HUR selvstændigt kom til at stå for.

HUR blev nedlagt ved kommunalreformen 31. december 2006, hvorefter plankompetencen nu ligger overordnet i staten, men med en væsentlig større kompetence i de noget større og mere selvstændige kommuner. Statens første udspil i denne rolle er det forslag til Fingerplan 2007 som medio januar 2007 blev sendt i høring. En nærmere gennemgang af perioden fra 1990 til i dag indgår ikke i denne artikel.

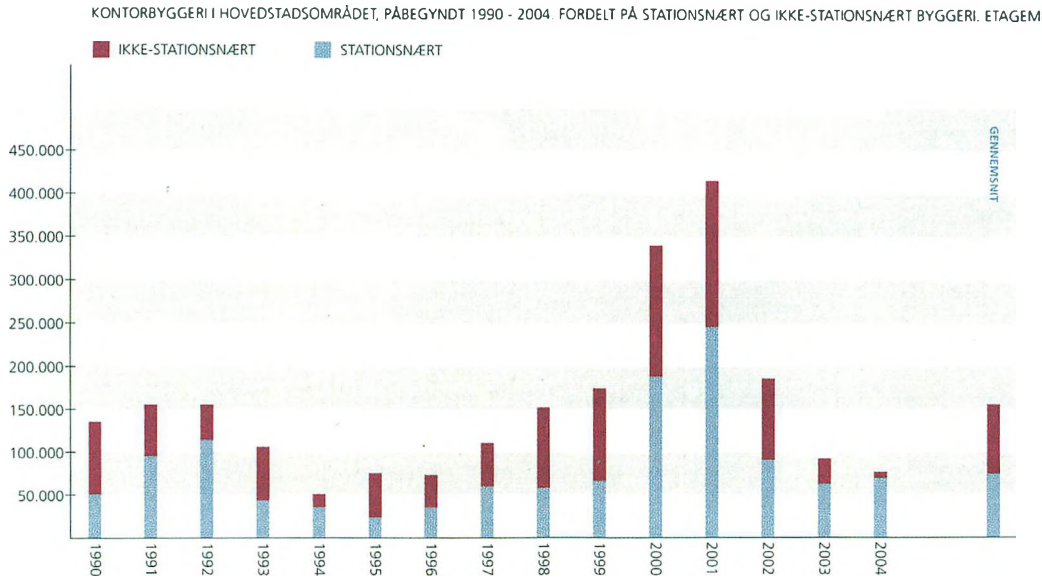

Kilde: Databasen Konbyg, Skov- og Naturstyrelsen, Landsplanområdet.

Kontorbyggeri i hovedstadsområdet påbegyndt 1990-2004. Gengivet efter: Forslag til Fingerplan 2007

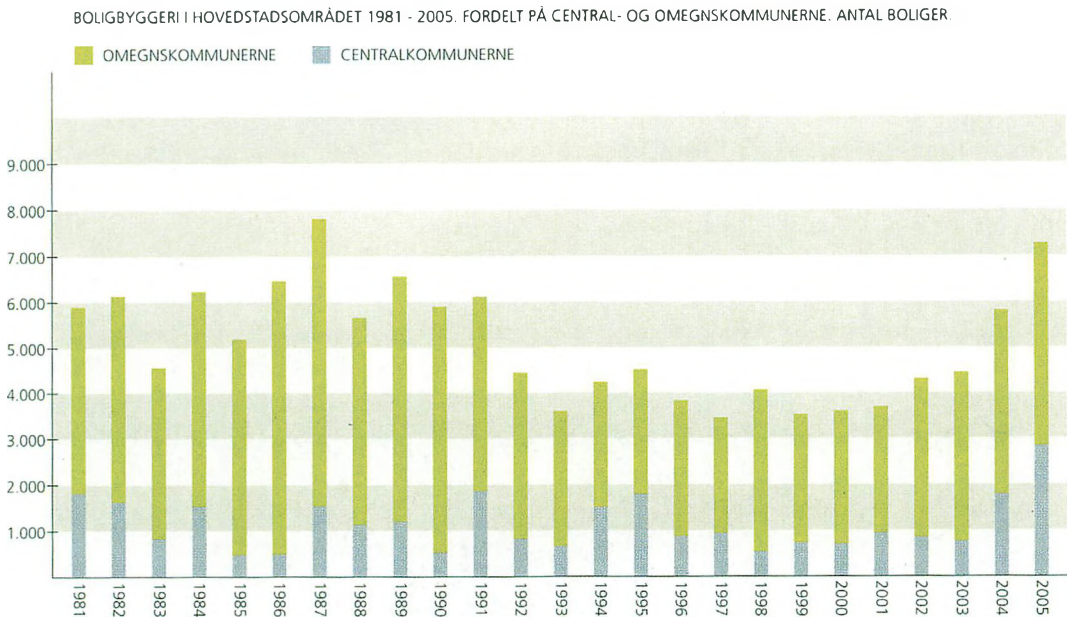

Kilde: Danmarks Statistik. Statistikbanken

Boligbyggeriet i hovedstadsområdet 1981-2005. Gengivet efter: Forslag til Fingerplan 2007

Erindringer fra 37 år i Teknik & Miljø

af Finn A. Olsen

Skoletid

Mit navn er Finn A. Olsen. A står for Arved. Jeg er født i Hillerød i 1936 og opvokset i byen. Efter underskolen i byens eneste kommuneskole på Nordre Jernbanevej kom jeg i 1947 i mellemskolen på Frederiksborg Statsskole. Folk lidt oppe i årene vil kunne nikke genkendende til mange af mine lærere. Jeg havde f.eks. den unge Knud Salling i matematik, Palle Berg-Sørensen i dansk, i historie Feilberg Jørgensen kaldet Længer, fordi han var så høj, og så var der vist også et ordspil om, at han var højere end en adjunkt Lange, som jeg ikke har kendt, frk. Rindal i fysik og Jacobine (frk. Jacobsen) i naturfag. Også lektor Gjerløff stiftede jeg bekendtskab med. Jeg havde ham i tysk og også i latin i 4. mellem. Da jeg endnu ikke vidste, om jeg ville læse til tandlæge eller ingeniør, ville jeg være på den sikre side, så derfor tog jeg den lille latinprøve i 4. mellem før jeg i 1951 begyndte i gymnasiet.

Studieår

Efter studentereksamen i 1954 var jeg stadig lidt usikker på, hvilken uddannelsesvej jeg skulle vælge. Men jeg havde en bror, der læste til ingeniør på Polyteknisk Læreranstalt, så jeg valgte det samme, da jeg syntes, det lød spændende og passede med mine foretrukne faglige interesser. Studievejledning og den slags fandtes ikke dengang. På de tider var der også adgangsbegrænsning. Desværre havde jeg ikke en så høj studentereksamen, at jeg kunne komme direkte ind på bygningsingeniørstudiet, så jeg valgte i stedet maskiningeniørstudiet. Jeg tog dog sideløbende nogle fag, der hørte til bygningsingeniørstudiet, så jeg havde muligheden for at skifte retning senere. Første del af studiet foregik på forgængeren for DTU, Polyteknisk Læreanstalt, der dengang lå på hjørnet af Sølvgade og Øster Farimagsgade.

Efter 1. del af studiet skiftede jeg så studieretning til bygningsingeniørstudiet. 2. del af studiet foregik på den nye læreanstalt på Østervold ved siden af DSB. Mens jeg læste, boede jeg af økonomiske grunde hjemme hos mine forældre i Hillerød. Det var min hensigt at gøre studiet færdigt så hurtigt som muligt, så jeg ikke lå mine forældre til byrde mere end højst nødvendigt. Der var ikke noget, der hed SU, og legater var få og små. Jeg gennemførte derfor min uddannelse med mine forældres velvilje og støtte (gratis kost og logi). Lommepengene tjente jeg til ved arbejde bl.a. som medhjælper på en ølvogn i sommerferien. Så det var tog – med damplokomotiv – frem og tilbage til København hver dag. Det var selvfølgelig lidt besværligt, men sådan var vilkårene. Det, der generede mig mest var, at jeg ikke bare kunne cykle over til en kammerat, hvis jeg om aftenen sad med nogle opgaver, som jeg havde brug for at drøfte med mine medstuderende.

Ved militæret

I januar 1960 blev jeg cand. polyt. og så kaldte værnepligten. Alle, der havde en højere uddannelse, ville blive taget til sergent eller

korporal med en samlet tjenestetid på 2 år, men som ingeniør kunne jeg søge om frivillig optagelse i et af værnene. Det betød, at jeg skrev kontrakt med forsvaret og blev uddannet til søløjtnant på et år, og så forpligtede mig til at arbejde et år bagefter. Det indebar også en rimelig aflønning. Jeg kom til søværnet og gjorde tjeneste, alt i alt nogenlunde samme antal måneder, som jeg ellers ville have brugt på sergentuddannelsen. Mit arbejde var – med baggrund i den stadig igangværende "kolde krig" – at indgå i ledelsen af nogle små marinestationer ved alle de tre danske gennemsejlingsfarvande, og bestod især i benyttelse og vedligeholdelse af sonar- og radarmateriel, som vi brugte ved overvågning af passager af orlogsfartøjer fra Warszawapagtens lande. En væsentlig og interessant opgave. F. eks. blev skibene med de russiske raketter under Cubakrisen første gang identificeret af vore små stationer.

Arbejdet kalder

I 1961 var jeg blevet gift, og vi havde fået en meget lille lejlighed i Brønshøj, så det sidste år, hvor jeg var i militæret, boede jeg ikke hjemme hos mine forældre. I februar 1962 kunne jeg endelig prøve kræfter med arbejdslivet som ingeniør. Det var en fantastisk tid med mangel på arbejdskraft, så jeg kunne næsten vælge og vrage mellem jobtilbudene og få ønskejobbet så let som ingenting. Jeg mente, at jeg kunne noget med veje. Det ville også give mulighed for udendørsliv, som tiltalte mig. Så jeg fik ansættelse ved Københavns Amts Vejvæsen. Lønnen var ca.1.500-2.000 kr. om måneden inden skat, men alle priser var jo derefter. F.eks. kostede min første bil, som jeg købte i 1961, 13.000 kr.

Efter et halvt årstid var min daværende kone færdig på seminariet, så vi besluttede at tage til Jylland. Jeg fik et godt job i Skanderborg Amt og kunne leje et boligforeningshus meget fordelagtigt. Vi faldt dog ikke rigtig til, så efter knapt et år flyttede vi til Sorø. Min bror havde fået job i Sorø Amt, så han opfordrede mig til at søge job der. Amtet købte et dejligt hus til os, ja det var tider! Her blev vi i ca. fem år. Jeg førte tilsyn med udførelsen af motorvejen rundt om Slagelse og projekterede motorvej ved Ringsted. Det var nogle dejlige år, men på et tidspunkt blev det besluttet, at Vejdirektoratet – statens vejvæsen – skulle overtage motorvejene. Man ville oprette et kontor i Næstved. Jeg havde, mens vi boede i Sorø, kunne opretholde kontakten til mit netværk i Nordsjælland, men jeg havde ikke lyst til at flytte længere væk derfra til Næstved, og dengang pendlede man ikke, som man gør i dag. Jeg sendte derfor uopfordret en ansøgning til Frederiksborg Amt og 1. oktober 1967 startede jeg på jobbet.

Frederiksborg Amt

Motorvejskontoret i Frederiksborg Amt lå dengang i Frederiksværksgade 18. Ja, det vil sige, da jeg mødte op på mit nye job, blev jeg mødt af en masse flyttekasser og fik besked på at gå hjem igen. Næste dag var kontoret flyttet til en barakbygning bag Annaborg ved indkørslen fra Frederiksværksgade til Frederiksborg Slot, hvor jeg blev udstyret med et tegnebord samt de nødvendige remedier. Min nærmeste foresatte var Fin Olsen, som også var civilingeniør. Så derfor måtte jeg gøre brug af mit mellemnavn. Jeg blev til Finn A. Olsen – ofte forkortet til FAO.

Senere flyttede man motorvejskontoret til Solrødgård på Lyngevej, hvor der blev op-



Gennembrydningen af Ravnsholt Skov i forbindelse med anlæggelsen af amtsvejen Nymøllevej ca. 1980. Foto: Jan F. Stephan. Udlånt af Lokalhistorisk Arkiv i Allerød

ført en kontorbygning, garager til vejvæsenets kørende materiel samt en værkstedsbygning og en salthal. På motorvejskontoret skulle vi arbejde med de tre nordsjællandske motorveje. Forlængelse af Hørsholmmotorvejen fra Brådebæk syd for Hørsholm til Helsingør, forlængelse af Farummotorvejen til Helsinge, og endelig motorvejen til Frederikssund. Vi blev delt i tre sektioner og jeg fik til opgave at tage mig af Farummotorvejen. Vi var der kun et par år, hvorefter staten overtog motorvejene og jeg blev knyttet til anlægsafdelingen i det almindelige vejvæsen i Frederiksborg Amt.

Min chef i vejvæsenet var afdelingsingeniør – senere vejchef – Erik Laursen og over ham selvfølgelig den tekniske direktør. Arbejdsklimaet var godt – og det har det altid været i amtets tekniske forvaltning. Der var tid til arbejdet, tid til detaljer og tid til erfaringsudveksling.

Opsvinget i 60'erne

I begyndelsen af 60'erne begyndte det økonomiske opsving rigtigt i Danmark. Amtets motorvejskontor oprustede, så der blev ansat mange personer i disse år. I 1964 fik amtet en ny og dynamisk chef – amtsvejinspektør Ole Kærn, som iværksatte et ambitiøst nybygningsprogram af specielt omfartsveje omkring de ekspanderende bysamfund, som var plaget af gennemfartstrafik. Der var

ingen smalle steder. Nærmest sådan, at alt det vi kunne nå at igangsætte, var muligt. Det at alt kunne lade sig gøre, viser denne lille hændelse.

I en sag om omkørselsvej om Helsinge var der et sted, hvor en lokal vej krydsede den nye vej. En politiker sagde under ekspropriationsforretningen "Hvorfor skal der ikke være en bro her?" Ja, hvorfor ikke – ingen smalle steder. En bro er selvfølgelig meget mere trafiksikker, men også betydelig dyrere, men ingen problemer. Projektet blev ændret. Man tog nok heller ikke så meget hensyn til naturen og miljøet dengang. Vejanlægget fik højere prioritet end naturen. Vand fra en grøft langs vejen blev bare ført i et rør til en mose og problemet var løst. Set i bakspejlet måske ikke den bedste løsning. Personligt mærkede jeg den økonomiske udvikling, da vi købte hus for første gang. Vi var ret bekymrede for, at vi havde sat os for tungt, men i løbet af et par år steg huspriserne og lønnen samtidig. Inflationen var høj.

Projektering af veje

Et vejprojekt opstod som regel ved, at der var et problem med megen trafik gennem et byområde. Man ønskede derfor at få vejen ført udenom. Det kunne også være et forslag fra en enkelt politiker, gerne naturligvis et projekt i hans hjemkommune. Han ville jo gerne servicere vælgerne – og måske har nogle også skelet til mulighederne for personlige stemmer ved næste valg. Den slags undgår man næppe i det politiske liv.

Et projekt startede med løse skitser på oversigtskort, hvor man lagde vejlinien ind, sådan at den bevirkede så få gener på landskab og privat ejendom. Herefter blev forskellige forslag forelagt politikerne, der så valgte det forslag, som vi skulle arbejde videre med. Man var i 60'erne så småt begyndt opmålinger efter luftfotos, så man kunne udtegne projekteringsplaner, men der var stadig meget håndarbejde. Processen var langsommelig og krævede mange mandetimer; man skulle projektere med kurvelinial og trekanter, beregne kurver m.v. Derefter i marken for at opmåle vejens placering i landskabet. Det var stadig ingeniørernes arbejde bistået af en assistent. Vejens højdemæssige placering – længdeprofilet – skete altid med henblik på at opnå jordbalance; dvs. at den overskydende jord, som man fjernede og den jord, som man var nødt til at fylde på andre steder svarede til hinanden sådan, at der blev så lidt jordkørsel som muligt.

Sideløbende med projekteringen førtes forhandlinger med den respektive kommune og andre relevante myndigheder. Den meget aktive borgerdeltagelse, som man ser i dag, kendte vi ikke. Der var naturligvis en besigtigelse, hvor de berørte grundejere blev inddraget, og indvendinger i et vist omfang blev indarbejdet i projektet, og efter en ekspropriationsforretning blev der betalt erstatning. Man kunne anke denne afgørelse, men i stort omfang accepterede grundejerne det tilbudte beløb. Jeg erindrer det som, at der nok var større forståelse af nødvendigheden af en nyanlagt vej, selv om den gav gener, og man var måske ikke så fokuseret på, hvad den enkelte kunne få ud af det. Folk var stort set tilfredse med de vejanlæg, der blev lavet. Man ville gerne kunne komme hurtigt frem, men vejen måtte på den anden side ikke ligge for tæt på ens hus.

Jeg blev i 1967 ansat i Frederiksborg Amt for at projektere og anlægge motorveje, for det var nogenlunde det eneste, jeg havde erfaring i. Tiden skulle vise, at det næsten var det eneste, jeg ikke kom til at lave. Jeg



Anlæggelsen af Nymøllevej. Billedet er taget ved afkørslen til Rådhusvej, hvor man ser mod motorvejen. I det fjerne ses gang/cykelbroen over Nymøllevej. Foto: Jan F. Stephan. Udlånt af Lokalhistorisk Arkiv i Allerød

har haft stor glæde af at kunne praktisere jobrotation længe før begrebet blev opfundet. Jeg har med jævne mellemrum kunnet skifte arbejdsområde, somme tider også afdeling, og har stort set hele vejen igennem kunnet sige, at mit nuværende arbejde var det hidtil mest spændende.

Trafiksikkerhed

Først i 70'erne flyttede vi til den nyopførte amtsgård på Kongens Vænge. Et kæmpebyggeri, som selv om det var stort dengang, viste sig for småt, da amtet med tiden fik overdraget nye opgaver, som man ikke kendte til, da man byggede i begyndelsen af 1970'erne. Et eksempel er særforsorgens udlægning fra staten til amterne.

I et årstid i 70'erne blev jeg knyttet til vejvæsenets kvalitetskontrol – et arbejde som vejlaboratoriet stod for med diverse prøver bl.a. om belægningerne på vejene var i orden.

Efter nogle år med planlægning og projektering af mindre veje i vejvæsenets drifts- og vedligeholdelsesafdeling blev jeg knyt-



tet til trafiksikkerhedsarbejdet. Vi foretog i samarbejde med politiet en systematisk gennemgang af alle færdselsuheld i Frederiksborg Amt. Vi konstaterede, hvor uheldene var sket, om der skete flere uheld det samme sted, om der var behov for ændringer i vejens udformning, og hvad der kunne gøres ved det. I dette arbejde var jeg kontaktpersonen til politiet og alle politiets indberetninger om færdselsuheld gik således gennem mine hænder – en barsk og tankevækkende læsning.

I 1970'erne var der en del rundkørsler, som blev lavet om til almindelige vejkryds. Det skyldtes, at færdselslovgivningen i 1970'erne havde en ubetinget højrevigepligt. Det bevirkede, at var man i en rundkørsel, så skulle man holde tilbage for alt fra højre med det resultat, at man frit kunne køre ind i rundkørslen, hvor der som følge heraf ofte opstod kaos og ulykker. Man kan i dag undre sig over, at man ikke ændrede loven. Nu er loven og dermed vigepligten ændret, så man skal holde tilbage for at komme ind i en rundkørsel, hvilket giver en mere glidende trafik. Derfor bygges nu mange kryds om til rundkørsler, og der er konstateret store fald i antallet af færdselsuheld disse steder.

En anden bagvendt ting er vejtræerne. For mange år siden fik en overingeniør en belønning fra Rådet for større Færdselssikkerhed for en kampagne for fældning af vejtræer, da der var konstateret mange livsfarlige påkørsler af træerne. 30 år senere fik en anden overingeniør en hædersbevisning for det stik modsatte nemlig plantning af træer. Nu står der igen mange vejtræer langs vejene. De er med til at øge trafiksikkerheden, da de nu er plantet bag grøften, så de ikke bliver påkørt, og de kan på afstand give et tip om, hvorvidt vejen drejer.

Sikkerhedsarbejdet førte til, at jeg blev beskæftiget med vurdering af forespørgsler i forbindelse med tilladelse til at føre mindre veje ud til en amtsvej, ligesom mange private grundejere gerne vil have direkte udkørsel. Hvis det nu er Strandvejen, vi taler om, så bliver huset jo meget mere værd, hvis adressen er Strandvejen og ikke en totalt ukendt sidevej. Det har vist sig, at der er en direkte sammenhæng mellem antallet af sideveje og antallet af trafikulykker. En meget stram regulering er derfor nødvendig. Derudover var jeg ansvarlig for gennem-

gang af nye kommune- og lokalplaner for at koordinere amtskommunens interesser i kommunernes planer også indenfor andre områder. Det var ofte nødvendigt at gøre indsigelser, og som regel blev de taget til efterretning.

I en periode 1982-88 var jeg formand for Dansk Vejingeniør Forening; en faglig, men ikke en fagforening. Det var ret spændende og gav mulighed for udveksling af faglige synspunkter og etablering af efteruddannelse af kolleger fra hele landet. Det førte også til medlemskab af Rådet for større Færdselssikkerhed.

Naturbeskyttelse m.v.

I 1990 blev Hovedstadsrådet nedlagt, hvilket medførte at en del lovkompetence blev overført til amterne. Primært miljø-, råstof, naturbeskyttelses- og planlovgivningen. Specielt de to sidstnævnte havde betydning. I Teknik & Miljø blev Landskabsafdelingen oprettet og jeg blev flyttet til denne afdeling for med min erfaring at hjælpe nye medarbejdere i gang. Det gav megen ekstra administration og mange slagsmål om by- og landzonebestemmelserne. Det var meget spændende, men også frustrerende, idet nogle kommunalpolitikere, som samtidigt var amtsrådspolitikere, havde en tilbøjelighed til at pleje deres egne kommuners interesser lidt rigeligt, efter min mening.

Naturbeskyttelsesloven pålagde amterne at stille sekretariatsbistand til rådighed for fredningsnævnene, og det blev en af mine opgaver. Det handlede mest om ansøgninger om dispensation fra fredninger. Det kunne være lige fra om man måtte beskære et fredet træ i Jægerspris til hvorvidt man måtte etablere projektørbelysning af Kronborg. Selve slottet er selvfølgelig omfattet af bygningsfredning, men omgivelserne er omfattet af naturfredningsloven. Da jeg overtog området, sad jeg ene mand på det, men efterhånden blev det heldigvis spredt på flere personer, ellers bliver det let meget sårbart. Fredningsnævnet har en dommer som formand og som medlemmer derudover en person fra amtet samt en fra den kommune som fredningen omfatter. Den nuværende formand har ofte udtalt "Vi freder for evigheden". Det var ikke alle helt enige i. Nogle mener at de fredede områder er grønne arealer, som er i reserve, hvis man ønsker at inddrage dem til f. eks. byformål. Området skal efter kommunalreformen varetages af staten, og vi må håbe på, at det fortsætter på en forsvarlig måde. I de senere år er loven på flere områder blevet grundigt udvandet.

I 2004 – 68 år gammel efter 37 år i Frederiksborg Amt stoppede jeg. En grumme masse år. Det er svært at forholde sig til noget, der er mere end en menneskealder. Da jeg blev ansat havde amtsrådet en kongeligt udpeget statstjenestemand – amtmanden – som formand. Efter nogle år fik vi i 1970 den første folkevalgte amtsborgmester. Jeg har været ansat under såvel den sidste amtmand som samtlige amtsborgmestre i Frederiksborg Amt.

Det lange åremål beskrives måske bedst ved at se på arbejdsrutinerne: Da jeg blev ansat, skrev ingeniørerne koncepter til breve og rapporter i hånden med blyant, hvorefter en kontordame skrev det rent på skrivemaskine – uden elektricitet. Det var et stort teknologisk spring fremad, da skrivemaskinen blev elektrificeret. Jeg oplevede den første generation af fotokopier, og der var virkelig tale om "foto". Kopierne skulle igennem et fremkalderbad og tørres. Og hvis kopien lå i solen, varede det ikke længe, før skriften var væk. Det er kun godt 15



Sjælsmarkvej, Hørsholm Kommune. Foto: www.viatrafik.dk

år siden den elektroniske tekstbehandling blev indført og alle forsynet med en personlig computer – PC, som i dag er umulig at undvære. Hvad bliver det næste?

Når jeg har følt arbejdet så tilfredsstillende, skyldes det, at man i alle årene i teknisk forvaltning har lagt ansvaret for løsning af opgaverne helt ud i det yderste led, hvilket i hvert fald har motiveret mig til at gå på arbejde. Jeg er af nogle af cheferne blevet kaldt både fundamentalist og talibaner. Det tager jeg som en anerkendelse af, at jeg har forsøgt at leve op til den devise, jeg blev mødt med ved min ansættelse: "Husk ingeniør Olsen, at al Deres tid tilhører amtsvejvæsenet og varetag Deres pligter med nidkærhed!"

Specielt de sidste 15 år har mit arbejde medført meget omfattende og frugtbar kontakt ud af huset til såvel rådgivere som kolleger i kommuner og naturfredningsforeningen. Den væsentligste motivation har dog været det altid hjælpsomme og positive forhold til personalet – endda i et sådant omfang, at jeg fandt min livsledsager gennem nu 28 år ved fotokopimaskinen.

Mit yndlingsted i Frederiksborg Amt

af Sofia Mulla

Der findes mange skønne steder i amtet. Blomsterrige steder som Krogenlund Mose eller kær ved Selsø. Flotte søer som Esrum Sø og Bastrup Sø. Steder med fantastiske udsigter som "Udsigten" i Tibirke Bakker. Det er slet ikke let at finde det sted, som jeg kan kalde for mit yndlingssted, men et godt bud er Rusland i den nordlige del af amtet.

Rusland

Mellem Dronningmølle og Hornbæk ligger Rusland. Som en langstrakt nord/sydgående dal kiler området sig ind mellem sommerhusområder – fra kysten og ind i landet. Øst for Rudolf Tegners Museum er der udsigt over området. Kom – tag ud til dette sted en varm sommerdag hvor luften næsten synes at stå stille, og hvor ensomheden mellem de tavse bronzestatuer kun forstyrres af sommerfugle og bier. På toppen af skrænten mellem lyng, enebær og bronzestatuer kan hele dette særprægede landskab betragtes. Skrænterne med fyrretræer og gammel blandet løvskov, skovbryn, dalen med Pandehave Å i bunden, græssende kvæg og Kattegat i horisonten. (I stenalderen dannede dalen en fjord og skrænterne er de gamle kystskrænter). Vend derefter blikket den anden vej og se de vidtstrakte skovområder i Gribskov i horisonten.

Naturfredning

Dette skønne sted binder kysten sammen med baglandet. En grøn kile mellem sommerhusområder og landbrug. Siden 1930'erne har området været beskyttet af forskellige fredninger, og i 1992 blev de erstattet med den nuværende fredning, som dækker ca. 240 ha. Fredningens formål er at "bevare og forbedre de biologiske og landskabelige værdier", at "bevare det kulturhistoriske indhold" samt at "regulere og sikre offentlighedens adgang". Desuden giver fredningen mulighed for (og pligt til) at området plejes så de biologiske og landskabelige værdier sikres. Dette betyder bl.a., at der ikke kan bygges nye huse og lign., samt at der skal fjernes opvækst af træer således at udsigter og det åbne land bevares. Fredningen blev i 2005 suppleret med en plejeplan, som beskriver hvordan vedligeholdelsen foretages.

Siden den første naturfredningslov blev vedtaget i 1917 har det været muligt at rejse fredninger, og det er blevet brugt som et vigtigt instrument i landskabsforvaltningen. I starten var det dog mest unikke og ejendommelige ting (rariteter) der blev fredet, som Rokkestenen på Bornholm og sandflugtsdiget "Rumpen" i Tibirke Bakker. Men efterhånden er fredningerne blevet større, mere nuancerede og med afsæt i landskabelige helhedsbetragtninger. Til denne type fredninger hører f.eks. Mølleådalen, Strø Bjerge, Lille Lyngby Mose.

Fredning er blevet brugt som et instrument til at fastholde naturområder og det åbne land. Langs Øresunds og Kattegats kyster samt Roskilde Fjord ligger ubebyggede naturperler, adskilt af sommerhuse og byområder. Fredningerne, som f.eks. Nivå Bugt, Gilbjerg Hoved og Heatherhill, ligger



Rusland. Foto: Ole Malling. www.naturnet.dk

som grønne kiler mellem bebyggede områder. Naturfredningssystemet har udviklet sig fra at være et særskilt system, der søgte at beskytte værdifulde enkeltområder til at være en integreret del af et større administrativt system, der sammen med planloven og natur- og miljøbeskyttelsesloven har reguleret arealanvendelsen.

Reformer

Amterne/Hovedstadsrådet overtog myndighedsopgaven med at rejse, pleje og administrere fredninger efter at de statslige fredningsplanudvalg blev nedlagt i 1979. Jeg har hørt, at fredningsfortalerne dengang imødeså denne strukturforandring med stor skepsis. Der var bekymring over om amterne nu også kunne magte opgaven. Disse bekymringer er heldigvis blevet gjort til skamme. Amterne har gennem administration og pleje af fredningerne været med til at sikre unikke landskaber, rekreative åndehuller og værdifuld natur.



Opret Kobjælde. Foto: Ole Malling. www.naturnet.dk

Denne rolle overgår som følge af kommunalreformen til kommunerne, og stor bekymring er ligeledes forbundet til denne strukturreform. Der er dog en række forskelle, der gør at man ikke helt kan sammenligne situationen ved de to kommunalreformer. Samfundets generelle udvikling med stor tilflytning til hovedstadsområdet, øget mobilitet og stigende pladskrav til boligen har betydet, at der er et stadigt voksende pres på det åbne land. I Frederiksborg Amt ønskes og realiseres nye boligområder, ændret anvendelse af landbrugsejendomme, nye landbrugs(heste)bygninger og nye veje. Dette pres på det åbne land er væsentligt større end tidligere, og det stiller kommunerne overfor nogle store udfordringer.

Naturbeskyttelse

Det er dog ikke kun vejene og husene, som man ønsker sig større. Naturen har også brug for mere plads. Wilhjelm-udvalget

fastslog i 2001 i rapporten "En rig natur i et rigt samfund" at den eksisterende beskyttelse af naturen ikke var god nok. Naturen var godt nok bevaret gennem en streng beskyttelse (bl.a. naturbeskyttelseslovens §3), men naturområderne var alt for små og lå alt for spredt til at sikre en positiv bevarelse af den.

I mange af de fredede områder findes der naturområder som udover fredningen, også er beskyttet af naturbeskyttelseslovens §3. Derudover rummer en del af områderne plante- og dyrearter samt levesteder, som både på landsplan og europæisk niveau er værdifulde, og derfor yderligere er beskyttet ved at være udpeget som et internationalt naturbeskyttelsesområde kaldet Natura 2000. Rusland er på grund af de mange værdifulde levesteder (bl.a. enekrat og kalkrige overdrev) udpeget som Natura 2000-område. Der vokser f.eks. Opret Kobjælde. Planten er ualmindelig i Danmark og sjælden på Sjælland. Den vokser, udover en lille en bestand på Østamager, ikke andre steder på Sjælland, men findes f.eks. i Mols Bjerge i Jylland. Den gror i Rusland på grund af den tørre, sandede og ugødskede jord, og den er desuden afhængig af at området ikke vokser til, men fortsat holdes afgræsset. Det er også derfor det er så vigtigt at området plejes med afgræsning med kvæg.

De mange beskyttelser supplerer hinanden, og Rusland er derfor et område, hvor naturhensynet vægtes særligt højt, mens der udenfor området gælder helt andre hensyn. De arter, som lever i naturområder indenfor en fredning, kan have langt til andre naturområder, hvor de kan leve eller der kan være barrierer mellem områderne, som f.eks. veje eller byer. Det var det, som Wilhjelm-udvalget pegede på, og de foreslog derfor, at der blev oprettet større, sammenhængende naturområder, f.eks. nationalparker.

Nationalparker

Danmark er et af de få lande i Europa, som ikke har oprettet Nationalparker. Sverige oprettede, som det første land i Europa, ni nationalparker allerede i 1909. Selv Holland, med et indbyggertal som er tre gange så stort som Danmarks og med nogenlunde samme areal, har oprettet flere Nationalparker. Siden Wilhjelm-udvalgets anbefaling har der været debat om nationalparker i Danmark. Forhenværende miljøminister Hans Christian Schmidt igangsatte syv pilotprojekter for at undersøge, hvordan et dansk nationalpark koncept kunne se ud. Det drejede sig om Læsø, Mols Bjerge, Thy, Lille Vildmose, Vadehavet, Møn og Kongernes Nordsjælland. Friluftsrådet fordoblede budgettet, og fik suppleret med tre undersøgelsesområder, Skjern Å, Det kulturhistoriske Landskab på Roskilde- og Lejreegnen og Åmosen Tissø.

I 1½-2 år arbejdede styregrupper for hvert pilotprojekt med at finde ud af, hvad en dansk nationalpark kan indeholde, og hvor den i givet fald kunne placeres i de respektive områder. Formanden for styregrupperne blev udpeget af ministeren, og udover økonomisk støtte og sekretariatsbistand skulle opgaven løftes lokalt med stor inddragelse af borgere i området. Der var med andre ord lagt op til at positiv lokal opbakning skulle bære projekterne.

Kongernes Nordsjælland

Pilotprojektet var ikke et af de første, som blev sat i gang. Under de indledende manøvrer var der splittelse og lokal uenighed om, hvorvidt man overhovedet var interes-

seret i at indgå i sådan et projekt. Men efter at der var opnået lokal enighed, blev pilotprojektet sat i gang i februar 2004 med et ministerbrev, der udpegede Helsingørs borgmester, Per Tærsbøl, som formand for styregruppen. Brevet fastslog, at Gribskov/Esrum Sø skulle være kerneområde, at andre større statsejede arealer skulle indgå, og at arealerne skulle forbindes med korridorer, som forbedrer dyrs og planters spredningsmuligheder og menneskers rekreative færden. Så var det op til to statsskovdistrikter, et amt, fem kommuner (som senere blev øget til syv) og borgere fra området i løbet af godt et år at definere et indhold og en afgrænsning af en nationalpark.

Styregruppen for Kongernes Nordsjælland nedsatte borgergrupper, der diskuterede emner som friluftsliv, natur, trafik, korridorer, lokalsamfund m.m. Der blev lavet tekniske undersøgelser af de biologiske værdier i skovene, i søerne og i det åbne land. Der blev lavet analyser af landskabet, de kulturhistoriske værdier, friluftslivet samt økonomiske undersøgelser af værdien og udgifterne forbundet med en nationalpark i området. Borgergruppernes forslag blev diskuteret og bragt til afstemning på et "borgertopmøde". Styregruppen diskuterede fremtidsscenarier, visioner og afgrænsning af området.

I sommeren 2005 afleverede styregruppen deres forslag til Nationalpark Kongernes Nordsjælland. Forslaget kunne dog ikke støttes af landbrugets repræsentanter i styregruppen, der valgte at aflevere deres eget forslag. Flertallets forslag gik ud på at etablere tre store sammenhængende kerneområder for natur, kulturhistorie og friluftsliv; Arresø/Tisvilde Hegn, Gribskov/Esrum Sø og Gurre Sø med omkringliggende skove. De tre kerneområder skulle forbindes med korridorer, dvs. landskabsområder med få restriktioner og mange muligheder for oprettelse eller pleje af trædesten for natur, kulturhistorie og friluftsliv.

I forslaget er Rusland udpeget som en del af kerneområdet omkring Gurre Sø, dels på grund af Ruslands rekreative og biologiske værdier, dels fordi området allerede er stærkt beskyttet af fredning og Natura 2000 udpegningen. Landbrugsområdet mellem Rusland og Gribskov er foreslået som korridor. Dvs. at dyr og planter skal kunne spredes mellem levestederne i skoven og i Rusland. Man lægger dermed op til en styrkelse af den helhedsorienterede arealforvaltning, og at nationalparker bliver et instrument i det administrative system. Men med myndighedsrollen fordelt på flere parter (kommuner, stat og nationalparkbestyrelse) vil det formodentlig kræve noget tid, før det bliver et integreret system.

Den danske model for nationalparker vil blive anderledes end den, der ligger til grund for de udenlandske. Det er helt oplagt, hvis man tænker på f.eks. Grand Canyon i USA eller Abisko i Sverige, hvor vidtstrakte områder er strengt beskyttet til fordel for dyre- og plantelivet. Den engelske model for nationalparker, der handler om landskabsområder, er heller ikke helt brugbar. Nationalpark Kongernes Nordsjælland samt flere af de øvrige pilotprojekter peger på et forslag, der mest ligner en kombination af de to typer – dvs. kerneområder hvor der lægges stor vægt på bevarelse af arter og øgning af biodiversiteten, og korridorer, bufferzoner eller landskabsområder hvor andre aktiviteter kan placeres.

På baggrund af sammenfatninger af resultaterne fra alle pilotprojekterne og undersøgelsesområderne har miljøminister Conni Hedegaard februar 2007 fremsat et



Esrum Sø. Foto: Ole Malling. www.naturnet.dk

lovforslag, som man forventer vil blive vedtaget i løbet af året. Det er et forslag til en rammelov, som giver mulighed for at ministeren efterfølgende kan udpege nationalparker. Dermed kan en evt. nationalpark i Nordsjælland måske blive udpeget i 2008, men selve arbejdet med at etablere nationalparken kommer minimum til at tage 20-30 år.

– Så, skynd dig ud i landskabet og læg vejen forbi Rusland, for der er meget skønt at opleve. Og hvem ved hvordan landskabet ser ud om nogle år, når strukturreformen har stået sin prøve eller en nationalpark måske er oprettet!

Reference:
Fredningsplanredegørelse. Hovedstadsrådet,1989

Socialreformen og Frederiksborg Amt

af Asger Milthers

Ved lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender blev der med virkning fra l. juli 1970 gennemført en række ændringer i den hidtidige administration og den organisatoriske opbygning af det sociale område. Hovedprincippet var en samling af de forskellige organer på området i et system, bestående af kommuner og amtskommuner, underlagt en statslig styring.

Baggrunden for socialreformen var bl.a. en konstatering af, at det sociale hjælpeapparat på visse områder ikke havde fungeret tilfredsstillende. Hovedformålet var i øvrigt at tilvejebringe en tilpasning af det sociale administrationsapparat til den ændrede kommunale struktur, der var en følge af den samtidig gennemførte kommunalreform.

De under amtsrådet hørende opgaver på det sociale område – varetaget af det amtskommunale socialudvalg – var i tiden forud for den sociale bistandslovs ikrafttræden pr. l. april 1976 kun af begrænset omfang. På baggrund heraf samt set i lyset af, at den nye socialreform måtte påregnes iværksat successivt, blev sekretariatsfunktionen for udvalget i perioden april 1970 - september 1972 varetaget af amtskommunens centralforvaltning. Først da den nye sygesikringsordning, hvorefter amtskommunen fra l. april 1973 skulle overtage sygekassernes virksomhed og således stod overfor at iværksætte denne ordning, blev der ansat en selvstændig chef med tiltrædelse l. oktober 1972.

Med hjemmel i den sociale styrelseslov blev der i juli måned 1975 oprettet et socialcenter i amtskommunen. Centret, der indgik som led i socialforvaltningen, havde som forudsat i nævnte lov bl.a. som opgave at yde kommunernes sociale udvalg vejledning i sager om social bistand, herunder ved at stille sagkyndige til rådighed for de nævnte udvalg. I socialcentrets virksomhed indgik tillige etablering af kursusvirksomhed, visitationsfunktioner til en række sociale institutioner, opgaver vedr. familieretlige forhold, som f. eks. adoptionssager, samt socialpædagogisk tilsyn med døgninstitutioner.

Et af hovedprincipperne i bistandsloven var at få gennemført en decentralisering af ansvaret for oprettelse og drift af de sociale institutioner. Der skulle herved lægges vægt på, hvor udbredt behovet var for den enkelte type institutioner. Hvor der var brug for mange institutioner af samme type fik kommunerne ansvaret, mens staten på sin side skulle sørge for de helt specielle og landsdækkende institutioner.

Ud fra denne fordelingsregel fik kommunerne ansvaret for oprettelse og drift af daginstitutioner for børn og almindelige institutioner for ældre og invaliderede, nemlig daghjem, dagcentre, plejehjem og beskyttede boliger. Amtskommunerne fik overdraget rådgivningscentre, revalideringsinstitutioner, døgninstitutioner for børn og unge, samt mødrehjem med videre. Særforsorgen forblev indtil videre under staten. Senere – med virkning fra l. Januar 1980 – blev også dette område overdraget til amtskommunerne. For Frederiksborg Amtskommunes



Ebberødgård. Luftfoto fra midten af 1900-tallet. Foto: Birkerød Lokalhistoriske Arkiv og Museum

vedkommende en ganske omfattende opgave, set på baggrund af at en væsentlig del af den tidligere forsorg på dette område var samlet på Ebberødgård – nu Svaneparken – bl.a. med klienter fra hele landet.

Den første formand under min ansættelse i Frederiksborg Amt var borgmester Jørgen Christiansen (A), Frederikssund, i en toårig periode 1972-74. I den pågældende periode, der lå forud for bistandslovens ikrafttræden, var opgaverne for socialforvaltningen af ret begrænset omfang og gav således ikke anledning til nogen nær kontakt mellem socialudvalg og forvaltning.

Jørgen Christiansen efterfulgtes som udvalgsformand af kontorchef og senere socialinspektør Børge Nielsen (A), Helsingør. Det var ud fra et forvaltningsmæssigt synspunkt og set i lyset af den måde Børge Nielsen varetog sit formandskab på en stor fordel med en formand for udvalget med den indsigt i området, som Børge Nielsen var i besiddelse af. Jeg erindrer denne periode med stor veneration, ikke mindst de drøftelser med Børge Nielsen, som gennemgangen af socialudvalgets dagsordner forud for udvalgets møder gav anledning til. Vi kunne under sådanne drøftelser komme langt

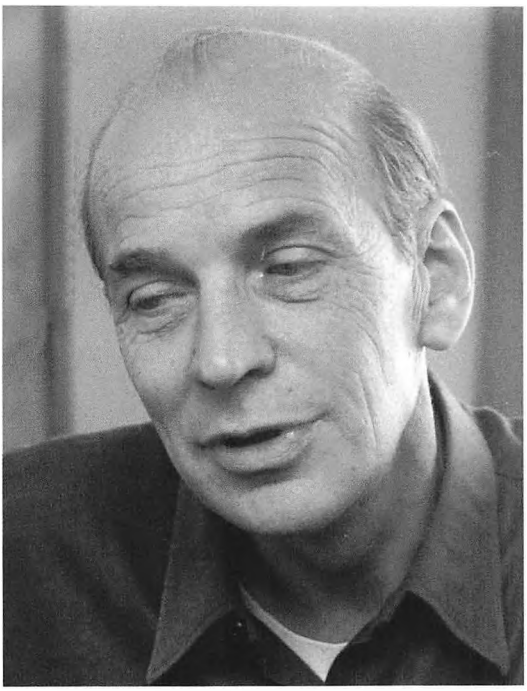

Børge Nielsen (A) var formand for amtets socialudvalg 1974-75. Foto: Jørgen Rubæk Hansen. Udlånt af Lokalhistorisk Arkiv & Forening for Alsønderup & Tjæreby Sogne

omkring, dog for det meste med relation til, hvad der var aktuelt for det kommende udvalgsmøde.

Der var heller intet overladt til tilfældighederne, hvad angik selve mødets afholdelse. Præcis på klokkeslæt indfandt Børge Nielsen sig i mødelokalet – lagde sit ur ved siden af dagsordenen, og møderne blev afviklet med største sikkerhed inden for en fast tidsramme. Der skulle for så vidt meget til at bringe Børge Nielsen ud af fatning. Jeg erindrer dog en lejlighed, ved hvilken han blev bragt lidt ud af balance. Vi var til et møde hos direktør Horsten i socialstyrelsen vedrørende en række spørgsmål om amtskommunens institutionsovertagelse i forbindelse med bistandslovens ikrafttræden. Horsten, der vel nok er den mest arbejdsomme og effektive embedsmand, jeg har kendt, havde den skik, at han, når et møde under hans ledelse var afsluttet, tilkaldte sin sekretær for at diktere mødereferatet. Mødedeltagerne havde så mulighed for at gøre indsigelse, hvis de ikke var enige, men måtte så på Horstens anmodning være forberedt på selv at skulle diktere det pågældende afsnit i mødereferatet. Den situation kom Børge Nielsen i under det nævnte møde i Socialstyrelsen. Han blev temmelig overrasket over anmodningen, men efter at have taget en dyb indånding gav han sig til at diktere.

Da Børge Nielsen udtrådte af amtsrådet i 1975, blev han efterfulgt af Karen Gammelgaard (A), Birkerød, som formand for socialudvalget. Hendes interesse lå hovedsageligt på det politiske område, og i dette forum forfægtede hun sine synspunkter med stor styrke. Administrative forhold holdt hun derimod en vis distance til, men var altid parat til at træde til, hvis der var behov for hendes indflydelse.

Den sidste formand for udvalget inden min fratræden som forvaltningschef pr. 1. oktober 1984 var gårdejer Jørgen Christiansen, Rørbæk, medlem af Venstre. Han havde, efter hvad han ved en eller anden lejlighed fortalte mig, haft det primære ønske at blive formand for kulturudvalget. Det var således ikke med begejstring, han overtog formandskabet i socialudvalget. Ikke desto mindre kom han, som jeg oplevede det, hurtigt til at sætte pris på virket indenfor socialsektoren med stor forståelse for og indlevelse i opgaverne på dette område.



Margueritten, boinstitution, Snekkersten. Foto: Tegnestuen Møllen

Der var i perioden efter Jørgen Christiansens tiltrædelse som udvalgsformand fortsat en vis uro på Svaneparken i forlængelse af den personalestrejke, som institutionen umiddelbart forinden havde været ramt af. Ikke mindst var der i forældrekredsen stor usikkerhed, vel i nogen grad tillige set på baggrund af, at institutionen for nylig havde skiftet ejer fra stat til amtskommune. Det gav anledning til flere møder med forældrekredsen. Et af disse møder, hvori både Jørgen Christiansen og jeg deltog, står skarpt i min erindring. Det var ved mødets begyndelse tydeligt at se, at der stadig gjorde sig en vis usikkerhed gældende hos de forældrerepræsentanter, der deltog i mødet, men som mødet skred frem, aftog denne usikkerhed og ængstelse sig gradvis, ikke mindst takket være et hjertevarmt og tillidsvækkende indlæg fra Jørgen Christiansen.

Særforsorgens udlægning

Forsorgen i fremtiden af Inger Vestergaard

Statens åndssvageforsorg og den øvrige særforsorg blev udlagt til amter og kommuner i 1980 som led i de fortsatte bestræbelser på omstruktureringer og forbedringer i den offentlige sektor efter kommunalreformen i 1970.

Et hovedsynspunkt om udlægningen var, at statens centrale administrative organisation af særforsorgen indebar en risiko for, at administrative barrierer hæmmede en målsætning om, at der skulle skabes en tilværelse for den enkelte handicappede så nær det normale som muligt enten på institution eller ude i samfundet.

I nedenstående artikel fra 1993 beskrev formanden for Frederiksborg Amts Socialudvalg, Inger Vestergaard, (A), sine visioner og ønsker for amtets arbejde med det betroede ansvar over for de handicappede medborgere.

Forsorgen i fremtiden

I 1980 blev kommuner og amt pålagt et lokalt ansvar. Derfor var strategierne: decentralisering, serviceorientering og standardforbedring. Dette sigter generelt på: at alle uanset bopæl får ligeværdige tilbud, at alle tilbud er tilpasset de lokale behov og at samarbejde med forældre og pårørende styrkes.

De sidste 10 års omstilling er båret af principper om: normalisering, afinstitutionalisering, mindsteindgreb og decentralisering, ikke kun i Danmark, også i mange andre lande. Det er gået i retning af lokalt ansvar, brugerindflydelse, medansvar, mindre boenheder og integration i det lokale miljø. Der arbejdes med udvikling af nye boformer, beskæftigelse/skole – og fritidstilbud, der skal medvirke til normalisering af forholdene og øge livskvaliteten for mennesker med handicap.

Hvordan vil fremtiden se ud for mennesker med handicap?

Vi mennesker er ikke ens, det er en kvalitet, at vi med vore forskelligheder bibringer samfundet mange kvaliteter – mange holdninger.

Det vil altid være svært at få et handicappet barn. Det vi ønsker, når vi venter et barn, er at dette barn får et godt liv – et nemt liv, derfor skal der til stadighed forskes i, at vi undgår handicap.

Det er vigtigt at tage vare på vordende forældre og mindske de påvirkninger på deres arbejde og det ydre miljø, der har betydning for fostret. Det er også vigtigt, at vi ikke eksperimenterer med for tidlig fødte børn, hvis resultatet er et handicappet barn.

Men vi undgår ikke, at handicap/sygdomme dukker op, og i alle samfundslag kan vi komme ud for at få et handicappet familiemedlem. Dette familiemedlem skal samfundet være åbent for. Det skal ikke skjules/puttes af vejen, som man gjorde før, men vi skal være parat til at hjælpe forældrene, så de straks og uden besvær modtager den optimale hjælp til at afbøde virkningerne af handicappet. De skal umiddelbart i forbindelse med den ekspertise, der skal til for at give det nye menneske de bedste betingelser på trods af handicappet.



Luftfoto af Ebberødgård ved indvielsen i 1892. Formentlig er billedet taget fra det trætårn (bl.a. til telegrafen), som stod på toppen af Maglebjerg. Foto: Birkerød Lokalhistoriske Arkiv og Museum

Børn

Jeg tror ikke, forældre ønsker at aflevere deres barn. De vil helst klare tingene i hjemmet som for alle andre børn. Derfor skal støttemulighederne være lokalt – nok ikke i ethvert lille samfund, men med en acceptabel afstand fra hjemmet.

Der er brug for specielle børnehaver eller børnehavegrupper med et særligt faglig dygtigt personale.

Der skal være adgang til speciel fysioterapi og talepædagog m.m., og det er vigtigt at inddrage forældrene og give dem kursus i, hvordan de tackler problemerne. Jo mere kan de overkomme selv.

Naturligvis kan handicappet være så omfattende, at opgaven overstiger en almindelig families kræfter, så derfor skal familien kunne vælge en god døgninstitution, hvis det er det ønskelige. Også her skal afstanden fra hjemmet ikke være for stor, for man vil stadig gerne have kontakt med sit handicappede barn.

Når skolealderen kommer, skal der være den rigtige undervisning til rådighed. Langt de fleste kan bruge den lokale skole med ekstra ressourcer, men også her kommer det an på barnets handicap. Det er vigtigt, der bibeholdes specialskoler, dels i amtet og dels på landsplan til at løse de helt specifikke opgaver.

Jeg tror, der vil være en voksende forståelse for, at den indsats, der er gjort i barnealderen, giver nogle mere velfungerende og tilfredse voksne handicappede, men også nogle handicappede borgere, der

stiller krav til et ligeværdigt liv i det almindelige samfund.

Ungdommen

Der er talt meget lidt om unge handicappede. Det er nok vigtigt at sikre dem et så normalt ungdomsliv som muligt. Det skal også være normalt for dem at flytte hjemmefra, som alle vore øvrige børn gør.

Det er vigtigt, at de ikke anbringes blandt langt ældre personer, der har et andet livsmønster, der ikke svarer til, hvordan en ung person opfører sig.

Der skal være mulighed for samvær med ligesindede i ungdomsklubber eller lignende. Man skal kunne spille høj musik og pjatte, men også fortsætte den læreproces, der gør en voksen.

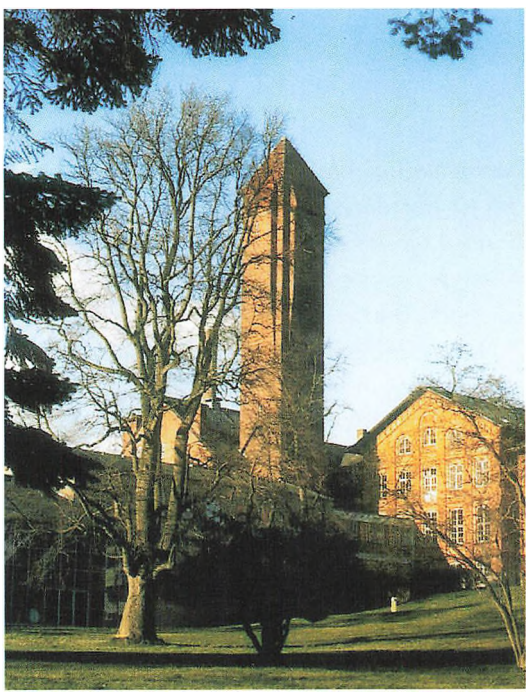

Ebberødgård med det karakteristiske vandtårn fra 1920'erne. Foto: Birkerød Lokalhistoriske Arkiv og Museum

Højskoler/efterskoler, med korte ophold ind imellem andre tiltag, vil opruste den unge, der har forladt skolen, til at bevare de færdigheder, der er nødvendige i hverdagen.

Ligesom det er vigtigt med et arbejde, der svarer til den enkeltes evner og ønsker. Det skal være tilladt, at prøve sig frem til man finder det rigtige. Så tror jeg, vi får nogle hele mennesker, der føler sig som en del af det normale samfund.

Voksenalderen

Med alle disse forudsætninger i opvæksten og ungdommen, får vi en gruppe voksne handicappede, der vil stille krav til omgivelserne, men også i højere grad optræde som tilfredse samfundsborgere, der ud fra deres forudsætninger udfylder en plads i det samfund, de lever i.

Boligen vil for de tungeste stadig være en institution, men opbygget i familiegrupper, så begrebet "privat bolig" er det vigtigste. Men mange kan bo i andre former med mindre institutionspræg og dermed mindre støtte. Det kan være pensionater, bofællesskaber eller almindelig lejlighed/hus.

Mange har måske dannet par, er blevet gift. Andre har fundet een eller flere, de gerne vil bo sammen med. For dem skal en fællesbolig være til rådighed alt efter støttebehov.

I dagens Danmark er mange arbejdsløse, men alligevel er arbejdet et vigtigt element i et menneskes liv. Vore handicappede skal der også være plads til. Spektret og ideerne er mange, kun fantasien sætter grænser: beskyttede enkeltpladser, værksteder, dagcentre, væresteder m.m.

Der skal bygges på det folk kan, og ikke fokuseres på de grænser deres handicap sætter. Jeg har set kunstværker skabt af mennesker uden sprog, jeg har set blinde



Midgården, boinstitution i Frederiksværk. Foto: Tegnestuen Møllen

svejse, jeg har set grupper optræde fremragende med musik og sang, jeg har set kærlighed til planter og dyr.

Vi skal ikke spørge, om noget kan lade sig gøre. Jeg tror, det meste kan lade sig gøre, hvis man blot vil det.

Alderdommen

Befolkningen bliver ældre og ældre - også de handicappede lever længe, men også de får de skavanker og den livsrytme, som den øvrige befolkning har i de sidste år. Derfor mener jeg, at de tilbud om bolig – fritid – støtte m.m., vi alle modtager som pensionister, også står til rådighed for dem med et livslangt handicap, så vi ender måske med at stå lige i disse år, men selvfølgelig skal der være steder, de føler sig velkomne og kan møde ligesindede.

Visioner for fremtiden er svære, og måske rækker min fantasi ikke langt nok, men når vi det, jeg har beskrevet her, så når vi såmænd også længere.

Dette er i al fald, hvad jeg kunne ønske for vore handicappede medborgere, som vi for vores egen skyld har brug for i samfundet.

Reference:
Artiklen er optrykt efter: Torben Hvam: Ebberødgårds historie i medgang og modgang. Med bidrag af Tormod Hessel ... [et al.]. Birkerød Lokalhistoriske Arkiv og Museum, 1993 {i.e. 1994}

Sygehusvæsenet i Frederiksborg Amt

af Villy Olsen

Situationen forud for 1970

Indtil 1970 bestemte sygehusloven, at hver købstad skulle drive et sundhedsvæsen, der muliggjorde behandlingen af syge indbyggere fra kommunen, med mindre det var bestemt, at behandlingen skulle finde sted på et af statens sygehuse. Købstæderne kunne indgå aftale med andre sygehusvæsener om løsning af hele eller dele af opgaven. For landkommuners vedkommende skulle amterne drive sygehuse med henblik på behandling af indbyggerne i sognekommunerne.

I Frederiksborg Amt fandtes 8 sygehuse af meget forskellig størrelse og med forskellige behandlingsmæssige opgaver: Frederiksborg Amt ejede sygehusene i Hillerød, Esbønderup og Usserød som rene amtssygehuse. Købstæderne Frederikssund og Frederiksværk ejede i fællesskab med amtet et sygehus i hver by, benævnt Amts- og Bysygehus. Købstaden Helsingør ejede Øresundshospitalet i Helsingør men med aftale med Frederiksborg Amt om indlæggelse på specialafdelinger, f.eks. øreafdeling og tuberkuloseafdeling i Hillerød.

Købstaden Hillerød havde fraskrevet sig retten til ejerskab af et sygehus for egne indbyggere imod at få amtets centralsygehus placeret her, men købstadskommunen skulle selvfølgelig afholde udgiften for behandlingen.

Herudover fandtes to specialsygehuse: Samfundet og Hjemmet for Vanføre havde i det tidligere Hornbæk Kurbad indrettet et Fysiurgisk Hospital, fra starten primært beregnet på behandling af poliopatienter, og i Helsingør fandtes Nervesanatoriet Montebello. Begge sygehuse modtog patienter fra områder udover Frederiksborg Amt.

Disse forskellige ejerforhold forårsagede mange pudsige situationer både på det behandlingsmæssige og det administrative plan: En patient kunne ikke blive indlagt på sygehuset på nabovejen, fordi det var placeret i en anden kommune, og i f.eks. Hillerød skulle der skelnes mellem indbyggere fra Hillerød Kommune og Frederiksborg Slotssogn af hensyn til afholdelsen af udgiften. Dette gav mange tolkningsmæssige problemer, og gav meget arbejde rent regnskabsmæssigt med at fordele udgifterne. Endelig krævede systemet et godt kendskab til kommunegrænserne.

Historisk baggrund

Det første egentlige hospital i Danmark var Det Kgl. Frederiks Hospital i Bredgade i København. Det blev taget i brug i 1757, og fik i 1759 tilknyttet en fødselsstiftelse. Tidligere havde man plejeanstalter, som kaldtes Almindelige Hospitaler, hvor fattige og uhelbredelige, som ikke kunne ernære sig selv, fik underhold.

Mange byer havde bygget såkaldte Sct. Jørgens Gårde, hvor spedalske skulle behandles, og som af hensyn til smittefaren normalt var placeret udenfor byporten. De katolske klostre drev Helligånds hospitaler, hvor syge pilgrimme og fattige blev plejet. I den store søfartsby Helsingør byggedes i 1516 et Karmeliterhus med 8-10 senge-



På mindepladen over døren til Esbønderup Sygehus takkes Gud, kongen og ikke at forglemme amtmand Gram, som tog initiativ til at sygehuset blev oprettet. Foto: Lars Bjørn Madsen

pladser, hvor udenlandske "skibsmænd og skibsfolk" kunne plejes for sygdomme.

Der fandtes ikke læger på hospitalerne, men kvaksalvere og bartskærere (barberere), som fik en form for uddannelse til at udføre kirurgisk arbejde. Medicinske læger blev uddannet på universitetet efter en forordning af 1672, men de behandlede stort set kun de rige.

Esbønderup

Amtssygehuset i Esbønderup blev oprettet i 1755 som sygehus for Kronborg Amt på initiativ af amtmand Friederich Carl von Gram og ved kongelig resolution af Frederik V, som skænkede 700 rigsdaler til opførelsen. Det var reelt det første egent-lige sygehus i Danmark. Esbønderup, der lå midt i dette Kronborg Amt, havde i 1734 fået bygget et jordemoderhus og ansat en distriktsjordemoder, og i 1738 blev der ansat en distrikts-kirurg, som også havde bosat sig i landsbyen. Det var derfor naturligt at oprette det første sygehus her. Det lå i en stråtækt bygning med plads til 12 patienter, og blev taget i brug for indbyggerne i distriktets landkommuner. Behovet for et sygehus stammede hovedsageligt fra de mange syfilispatienter, der fandtes i landet på den tid.

Sygehuset blev i 1867 suppleret med en 2-etages bygning, der bragte sengeantallet op på 50. Den oprindelige sygehusbygning blev herefter anvendt til epidemisygehus. I 1908 blev sidstnævnte bygning erstattet af en ny, og små udvidelser af sygehuset skete herefter i 1929, 1937, 1940 og 1953, således at sengeantallet i 1970 var oppe på 60.



Luftfoto af Hillerød Sygehus 1967. Foto: Lokalhistorisk Arkiv, Hillerød Bibliotekerne

Hillerød

Hillerød Hospital stammede fra 1726, og det første sygehus for Frederiksborg Amt blev åbnet i 1759 på baggrund af erfaringerne fra Esbønderup. Det lå i Helsingørsgade og havde 14 sengepladser. Efter en periode med et sygehus i Møllestræde, byggede Frederiksborg Amt i 1885 Frederiksborg Sygehus med 68 senge på Sdr. Jernbanevej med fællesdrift på 4/5 til amtet og 1/5 til Hillerød By. Det nuværende Hillerød Sygehus blev taget i brug den 2. april 1943 i nattens mulm og mørke for at forhindre en tysk beslaglæggelse. Det blev i stedet sygehuset på Sdr. Jernbanevej, der blev tysk kaserne. Sygehuset havde fra starten 160 sengepladser, men efter færdiggørelsen af alle bygninger i 1945 var sengeantallet 265.

Amtsrådet fortsatte i de følgende årtier udbygningen til et større centralsygehus med en række nybygninger, som gjorde sygehuset til en byggeplads gennem mange år. I slutningen af 1950'erne kunne en ny behandlingsbygning med modtagelse og skadestue samt en udvidelse af røntgenafdelingen indvies. I 1964 blev sygeplejeskolen taget i brug, og i 1964 en fløj med tuberkulosestation og -afdeling samt en fødeafdeling. I 1966 blev en ny medicinsk sengefløj bl.a. med en børneafdeling åbnet, og i 1969

en fløj med en udvidelse af operationsafdelingen og en sterilcentral. Antal senge var herefter 499 i 1970.

Frederiksborg Amt hørte på det psykiatriske område under Statshospitalet i Nykøbing Sjælland, men Folketinget havde i 1959 vedtaget en lov om opførelse af et psykiatrisk sygehus i tilknytning til centralsygehuset i Hillerød. Staten havde så købt ejendommen Sandviggård ved Dyrehavevej overfor centralsygehuset, og var begyndt på projekteringen.

Helsingør

Byen fik i 1541 et Almindeligt Hospital, og et egentligt sygehus i 1764. Herudover var der et Garnisonssygehus. Øresundstoldkammeret byggede i 1796 Øresunds og Helsingør Sygehospital, som kom til at afløse alle de eksisterende sygehuse med indlæggelsesret for købstadens beboere samt for soldater og søfolk "fra forbipasserende skibe". Der blev derved behov for en udvidelse i 1805 med epidemihus med 4 isolerede afdelinger og flere sengepladser til almindelige sygdomme. Ved Sundtoldens ophør i 1859 blev hospitalet kommunalt, og først i 1976 afløst af det nuværende Helsingør Sygehus.

Øresundshospitalet blev delt i en kirurgisk og en medicinsk afdeling i 1960, og der kom røntgenlæge og narkoselæge og en lægelig konsulent fra Hillerød som ansvarlig for uddannelsen af laboranter. Ved et besøg i amtet af medicinaldirektør Esther Ammundsen blev Øresundshospitalet også inspiceret, og medicinaldirektøren bad indtrængende Frederiksborg Amtsråd om at være Helsingør Kommune behjælpelig med at få det kommunale sygehus bragt på højde med andre sygehuse. Der blev herefter etableret en fælles sygehusbestyrelse med repræsentanter fra byråd og amtsråd, og det blev indledningsvis vedtaget at opføre et par lette elementbygninger, der kom til at indeholde en medicinsk afdeling med 20 sengepladser og en tuberkulosestation, som frigav plads til en røntgenafdeling i de gamle bygninger. Sengeantallet var i 1970 oppe på 148.

Samtidig blev det vedtaget, at der skulle opføres et nyt fælles sygehus, idet Tikøb Kommune kunne indregnes i sygehusets optageområde, og da Helsingør Kommune foreslog en udvidelse af det eksisterende sygehus i Fiolgade, krævede amtet at sygehuset skulle flyttes til udkanten af byen. Kommunen skænkede da Guldgravergård på Esrumvej til formålet, hvorved adgangen fra den tidligere Tikøb Kommune også blev lettet.

Helsingør Kommune drev siden 1950 fødehjemmet Antoniehus i en villa, købt af en fond, som i forbindelse med Danmarks befrielse var skænket af godsejer, dr.med. K. A. Hasselbalch, Borupgård. Hjemmet havde plads til 18 fødende, og fødslerne blev varetaget af lokale praktiserende jordemødre og den fødendes egen praktiserende læge.

Usserød

Amtssygehuset i Usserød blev åbnet den 30. juni 1819 i to bygninger på Usserød Værk, som blev skænket af Frederik VI. Det havde plads til 10 patienter. Der havde tidligere været et lille sygehus på Den Militære Klædefabrik i perioden 1757-1775. Sygehuset blev i 1870 udvidet til 50 sengepladser. I 1897 byggede Frederiksborg Amt et amtssygehus på Usserød Kongevej med 49 sengepladser, som blev øget til 85 i 1923. I 1955-1961 blev sygehuset udvidet til 100 sengepladser.



Usserød Sygehus 1929. Foto: Hørsholm Egns Museum

Den 1. februar 1970 åbnede amtet en nyopført fødeklinik på Usserød Kongevej i henhold til en beslutning i amtsrådet om etablering af 4 fødeklinikker i tilknytning til de 4 største sygehuse, inkl. det allerede eksisterende Antoniehus i Helsingør.

Frederiksværk

Her blev der oprettet et militært sygehus ved Arresødal Slot 1756, hvilket er pudsigt nu, hvor der er etableret et privathospital med hospice på dette sted.

I 1867 byggede amtet et sygehus i Vognmagergade, hvor Frederiksværk Kommune i 1904 blev medejer med 1/6 og samtidig skulle bidrage til dækning af driftsudgifterne. I 1912 blev der bygget et nyt amtssygehus ved Hillerødvej med 48 senge – udvidet i 1954 til 63 pladser. Dette sygehus blev nedlagt i 1985 ved etableringen af et nyt på jorden fra gården Dybendal udenfor Frederikssund.

Frederikssund

Amtssygehuset i Frederikssund blev bygget af Frederiksborg Amt og taget i brug den 1. maj 1871 efter flere års pres fra kommunerne i Horns Herred. Opførelsen af den første bro over fjorden i 1868 fik amtet til at overveje et sydvestligt sygehus, som med 35 sengepladser blev opført på Færgevej i Frederikssund.

I 1891 blev sygehuset udvidet med en epidemibygning med 17 senge. 1923 købte Frederikssund Kommune sig ind i sygehuset med 1/5, og herefter blev driftsudgifterne fordelt efter antal sygedage. Der kom en mindre udvidelse i 1926, og i 1964 blev sygehuset delt i en kirurgisk og en medicinsk afdeling. I perioden frem til 1970 blev der etableret røntgenafdeling og anæstesiafdeling og en let bygning med medicinske sengepladser, således at sengeantallet ved 1970 var 150.

Frederiksborg Amt opførte i 1960 et kronisk sygehjem Klintegården med 32 pladser som nabo til sygehuset og i fælles drift med dette.

I 1967 besluttede amtsrådet at købe gården Dybendal øst for byen og igangsætte projekteringen af et nyt sygehus, der skulle være erstatning for såvel Frederikssund som Frederiksværk Sygehus.

Montebello, Helsingør

Oprindeligt lå her den kongelige avlsgård Kronborg Ladegård, som i slutningen af 1700-tallet blev solgt til proprietærgård og lystgård. Senere købte en læge ejendommen til kuranstalt for medicinske og neurologiske sygdomme samt til rekonvalescenthjem.

Den 22. juni 1950 købte et interessentskab bestående af Københavns Kommune, Københavns Amt, Frederiksborg Amt, samt

kommunerne Helsingør, Frederiksværk og Frederikssund ejendommen og etablerede Nervesanatoriet Montebello. Initiativtager var amtsrådsmedlem Poul Stochholm, Københavns Amt. Sanatoriet omfattede 128 sengepladser og blev senere udvidet med en ungdomsafdeling og en moderne sengebygning. Institutionen etablerede endvidere en afdeling i Gentofte, Stolpegård, og en afdeling i Spanien.

Montebello blev lukket i 1990, og behandlingen overført til amtssygehusene i Hillerød og Helsingør. Øvrige afdelinger blev overtaget af Københavns Amt og Københavns Kommune.

Hornbæk Kurbad

Organisationen Samfundet og Hjemmet for Vanføre blev i 1952 opfordret af Socialministeriet til at etablere en institution til efterbehandling af patienter i forbindelse med den store polioepidemi. Senere blev det til Fysiurgisk Hospital under særforsorgen med behandling af lammelser, hjerneskader, kronisk leddegigt o.a. I 1980 kom hospitalet til at høre under Rigshospitalet.

Sygehusledelsen

Med få undtagelser har ledelsen af danske sygehuse altid været underlagt det offentlige system, og udgifterne til driften af sygehusene været afholdt af samme system uden væsentlig udgift for patienterne.

Ved kong Frederik V's anordning af 1770 for de to sygehuse i Kronborg og Frederiksborg amter, blev ledelsen af sygehusene fastlagt, således at amtmanden havde "Overdirectionen". Til denne skulle "Betjentene" ved sygehusene og jordemoderhusene ugentligt eller månedligt aflægge rapport, således at amtmanden kunne erfare, om enhver ansat forrettede, hvad han burde. Den økonomiske styring udøvedes af regimentsskriveren i hvert amt, og disse skulle årligt aflægge regnskab til Rentekammeret, behørigt attesteret af amtmanden. Indtægterne til sygehusenes drift skulle komme fra "Ridder-Penge", en skat som blev pålagt de "som blive optagne udi Ridder-Ordenen af Dannebroge". Den daglige drift af sygehuset blev varetaget af en "opvarter" og hans hustru. Disse gik i tidens løb over til at blive betegnet økonom og økonoma.

I forbindelse med oprettelsen af det første amtsråd i 1842, blev der nedsat sygehusbestyrelser med sygehuslægen og to personer valgt af amtsrådet, hvoraf den ene skulle være medlem. Fra 1943 skulle alle tre medlemmer af sygehusbestyrelsen være valgt af amtsrådet. I 1942 oprettedes stillingen som sygehusinspektør, og denne var samtidig sekretær for bestyrelsen. Amts- og bysygehusenes bestyrelser bestod tillige af to medlemmer, der var valgt af byrådene. I Helsingør var sygehusbestyrelsen et rent kommunalt ærinde. Her nedsatte byrådet et hospitalsudvalg på linie med øvrige kommunale udvalg.

Det skete...

Ved rejsegildet på sygeplejeskolen i Hillerød i 1959 indtraf en forfærdelig hændelse, som meget let kunne have haft et tragisk udfald.

Da den store tagkonstruktion var opstillet, blev der under de store spær afholdt rejsegilde med amtsrådsmedlemmerne fra sygehusbestyrelsen, arkitekter og ingeniører, håndværkere, ledere fra sygehuset og sygeplejeskolen. I strålende solskin blev der udtrykt mange ønsker for dette byggeri, som skulle danne rammen om den centrale uddannelse af sygeplejersker mange år frem i tiden.

Senere på dagen blev jeg alarmeret pr. telefon hjemme, fordi taget var væltet. Jeg mødte straks på sygehuset og konstaterede, at alle spær var væltet som et korthus og nu lå fladt hen af dækket over øverste etage. Tømrermesteren, der havde udført tagkonstruktionen, mødte også hurtigt op og kunne konstatere, at "afsværtningen" af spærene ikke havde været tilstrækkelig, så han kunne næste dag genoptage arbejdet med rejsningen.





Rejsegilde på sygeplejeskolen i Hillerød 1959. Foto: Privat

Der blev ikke holdt flere rejsegilder på denne bygning, men alle havde i tankerne, hvorledes det havde set ud, såfremt ulykken var sket, mens de mange gæster var samlet under spærene.

I slutningen af 1960'erne blev det konstateret, at etageadskillelsen under køkkenet på Centralsygehuset var tæret op af gennemsivende salt. Der blev strøet med salt for at hindre fald på de våde og fedtede gulve. Det blev derfor besluttet at renovere og modernisere køkkenet med ny etageadskillelse og en række nye installationer af kogekar m.m.

I 1969 var man færdig med opførelsen af en ny bygning, som skulle indeholde udvidelse af operationsafdelingen og kirurgisk sekretariat, samt etableringen af en ny steriliseringscentral. Det sidstnævnte areal var ideelt til at opbygge et midlertidigt sygehuskøkken i ved at overflytte installationer fra det gamle køkken, mens det blev renoveret.

Alt blev planlagt og lagt til rette, således at køkkenet kunne flyttes på en dag efter dagarbejdstiden og være klar til normal produktion næste morgen. Alle var mødt; arkitekter og ingeniører, håndværkere, køkkenpersonale og ledelse, og arbejdet gik i gang ved 14 tiden, da dagens ret var udleveret til patienterne, og først på natten kunne køkkenet erklæres klar til næste dags produktion. Køkkenpersonalet startede med produktion af natmad til alle involverede; det var en meget festlig afslutning på en travl og hård aften.

Fra 1. april 1970

Med kommunalreformen af 1970 blev alt sygehusvæsen samlet under amtsrådene, således at Frederiksborg Amt blev eneejer af

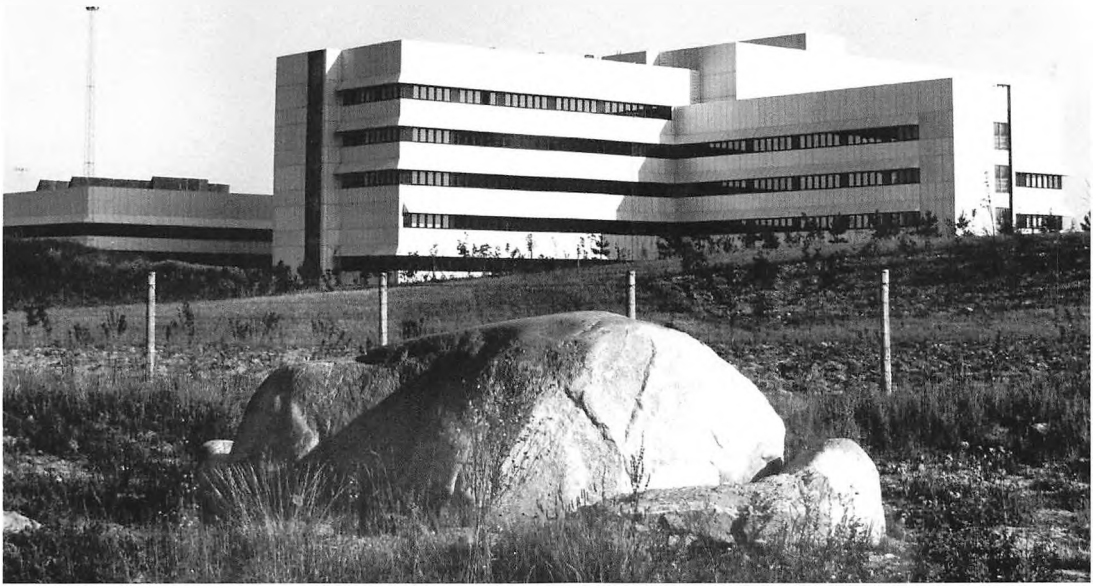

Helsingør Sygehus kort efter åbningen i 1976. Foto: Helsingør Kommunes Museer

købstadssygehusene i Frederikssund, Frederiksværk og Helsingør, og det var bestemt, at sygehusvæsenets umiddelbare forvaltning skulle varetages af et nedsat stående udvalg, sygehusudvalget. Herved bortfaldt de hidtidige sygehusbestyrelser. Amtsrådet vedtog, at hvert sygehus skulle have et lokaludvalg med tre af sygehusudvalgets medlemmer, og at det skulle støttes af sygehusinspektøren, forstanderinden og af en overlæge udpeget af lokaludvalget. Samtidig etablerede amtsrådet en sygehusforvaltning, hvis første leder blev sygehusinspektør Sv. Aa. Bernhardt, Hillerød Centralsygehus. Forvaltningen blev indtil opførelsen af en ny amtsgård placeret samme sted.

Amtsrådet besluttede samtidig, at alle sygehusene for at markere det nye ejerforhold, skulle have navnet Frederiksborg Amts Sygehus med tilføjelsen af bynavnet, hvor det pågældende sygehus lå. Dette gav i nogle år store identifikationsproblemer for postvæsen, leverandører m.m. Navnene blev senere ændret til Hillerød Sygehus, Helsingør Sygehus osv.

Statens beslutning fra 1959 om at opføre et statshospital med 160 sengepladser som nabo til centralsygehuset blev iværksat i 1970. På sit første møde efter den 1. april 1970 godkendte det nyvalgte amtsråd skitseprojektet for det nye sygehus i Helsingør, et arbejde der hurtigt blev påbegyndt. Sygehusvæsenet overtog samtidig driften af fødeklinikken Antoniehus.

Den nye sygehuslov bestemte tillige, at amtsrådene skulle udarbejde en plan for løsningen af amtskommunens sygehusopgaver og revidere planen, når udviklingen ville gøre det påkrævet. Planerne skulle godkendes af Indenrigsministeriet.

Herved begyndte de følgende 35 års jævnlige revisioner af amtets sygehusplan. Dette regelmæssige planlægningsarbejde

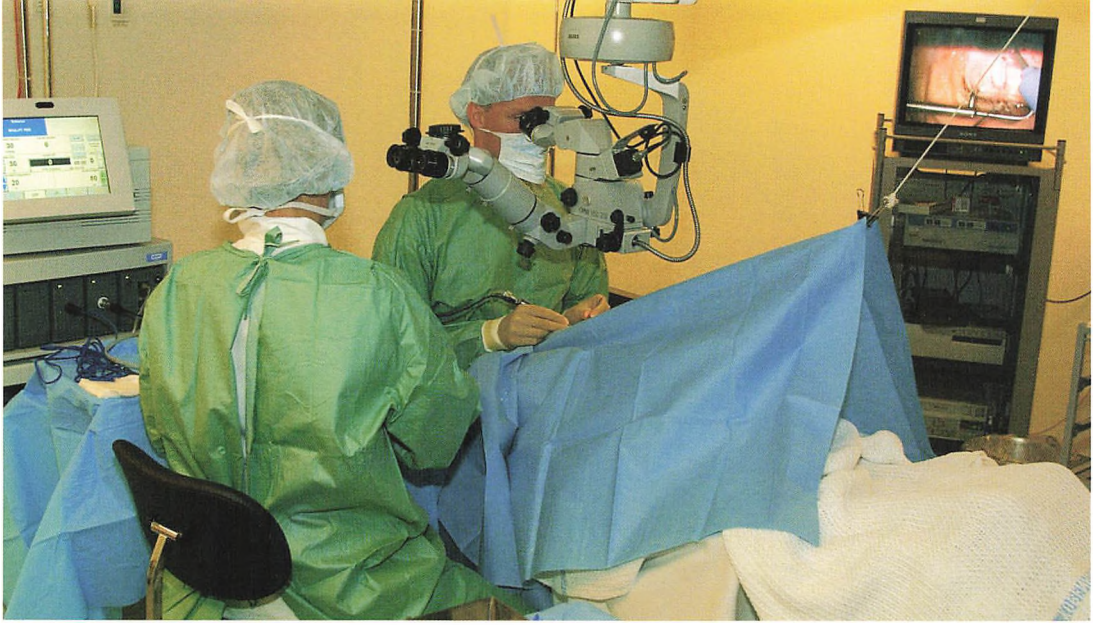

Øjenoperation. Foto: AV-afdelingen. Nordsjællands Hospital

har ofte skabt debatter om sygehusvæsenets udformning, centralisering eller decentralisering, ledelsesforhold og tilpasning til landets og amtets økonomiske muligheder, præget af de skiftende forvaltningschefers teoretiske holdninger og de politiske flertals ønsker om optimal kvalitet i behandlingen af amtets indbyggere.

Den første betænkning fra 1970 arbejdede ud fra en prognose om et befolkningstal på 600.000 indbyggere i år 2000, dækket sygehusmæssigt af tre centralsygehuse (Hillerød, Frederikssund og Helsingør) med Hillerød størst med minimum 600 sengepladser, og herudover ingen normalsygehuse. Behovet for sengepladser ville øges kraftigere end den planlagte sengekapacitet, specielt indenfor de kirurgiske specialer på grund af mange nye undersøgelses- og behandlingsmetoder.

I denne periode, som kan kaldes *etablering*, blev der åbnet en ny medicinsk afdeling i Hørsholm, så antallet af senge voksede til 176. Esbønderup fik en ny sengebygning og behandlingsbygning, som gav i alt 100 senge; desuden kom det centrale hjælpemiddeldepot dertil. I Hillerød blev der åbnet en ny patientbygning og fysiurgisk afdeling på centralsygehuset med 176 senge til i alt 675 senge, og i 1976 stod det nye sygehus i Helsingør færdigt med 182 sengepladser. Samtidig blev fødeklinikken Antoniehus lukket.

Frederiksborg Amts Centralsygehus (FAC) havde hidtil benyttet en praktiserende øjenlæge som konsulent for patienter med øjensygdomme, men i 1979 blev der ansat en øjenlæge som begyndelsen til en senere stor øjenafdeling. I forbindelse med det store boom med operationer for grå stær blev der i 1983 ansat den første øjenkirurg, som så senere blev suppleret.

Specialet karkirurgi blev oprettet i amtet i 1976 med ansættelsen af en kirurgisk overlæge på Hørsholm Sygehus. Denne funktion – og overlægen – blev senere flyttet til FAC. Landets psykiatriske statshospitaler blev i 1976 overdraget til de amter, hvor de lå, og

Frederiksborg Amt fik således det nybyggede psykiatriske sygehus i Hillerød med 160 sengepladser, 40 dagpladser og 10 børnepladser.

Sygehusplan 1980

Den følgende periode, hvor Jørgen Varder var amtssygehusdirektør, kan karakteriseres ved *udvikling*, hvor de mange nye og moderne sygehusafdelinger skulle "sælges" til befolkningen og udnyttes fuldt ud for at følge med det stigende behov.

Sundhedsplan SP80 udtaler, at der skal stræbes efter at udføre kvalificeret behandling på det mindst ressourcekrævende niveau nærmest patienternes hjem. Indlæggelser skal søges undgået ved mest mulig ambulant undersøgelse og behandling. Der skal ske en koordinering mellem praksissektoren, den sociale sektor og sygehusvæsenet. Ved den fortsatte udbygning af sygehusene skal mindre specialer koncentreres på FAC. Der indførtes tre vejledende optageområder: ØST, MIDT og VEST.

I denne periode opstod der stor diskussion om ledelsen på sygehusene. Man fandt det rimeligt at samle sygehusets ledelse i én gruppe med både sygehusdirektør, overlæger og sygeplejeledelse for på den måde at placere ansvaret for sygehusets drift på virksomhedsledelse, undersøgelse og behandling, samt pleje. Blandt de faglige organisationer blev det store spørgsmål styrkeforholdet mellem de 3 grupper, og der blev gennemført mange forskellige modeller i amterne.

I Frederiksborg Amt blev der etableret en troika-ledelse af sygehusdirektøren, en chefiæge og en chefsygeplejerske. Cheflægen valgtes af sygehusledelsen blandt sygehusets overlæger for en periode af 4 år. Det blev pointeret, at sygehusdirektøren ved uenighed i ledelsen havde det endelige ansvar.

Det skete...

Den kirurgiske afdeling på Helsingør Sygehus havde igennem årene fået et dårligt ry, og mange patienter ville kun nødigt indlægges frivilligt. Der gik rygter i byen om, at nogle gik rundt med et skilt om halsen, hvor der stod, at de i tilfælde af akut sygdom ikke ville køres til Helsingør Sygehus, men ville foretrække Hørsholm. Der skulle derfor gøres noget for at få denne trafik vendt.

Amtssygehusdirektør Jørgen Varder fik bevilget et projekt om udvikling af sygehuset "UP84/85", hvor der blev tilknyttet konsulenter i Service Management, der var in på det tidspunkt, samt PR og information.

Det blev en spændende tid, hvor vi etablerede et medarbejderblad som en vægavis, gav regelmæssige informationer til de praktiserende læger, sendte hyppige informationer til dagspressen, udgav en medarbejderhåndbog, satte opslagstavler op på alle afdelinger, uddelte streamere til medarbejdernes biler o.a. I 1986 fik jeg sygehuset med i et populært radioprogram "En arbejdsplads i Danmark", hvor en reporter gik rundt på sygehuset og interviewede repræsentanter for patienter og medarbejdere, som så kunne ønske en melodi spillet. Jeg fik også en aftale med de lokale aviser om, at evt. læserbreve blev præsenteret for sygehusledelsen inden offentliggørelse, således at brevet kunne ledsages af sygehusets kommentarer til sagen.

Hele projektet blev belønnet med en pris på 25.000 kr. fra Aalborg firmaet Dafolo, og med baggrund i prisen oprettede vi et medarbejderlegat, som uddeles årligt til medarbejdere, der har ydet en god indsats på det servicemæssige område.

Ved efterfølgende borgerundersøgelser blev Helsingør Sygehus igen et populært sygehus i optageområdet.



Frederikssund Sygehus, Dybendal omkr.1985. Foto: Lokalhistorisk Arkiv, Frederikssund Bibliotek

Sygehusplan 1984 – 1992

Med Jens Chr. Sørensen som amtssundhedsdirektør kan denne periode karakteriseres som *effektivisering*, og det blev en periode, hvor de efterhånden moderne sygehuse kunne udnyttes optimalt.

Det nye Frederikssund Sygehus blev taget i brug i 1985 med 189 sengepladser og Frederiksværk Sygehus blev samtidig nedlagt. Dermed kunne de tre optageområder betjenes efter hensigten.

Patienterne strømmede til, og et nyt stort problem opstod med ventelister for undersøgelser og behandlinger, og da mange kommuner ikke havde tilstrækkelig plejehjemskapacitet, blev det også et problem at få patienterne udskrevet efter endt behandling. Det resulterede ofte i belægning på gangene, og da man nødigt ville flytte ældre, allerede indlagte patienter fra sygestuerne til gangene, blev det ofte de dårligste patienter, der blev placeret her.

Psykiatrisk afdeling etablerede distriktspsykiatri med nær kontakt mellem sygehusafdeling og områdets kommuner. Montebello blev lukket, og området solgt til anden benyttelse. Der blev oprettet værkstedsterapier i Hillerød og Helsingør, hvor udskrevne patienter kunne genoplæres i mange fag.

Specialet onkologi (behandling af kræft med kemoterapi) blev oprettet på FAC i 1987, og da tuberkulosen efterhånden var næsten udryddet, blev denne afdeling lukket og i 1992 erstattet med Arbejdsmedicinsk Klinik.

I landsdækkende oversigter blev Frederiksborg Amt det næst billigste sygehusvæsen i Danmark, og samtidig lå de tre mindre akutsygehuse i Helsingør, Hørsholm og Frederikssund i toppen med hensyn til effektivitet i forholdet mellem patientbehandling og forbruget af personale og økonomi.

Den store aktivitet betød utilstrækkelige budgetter, og det blev indledningen til de følgende mange års økonomiske begrænsninger, hvor foranstaltninger som ferielukninger af afdelinger, manglende bevillinger til pris- og lønstigninger og meget andet blev pålagt de enkelte sygehuse og afdelinger.

Ved sygehusplanen fra 1992 fortsatte man bestræbelserne på en effektivisering indenfor den givne kapacitet og økonomi for at opfylde befolkningens stigende forventninger til bedre service, både i sygehusvæ-

senets kerne- og perifere ydelser, dvs. høj faglig kvalitet, korte ventetider, valgfrihed mellem sygehuse og optimal information.

På landsplan lå Frederiksborg Amts sygehusvæsen fint med lave sundhedsudgifter (indeks 90 i forhold til landsgennemsnit).

For at skåne de pressede skadestuer blev der etableret konsultation på sygehuset for lægevagten udenfor de praktiserende lægers normale åbningstid.

Sygehusene havde hidtil købt al medicin på det lokale apotek, men da det ikke var muligt at opnå gode rabatter på de store indkøb, blev der i 1995 oprettet et sygehusapotek på Hillerød Sygehus med en sygehusapoteker, der kunne få medicinen leveret direkte fra medicingrossisterne.

Sygehusstrukturen blev ændret, således at fem sygehuse blev til tre ved at inkorporere Esbønderup Sygehus i Hillerød Sygehus og ved at slå Helsingør og Hørsholm sygehuse sammen til Sygehuset Øresund. For at modvirke ventetider blev de alment medicinske afdelinger og de ortopædkirurgiske afdelinger styrket. (Men på bekostning af andre afdelinger!).

Det skete...

I varmecentralen på Helsingør Sygehus (ligesom på Centralsygehuset og Frederikssund Sygehus) blev der bygget en ovn til afbrænding af alt affald på sygehuset, også patologisk affald (blodprøver, amputationer m.m.) Aftrækket fra ovnen og varmekedlerne gik gennem en meget høj skorsten. Forbrændingsanlægget fungerede tilfredsstillende i mange år, men blev efterhånden slidt og trængte hyppigt til reparationer, så der var behov af et nyt.

Og hjælpen skulle komme fra huset selv, idet en portør en søndag samlede affald sammen på afdelingerne og samtidig samlede de brugte iltflasker sammen. Ved opkald fra afdelingerne blev han forstyrret, således at han ikke huskede to iltflasker, da han kom tilbage og kørte affaldet til forbrændingsanlægget. Her læssede han hele vognens indhold ind i ovnen, hvor flaskerne efter den automatiske indladning eksploderede og ødelagde hele forbrændingsovnen.

Bygningen mistede kun alle ruder og blev noget røgsværtet af den brændende ovn. Den blev aldrig fornyet på grund af utilfredsstillende rensning af røgen.

Sundhedsplan 1997

Med Sten Bach Christensen som amtssundhedsdirektør introduceredes sloganet "Det gode patientforløb", hvor patienterne skulle opleve færre kontakter til afdelinger og personer, hvilket skulle give kortere indlæggelsestid.

Samarbejdet med de praktiserende læger blev udbygget med lokale samordningsudvalg og med udpegede praksiskoordinatorer, som skulle rådgive afdelingerne vedrørende en hensigtsmæssig planlægning af dagligdagen. Skadestuerne blev ramt af reduceret åbningstid. Der blev nedsat et Sundhedspolitisk Forum med amts- og byrådsmedlemmer.

Sygehusenes ledelse blev centraliseret ved afskaffelse af sygehusdirektører, og senere blev cheflæger og chefsygeplejersker flyttet til forvaltningen, således at amtssundhedsdirektøren var direkte leder af alle sygehuse. Også afdelinger blev centraliseret ved en driftsmæssig sammenlægning under en central afdelingsledelse. På det driftsmæssige område blev der indgået kontrakter mellem forvaltning og den enkelte afdeling med bindinger af aktivitetsmål og økonomi.



Hørsholm Sygehus. Foto: AV-afdelingen. Nordsjællands Hospital

Regeringen indførte frit valg af behandlingssted i relation til en indført ventetidsgaranti, hvor hjemstedssygehuset skal betale for indlæggelse på et andet dansk sygehus (og i visse tilfælde på udenlandsk). Dette forringer selvfølgelig hjemstedssygehusets økonomi og gør det vanskeligt at opnå den optimale udnyttelse af egne faciliteter.

I 1998 blev sygehuset i Hørsholm omdannet, således at der blev etableret elektiv dagkirurgi med 44 sengepladser, dvs. kun planlagte operationer, hvorved vagterne kunne reduceres væsentligt. Der blev også etableret en mammaklinik for brystoperationer og en hernieklinik for brokoperationer. For at afprøve regeringens teori om private sygehuse blev Hørsholm Sygehus omdannet til "frisygehus" med egen bestyrelse og økonomi.

Hillerød Sygehus modtog en donation fra Velux Fonden, som omfattede en ombygning og modernisering af børneafdelingen ved en udvalgt arkitekt. Afdelingen blev indrettet efter børnelægernes ønske, og bygningens ydre blev ændret fra gule mursten til pudset, lyslilla maling med store, sorte "stjernetegn", så den afstikker voldsomt fra sygehusets gule image. I Hillerød blev der også etableret en dialyseafdeling for at befri de mange nyrepatienter for den regelmæssige transport til dialyse i København.

På Frederikssund Sygehus åbnede man i 1996 en idrætsklinik med indtægtsdækkende funktion, således at der mod betaling kunne modtages udenamts patienter, f.eks. igennem aftaler med idrætsorganisationer og -klubber.

Af politiske grunde blev psykiatrien udskilt fra sygehusvæsnet til at høre under et psykiatriudvalg, og decentraliseringen af psykiatrien blev igangsat med åbningen af et nybygget psykiatrisk sygehus i Frederikssund med 32 sengepladser. I 2006 åbnedes et tilsvarende psykiatrisk sygehus med 48 sengepladser ved Helsingør Sygehus.

Sundhedsplan 2001

Amtets sidste sundhedsplan blev udarbejdet under amtssundhedsdirektør Martin Gregersen, og den omhandler tre akutte sygehuse med en udbygning af Helsingør Sygehus og Frederikssund Sygehus, der skal modvirke behandlingspresset som følge af den stigende ældreandel og den nye medicinske teknologi.

Der arbejdes med en fortsat delegering af opgaver til de praktiserende læger og kommunerne. I Helsingør har man succes med etableringen af et Akut-team i et samarbejde mellem kommunen og sygehuset. Teamet, der består af sygeplejersker, kan tilkaldes ved sygdomme i hjemmet for at undgå akutte indlæggelser. Ligeledes kan det benyttes til afsluttende behandling i hjemmet efter udskrivningen. SUND 1-planen omfatter en borgergaranti, som be-

skriver hvad borgeren kan forvente sig af sundhedsvæsenet, fortsat satsning på forebyggelse og bedre udnyttelse af informationsteknologien.

Beredskab

Fra tiden under 2. verdenskrig var sygehusene pålagt at opretholde beredskabsplaner med henblik på at kunne gennemføre sygehusdrift under krigsforhold. Alle sygehuse havde beredskabslagre af ekstra senge og sengeudstyr, og reservebehandlingsrum i bombesikre kældre, hvortil man kunne flytte indlagte patienter og udføre operationer m.m. Ligeledes havde man nødlagre af alle forbindsstoffer osv., og der var udskrevet private køretøjer til brug som ambulancer i sådanne situationer.

Sygehusene skulle som andre store virksomheder have bedriftsværn, hvor personale, der ikke skulle deltage direkte i patientbehandlingen, blev uddannet til brandslukning og trafikregulering på sygehuset. Disse krav blev opretholdt efter krigen og først med opførelsen af Frederikssund Sygehus fraveg staten kravene om beskyttede behandlings- og patientrum.

Men der skal fortsat findes en beredskabsplan, hvor en hurtig omstilling til at modtage mange tilskadekomne patienter på alle tider af døgnet er beskrevet og afprøvet. I Helsingør havde vi således i 1991 en stor beredskabsøvelse sammen med Falck og det kommunale brandvæsen, hvor et samenstød mellem en færge og en tankbåd blev figuriseret.

Der deltog helikoptere, mange både og ambulancer, og sygehuset afprøvede modtagelsen af de mange patienter på skadestue og på et specielt afsnit til forurenede patienter, der ikke må komme ind i sygehuset, fordi de kan føre forureningen videre



Det psykiatriske sygehus i Helsingør er tegnet af arkitektfirmaet Plot og blev meget rost ved opførelsen. I front er gangbroen til det somatiske sygehus. Foto: www.sundhed.dk

og derved gøre sygehuset ubrugeligt, f.eks. ved en radioaktiv eller kemisk katastrofe. I en sådan situation modtager sygehuspersonale iklædt tætsluttende gummidragter med åndedrætsværn patienterne og foretager afklædning og afvaskning, mens læger arbejder med behandlingen. Det blev en meget lærerig øvelse, og der fremkom et ønske fra helikopterpiloterne om mulighed for en landingsplads for helikopterne ved sygehuset, hvilket ville gøre transporttiden af patienterne meget kortere. Af økonomiske grunde blev denne ide ikke realiseret.

Registrering

Regnskabet for et sygehus består stort set af en udgiftsside og en "indtægtsside", som er en registrering af sygehusets udførte arbejde, optalt som indlæggelser, indlæggelsesdage, undersøgelser og behandlinger. Disse aktivitetstal er derfor altid nøje blevet registreret, og tillige blevet anvendt ved sammenligninger imellem sygehusene.

Op til omkring 1970 skete denne registrering stort set manuelt. Lægerne dikterede journalen til lægesekretæren, der under stuegangen stenograferede det dikterede og bagefter skrev det på en manuel skrivemaskine. Så kom der diktafoner, hvor lægerne indtalte deres diktat på en plade eller et bånd, som sekretæren senere skrev af på elektrisk skrivemaskine.

Registreringen af de indlagte patienter skete ved prægeplader med patientens vigtigste data, og der var således sikkerhed for at oplysningerne var korrekte og ens på alle blanketter. Indlæggelser og liggetid blev optalt ved hjælp af hulkort.

Men så kom elektronikken, og sygehusvæsenets første EDB-central blev åbnet den 1. april 1972 i sygehusdirektoratet. Her blev patienternes indlæggelsesdato, afdeling og diagnose indtastet manuelt. Det var samtidig med oprettelsen af et landspatientregister, der sikrede ensartet registrering på landets sygehuse.

Bogholderi blev udført på mekaniske bogføringsmaskiner, men i 1985 blev amtets eget økonomisystem etableret, hvorefter sygehusene udførte bogholderiet på dette elektroniske system, der udover det daglige bogholderi også omfattede budgetlægning og statistikker.

Med tiden blev der etableret selvstændige EDB-systemer for en række afdelinger, som laboratorier, billeddiagnostik (bl.a. røntgenbilleder), patologi, undersøgelser for livmoderhalskræft, kostforsyning, depoter, teknisk overvågning o.a. Alle systemer har været fælles for alle amtets sygehuse, og udtræk af alle informationer kunne foretages overalt på sygehusene og overføres til de praktiserende læger. Systemerne blev styret af sygehusvæsenets egen IT-afdeling FACIT (Frederiksborg Amts Center for IT).





Malerfirmaet Nordkysten har udført renoveringsopgaver på Helsingør Sygehus. Foto: Malerfirmaet Nordkysten

1. januar 2007 indgik FACIT i Hovedstadsregionens IC (Informations Center), som skal koordinere de tre amters hidtidige systemer og samtidig igangsætte udviklingsarbejdet af den ønskede elektroniske patientjournal.

Udlicitering

Tanken om at lade andre udføre specielle opgaver indenfor sygehusvæsenet har været fremme i mange år. Enkelte sygehuse har haft egen ambulance for sygetransport, men generelt er det blevet almindeligt, at anvende Falck til ambulancetransport, mens sygetransport i perioder har været udliciteret til private vognmænd eller taxi.

Omkring 1960 blev det vanskeligt at skaffe medarbejdere til rengøring, og der opstod rengøringsfirmaer, som påtog sig dette arbejde. Specielt de mindre sygehuse tegnede kontrakt på området.

Da Helsingør sygehus skulle tage de nye bygninger ved Esrumvej i brug, blev rengøringen udbudt i en ny licitation, og sygehuset fik lov til selv at deltage. Det viste sig, at sygehuset var konkurrencedygtigt og overtog derfor arbejdet med egne medarbejdere.

Det skete ...

En gang havde amtsborgmesteren fået henvendelse fra en entreprenør om en samlet rengøringsentreprise for alle sygehusene. Der blev lavet opmålinger til et tilbudsmateriale, men da tilbuddet kom ind, viste det sig, at alle sygehuse fik gjort rent billigere end tilbuddet. Et sygehus i et naboamt, der havde firmaet som entreprenør, fik underretning om tilbuddene, og krævede sin kontrakt nedsat til det tilbudte økonomiske niveau.

Senere er vaskeri- og køkkenfunktionen overgået til private entreprenører ligesom terrænvedligeholdelsen (veje og haver) er udliciteret. Deciderede sygehusfunktioner som laboratorie- og røntgenundersøgelser er i tidens løb også forsøgt udliciteret, men uden at det har været muligt at få konkurrencedygtige tilbud. Også for patientbehandlingen er der indhentet tilbud fra andre amter og privathospitaler for undersøgelser og behandlinger, som ikke blev udført i Frederiksborg Amt.

Slutning 2006

Ved amternes nedlæggelse 1. januar 2007 stod Frederiksborg Amt med et moderne sygehusvæsen, der i stor udstrækning opfyldte patienternes behov med en god kvalitet og til en relativ lav omkostning. Amtet afleverede et sygehusvæsen, der organisatorisk kaldtes eet sygehus – Sygehuset Nordsjælland (ekskl. psykiatri) – med patientbehandling i fem sygehusbygninger, hvor de største afdelinger (enheder) havde lokale afsnit i flere af bygningerne, og hvor der var usikkerhed om de ledelsesmæssige funktioner indenfor sygehusene og afdelingerne.

Sygehuset Nordsjælland indgik pr. 1. januar 2007 i Hovedstadsregionens samlede sygehusvæsen sammen med de store sygehuse fra HS (Hovedstadens Sygehusvæsen) og Københavns Amts Sygehusvæsen.

De 5 sygehuse havde ved afslutningen 1.077 somatiske sengepladser der fordelte sig således:

Hillerød Sygehus	522
Esbønderup Sygehus	100
Helsingør Sygehus	196
Frederikssund Sygehus	193
Hørsholm Sygehus	66

På sygehusene var der i alt ca. 3.580 personalestillinger.

Amtssygehus- og Amtssundhedsdirektører

Svend Aage Bernhardt	1970 - 1978
Jørgen Varder	1978 - 1987
Jens Chr. Sørensen	1988 - 1994
Sten Bang Christensen	1994 - 2002
Martin Gregersen	2002 - 2006

Sygehuspolitik fra 1970 til 2006

af Conny Dideriksen

Ved kommunesammenslutningen i 1970 skete der også en sammenslutning og forandring af sygehusvæsenet, som man i første omgang lagde under Hovedstadsrådet. Dvs. at man indenfor hovedstadsområdet skulle samarbejde, hvilket var meget svært.

For Frederiksborg Amt kom det som det første til at betyde at landets ældste sygehus, som er Esbønderup Sygehus, ikke mere skulle være et blandet sygehus, men skulle omdannes til et fysiurgisk. På daværende tidspunkt arbejdede jeg på Esbønderup Apotek, som også var et sygehusapotek. Befolkningen var i oprør over, at man skulle undvære skadestuen i et område, hvor der var mange turister og mange fiskerbåde. Afstandene blev næsten uoverskuelige. Hvor skulle de nye borgere fødes – i Hillerød. Alle fødende blev bange, kunne man nu nå det? For mange ældre blev det også en vanskelig sag, når deres ægtefælle blev indlagt i Hillerød – der var dårlige kollektive trafikforhold.

Det gamle Øresundshospital i Helsingør skulle lukkes, og der blev bygget et helt nyt og større, hvilket var en bydende nødvendighed. Her trak en stærk socialdemokratisk borgmester i trådene (Ove Thelin).

Med andre ord, så var der Frederiksværk, Frederikssund, Helsingør, Usserød samt Hillerød tilbage som somatiske sygehuse, og Esbønderup som fysiurgisk sygehus. Der var dog også Hornbæk, som oprindelig var et kursted, men var blevet omdannet til et genoptræningssted for Rigshospitalets patienter. På daværende tidspunkt havde man stadigvæk penge til rekreationsophold, f.eks. blev Majorgården i Hellebæk brugt til rekreationsophold efter blodpropper.

De psykisk syge talte man ikke meget om. De blev indlagt på Statshospitalet i Nykøbing Sjælland. Neuroser blev behandlet på Montebello i Helsingør – nogle kom endog til Spanien.

Der blev bygget om, da mange sygehuse havde "sovesale", som man ville forandre til mindre stuer, selvom man dengang lå længere tid på sygehusene. En blindtarm og lignende ofte 10 dage, en fødsel normalt 8 dage, da man var bange for bakterier og infektioner. Sygekasselægerne indlagde også flere, hvis de var i tvivl om sygdommens karakter, eller hvis husmoderen ikke kunne få ro hjemme.

Sygehusene og politikerne havde travlt med at diskutere ventelister igennem 1970'erne og frem til 1980'erne. Samtidig blev der talt mere og mere om, at lægeuddannelsen skulle specialiseres mere.

Det var Frederikssund, som havde den "stærke" politiske borgmester, en socialdemokrat, Jørgen Christiansen. Så amtsrådet besluttede, at et nyt sygehus for vestegnen skulle ligge der, hvor det ligger nu. Det fik navnet Dybendal Sygehus og blev indviet d. 3.11.85 med Prins Henrik i spidsen. Det kom til at koste et politisk hoved, nemlig formanden for sygehusudvalget Bent Pedersen, som var venstremand og bosiddende i Birkerød. Han måtte forlade politik. Sygehuset blev omdøbt til Frederikssund Sygehus omkring 1993.

Efter den ballade blev der lidt ro i sygehusudvalget, som også var kommet væk fra Hovedstadsrådet. I 1986 hed udvalgsformanden Tonny Husted (SF). Det sjoveste jeg kan huske var, da han og direktøren kom hjem fra en tur til Canada med en ide om, at alle børn, som blev født på et af vore sygehuse, skulle have en lyserød eller lyseblå babytrøje, hvor der f.eks. stod "jeg er født på Frederikssund Sygehus". Det blev dog aldrig til noget på grund af økonomien.

Der skete dog det, at man i sygehusudvalget nedlagde Montebello i Helsingør til stor ærgrelse for mange, som påstod, at nu ville alle psykisk syge ligge overalt på bænkene. Dette skete aldrig, fordi man fik indført det nye begreb distriktspsykiatri.

I 1990 kom der nye tider. Vi skulle samarbejde med Roskilde og Københavns amter og med Frederiksberg og Københavns kommuner på sygehusområdet. Rigshospitalet var en torn i øjet på os i amterne. De fik alle pengene fra staten, og amterne fik ingen. Man forlangte planlægning, og en læge var ikke længere bare en læge – de blev speciallæger alle sammen. I Frederiksborg Amt lavede vi den første brugerundersøgelse i landet.

Det blev 4 hårde år især for undertegnede, da jeg som formand for Sygehusudvalget oplevede disse forandringer på min egen krop. Alle var sure over forandringerne – især personalet. Samarbejdsviljen var til at overse. Vi var nødt til at samle specialer på hvert enkelt sygehus. Vi kunne ikke have dem spredt, fordi befolkningsgrundlaget ikke var tilstrækkeligt stort til det enkelte speciale, således at lægen kunne bevare sin viden på området. Brugerne havde også i undersøgelsen peget på, at de hellere ville køre lidt længere og sikre sig den rigtige behandling første gang. De ord skrev vi os "bag øret".



Frederikssund Sygehus, Dybendal. Foto: AV-afdelingen. Nordsjællands Hospital

Det blev derfor vanskelige 4 år med omlægninger på bl.a. fødselsområdet. Antoniehus var blevet nedlagt i 1976 i forbindelse med åbningen af det nye sygehus i Helsingør, men nu skulle de fødende til Frederikssund eller Hillerød Sygehus, og der blev lavet en særafdeling, som en slags "hotel" til den fødendes familie på Hørsholm Sygehus. Jordemødrene var meget vrede, og de fik ophidset en del af borgerne. Alene det, at der ikke længere blev født helsingoranere, syntes de, var en katastrofe.

Esbønderup Sygehus var hele tiden i søgelyst for nedlæggelse, hver gang der blev talt budget. Der blev bygget om i Hillerød, så stuerne blev mindre og mere passende.

Det var i den periode, vi ønskede at minimere ventelisterne, som dengang var alenlange. Vi valgte at sætte borgerne i centrum og sige, at hvis vore egne sygehuse ikke ville/kunne, så måtte vi udlicitere nogle af operationerne. Vore egne afdelinger måtte gerne byde på dem. Vi havde afsat en pulje penge til dette formål (10 mill. kr.). Det var især operationer for nye hofter og grå stær, som blev udliciteret. Der var flere sygehuse,



Esbønderup Sygehus. Foto: AV-afdelingen. Nordsjællands Hospital

som bød på vore opgaver. Vore egne læger blev "sure". De gik til sygehusdirektør Jens Chr. Sørensen for at klage over især mig og ville endog strejke. Sygehusdirektøren kaldte dem til orden og fortalte dem, hvad der stod i tjenestemandsregulativet.

Amtsborgmesteren var i den periode Kirsten Ebbensgaard (C), som kunne være svær at samarbejde med. Hun lyttede ofte mere til Fremskridspartiets mand Ole Donner. Derfor gik de uden om socialdemokraterne og lavede budgetforlig, hvor de ville nedlægge Esbønderup Sygehus. Jeg mener det skete i 1992. Store demonstrationer begyndte at komme frem på Amtsgården. Mange patienter var dybt rystede, og der opstod en patientforening på Esbønderup Sygehus.

Ole Donner var et meget politisk menneske og var også opstillet til Folketinget. Da der blev udskrevet valg kort tid efter budgetforliget, kom han til undertegnede og spurgte, om vi ville støtte en ændring af budgetforliget, som vi ikke havde været med i, nemlig at åbne Esbønderup Sygehus igen, (han havde brug for stemmerne til folketingsvalget). Det ville vi selvfølgelig gerne. Så ca. 2 måneder efter nedlæggelsen genopstod sygehuset.

Frederiksborg Amt var ikke så stort, at man kunne behandle alle patientgrupper, og der opstod også nye muligheder for behandlinger. Transplantationerne startede på Rigshospitalet, by-pass operationer og ballonudvidelser var på dagsordenen. Frederiksborg Amt sendte mange patienter til meget dyre behandlinger, og de fremmede sygehuse tog en god pris for vores patienter, syntes vi.

Som tidligere nævnt, så skulle vi have distriktspsykiatri i amtet. Det betød, at kommunerne skulle etablere bosteder, og at amtet skulle have sygehusafdelinger i VEST, MIDT og ØST, samt ambulatorier samme steder til dagbehandling.

Frederiksborg Amt skulle tage fat igen, og skadestuerne var til diskussion, skulle der være skadeklinikker eller –stuer? Det betød enten sygepleje-betjent eller lægebetjent osv. Fødeafdelingerne samme diskussion. Hvor mange fødsler var der de forskellige steder osv. Den nye fødeafdeling i Hørsholm blev nedlagt og flyttet tilbage til Helsingør Sygehus.

Der kom en skadeklinik på Hørsholm Sygehus, og den gamle fødeafdeling på Usserød Sygehus blev lavet om til et psykiatrisk sygehus, som så senere blev flyttet til Helsingør, hvor den sidste nye afdeling blev indviet i 2006.

Det vil sige, at et nyt byggeri skulle laves ved sygehuset i Frederikssund, Hillerød Sygehus skulle have en stor afdeling, man skulle til at lave eneværelser og Helsingør Sygehus skulle have en mindre afdeling. Alt dette startede omkring årsskiftet 1998/99.

En ny amtsborgmester kom til år 1998, Lars Løkke Rasmussen. Han ønskede endnu en plan, som indeholdt en lukning af 25 senge på Esbønderup Sygehus og en omdannelse af Hørsholm Sygehus til et forsøgssygehus, som skulle drives på privat basis. Men det fik han nej til fra sundhedsministeren.

Amtet fik tilladelse til på forsøgsbasis at drive Hørsholm Sygehus med selvstændig bestyrelse og eget budget. Sygehusets opgave var kun at tage sig af planlagte operationer, dvs. et elektivt sygehus. Bjarne Møgelhøj blev bestyrelsesformand. Han og direktøren holdt lange foredrag om alt det gode, og personalet arbejdede som små heste. De var altid parate til overarbejde om nødvendigt. På et tidspunkt så jeg faren i øjnene. Det var, da Lars Løkke Rasmussen fik vedtaget loven om regionerne. Her ville Hørsholm Sygehus komme i en alvorlig klemme. Det troede bestyrelsesformanden ikke på og kørte et helt andet løb, især da han blev formand for Centrumdemokraterne og stillede op til folketingsvalget. Jeg advarede, men for døve øren. Sygehuset ville blive et "normalt" sygehus i Region Hovedstaden, og det blev det. Men det er på ingen måde sikkert, hvad det skal indeholde, måske bliver det medicinsk sygehus.

Hvis Hillerød på længere sigt skulle overleve, så tænkte jeg allerede i Lars Løkkes tid som amtsborgmester, at så skal der bygges et nyt sygehus. Hillerød Sygehus kan ikke klare flere knobskydninger. Parkeringsforholdene er elendige og det har en dårlig beliggenhed i forhold til motor/trafikvejen. Mit forslag gik på at lave et mageskifte med amtsgården, så Hillerød Sygehus kunne blive amtsgård og amtsgården sygehus med gode udvidelsesmuligheder samt rigtig placering i forhold til motor/trafikvejen. Desværre blev det nedstemt. Lars Løkke fik lavet en masterplan for Hillerød Sygehus, som aldrig blev gennemført. Så forlod han sin plads som amtsborgmester og valgte at blive sundhedsminister.

Der blev vedtaget en ny lov om behandlingsgaranti på to måneder, dvs. at ingen skal vente mere end to måneder på sin behandling. Ellers kan man vælge et andet sygehus. Der blev mange "frit valg" til andre steder fra Frederiksborg Amt. Disse valg koster mange penge, og så blev der sparet på egne sygehuse. Og når der blev sparet på egne sygehuse, så var der flere som igen valgte det frie valg. Egne sygehuse blev altså udsultet ved denne lov. Loven gælder stadigvæk, og tro mig, regionen, som ikke selv må bestemme skatteprocenten, men får en "sæk" penge fra staten, kan nu blive tvunget til at nedlægge flere af de små sygehuse på grund af pengemangel. Så vejen kan blive meget lang til det nærmeste sygehus på grund af den nye lov, som er vedtaget i Folketinget. Folketingspolitikerne vil vaske deres hænder og sige, det er ikke os, men regionerne, der træffer beslutningerne, hvilket sætter folkestyret i en umulig situation.



Hørsholm Sygehus 2001. Foto: AV-afdelingen. Nordsjællands Hospital

Erindringer fra en travl hverdag

af Bjarni Øvlisen

Bjarni Øvlisen, overlæge fra 1976-2000 ved gynækologisk-obstetrisk afdeling på Hillerød Sygehus, fortæller her om nogle helt specielle oplevelser fra en lang karriere.

Trusler blev man også udsat for langs ad vejen...

En grønlandsk kvinde venter barn. Hun har allerede fået frataget 2 børn, fordi hun er uegnet til at varetage pasningen af dem på grund af social deroute, umådeholdent stort alkoholforbrug, og indimellem stofmisbrug. Er ugift og bor alene. Jordemoderen forsøger flere gange at opsøge hende i hjemmet, men bliver afvist og hver gang truet med korporlig vold, hvis hun ikke øjeblikkelig forsvinder.

Fødeafdelingen holder herefter møde med de sociale myndigheder, så sagen helt kan kortlægges og fødslen planlægges. Efterfølgende bliver hun tilsagt til kontrol hos mig i svangreambulatoriet. Mod forventning møder hun op. Hun har en nydelig fremtræden, velsoigneret, pænt klædt på, er en smuk kvinde og meget charmerende. Hun er venlig, ræsonnabel og meget samarbejdsvillig. Sammen med jordemoderen gennemgår vi hendes situation. Vi indgår derefter den aftale, at hun kan beholde sit kommende barn, hvis hun viser vilje og evne til at passe det på betryggende vis. Men modsat, at barnet vil blive frataget hende, hvis hun svigter og ikke passer det. Herefter nyt møde med de sociale myndigheder, der er enige, og et grundigt notat bliver nedfældet i journalen.

Fødslen forløber helt normalt til tiden, og umiddelbart teer den nybagte moder sig normalt i afdelingen. MEN 2. dagen om aftenen går det galt. Hendes mandlig besøgende – narkoman – nægter at forlade afdelingen kl. 22. Vagthavende I. reservelæge bliver tilkaldt, men tiltales med: "tag du dine briller af, for nu får du en stol i hovedet". Omgående tager han flugten og tilkalder mig. Jeg møder kort efter op på afdelingen forberedt på det værste. Da jeg kommer ind på barselsstuen, er der en god stemning; alt ånder ro, dæmpet hyggebelysning, tændte stearinlys overalt og sød musik fylder rummet – kort sagt idyl. Jeg beder den besøgende gå, for nu skal der være ro i afdelingen. Han rejser sig straks op og går uden vrøvl. Alle tre følges vi ad til hoveddøren, hvor vi siger godnat. Han drager af sted, hun går tilbage til sin stue, og jeg tager hjem.

Næste morgen kl. 5 har hun forladt afdelingen uden at sige et ord til sygeplejersken, og på hovedpuden har hun efterladt en lille seddel, hvor der står: "I forstår da heller ingenting." Barnet bliver herefter overflyttet til børneafdelingen.

Den følgende eftermiddag bliver der aftalt møde med børneafdelingen, de sociale myndigheder og patienten. Overlæge Else Andersen er forståelig nok ikke tryg ved dette møde og beder mig derfor deltage. Da jeg får opfordringen, sidder jeg i møde med bl.a. psykiateren overlæge Knud Ekstrøm, som jeg orienterer om situationen. Vi er enige om, at det er en god ide, at han følger med og deltager som observatør.



Hillerød Sygehus omkring 1967. Foto: Lokalhistorisk Arkiv, Hillerød Bibliotekerne

Under mødet trækker patienten pludselig en revolver op af tasken, retter den mod mig og kræver et notat om, at hun får sit barn udleveret "uanset hvad dommere senere måtte mene om dette". Notatet bliver udfærdiget under denne trussel. Mange af mødedeltagerne har slet ikke observeret revolveren, men bemærket, at jeg pludselig er blevet "ligbleg". Efterfølgende bliver hun afvæbnet og arresteret.

Næste morgen bliver hun frigivet, får kraftig blødning, ønsker at jeg!! skal behandle hende. Det gør jeg så. En grotesk situation for mig. Og hun fremsætter en undskyldning for, hvad hun har gjort. -" Det taler vi ikke om" er mit svar.

Bombetrussel – vil det sige FUT...?

En lørdag aften kl. 20 blev der telefoneret til sygehuset, at en bombe var anbragt og ville blive bragt til sprængning ved midnatstid. Politiet blev tilkaldt og alle rum på sygehuset inkl. sygestuer blev gennemundersøgt. Cheflæge, chefsygeplejerske, en række overlæger og politi samledes i foyeren ved hovedindgangen, og der stod vi så og vente-

de, at det blev midnat ligesom på en nytårsaften. Intet skete, og alle var lettede. En psykiatrisk patient på weekendorlov var ophavsmand til telefonbomben.

I skoven skulle være barsel...

Vagthavende jordemoder blev ringet op en aften. En mandsperson sagde, at en kvinde var ved at føde, og at de ønskede en jordemoder til stede. Jordemoderen skulle møde op ude i den store skov ved et angivet vejkryds, hvorfra han ville følge hende til den fødende. Manden ønskede ikke at opgive hverken navn eller nærmere adresse. Naturligvis blev besøget nægtet under disse utrygge og mystiske omstændigheder. Men parret blev tilbudt fødsel på sygehuset. De mødte op i afdelingen og fødslen foregik ganske normalt.

Næste morgen blev vagthavende 1. reservelæge ringet op af politiet, der meddelte, at manden var en internationalt eftersøgt narkohandler, der var kommet hjem fra Schweiz samme aften. Politiet ønskede



Kejsersnit anno 1981. Tvillinger født ved kejsersnit. Moderen er i epiduralblokade og kan derfor følge med i hele operationen. Hun hygger sig med den ene tvilling. Faderen er til stede på operationsstuen og hygger sig med den anden, mens overlæge Øvlisen er travlt optaget af at sy såret sammen. Man ser endvidere den assisterende læge og skimter lige operationssygeplejersken.

Tilstede ved et kejsersnit er der desuden anæsthesilæge, anæsthesisygeplejerske, jordemoder, børnelæge og sygehjælper. I alt 12 personer på operationsstuen, når vi tæller familien med. Derudover kan der være en student og sygeplejeelev, der skal se og lære, hvordan et kejsersnit udføres.
Foto: Privat

derfor at blive underrettet, når han dukkede op i afdelingen, og de ville oplyses om, hvornår mor og barn blev udskrevet. 1. reservelægen svarede beredvilligt, at "ja, det skulle vi sandelig nok!" MEN heldigvis blev jeg straks orienteret.

Jeg sagde, det kunne der slet ikke være tale om. Vi måtte tage os af mor og barn og beskytte dem, således at man senere i lignende tilfælde trygt kunne henvende sig til sygehuset uden risiko for politianmeldelse. Dette blev meddelt politiet. Senere på dagen fastholdt jeg mit synspunkt over for embedslægen. Kl. 21 fredag aften blev jeg kaldt til retsmøde i byretten i Hillerød, hvor sagen blev fremlagt, og hvor jeg fastholdt mit synspunkt. Dommeren konkluderede, at det drejede sig om en storforbryder, efterlyst internationalt. Fødeafdelingen fik derfor en dommerkendelse på, at vi havde pligt til at underrette politiet som krævet. Jeg gjorde gældende, at afdelingen naturligvis ville følge dommerkendelsen, men at mor og barn uden videre kunne forlade afdelingen når som helst, uden at vi på forhånd kunne have nogen anelse om det. Dertil kom, at sygehuset har mange udgange. Personalet blev straks ORIENTERET og instrueret.
Lørdag aften blev jeg underrettet om, at moren PLUDSELIGT havde forladt afdelingen med sit barn. En god udgang på sagen. Jeg kunne frygte, at mor og barn på vej til hjemmet blev forfulgt af politi med risiko for ulykker undervejs.

Uge 21 1981 – Dies Horribiles – Yngre Læger strejker

Ingen troede det muligt. Yngre Læger varslede strejke fra mandag morgen. Tidligere trusler om strejke blev aldrig en realitet. Højst ville arbejdsnedlæggelsen vel vare et par minutter ..., tænkte vi.



Lægeforeningens logo

MEN mandag morgen den 18. maj gik nattevagten hjem, afløseren mødte ikke op, og så var amtets sygehuse praktisk taget tømt for Yngre Læger. Det samme var tilfældet i hele landet. Overlægerne stod alene tilbage. Al planlagt undersøgelse og behandling på afdelinger og i ambulatorier måtte aflyses. Patienterne blev sendt hjem, og sygehusene stod gabende tomme. Væk var Yngre Læger – Væk var patienterne. – Det danske sygehusvæsen gik i sort. – Tænk hvad alene det har kostet samfundet! – Bunden var nået! – Regningen er aldrig blevet udskrevet.
Der var kun kapacitet til det absolut uopsættelige akutte arbejde. De psykiatriske overlæger blev hidkaldt for at assistere til kirurgiske indgreb. Man hjalp hinanden. Spejderånden herskede overalt blandt overlægerne, og vi sled i det dag og nat – døgnet rundt. Derfor gik det heller ikke så galt, som man kunne frygte – kaos udeblev. De praktiserende læger tog deres del af slæbet og indlagde kun patienter, når det var absolut nødvendigt. Sikkerheden for patienterne gik det ikke ud over, den var helt i top. Nødberedskabet var i orden: Yngre Læger kunne vi tilkalde når som helst, hvis overlæ-



Hillerød Sygehus. Foto: AV-afdelingen. Nordsjællands Hospital

gerne ikke kunne overkomme de akutte tilfælde, men det blev sjældent aktuelt.

Strejken klingede af i løbet af 4-5 dage, men længere kunne vi, overlægerne, heller ikke klare det enorme pres, som det var. Baggrunden for alt dette halløj var, at Yngre Læger var så hårdt trængt – arbejdsmæssigt og uddannelsesmæssigt. Strejken var aldeles upopulær i medier og blandt befolkningen. Situationen truede endog med en sprængning af Den Almindelige Danske Lægeforening (DADL), da store dele af foreningens medlemmer fandt aktionen i strid med god lægelig adfærd.

Formanden for DADL advarede Yngre Læger (YL): "Moses førte israelerne over det Røde Hav – ikke ud i det!" Statsministeren erklærede strejken for super ulovlig. Akademikernes Centralorganisation var imod og Amtsrådsforeningen var imod.

Sygehusejerne havde juraen på deres side. Mæglingsforslaget var ved urafstemning ophævet til overenskomst, og så var der ikke mere at komme efter. Forud var der sket det, at forligsmandens mæglingsforslag til overenskomst ved en urafstemning var nedstemt af Yngre Læger med 98 %, men vedtaget af et flertal på 55 % i Akademikernes Centralorganisation, der havde forhandlingsretten for YL. Yngre Lægers bestyrelse var blevet hægtet af og reelt sat udenfor indflydelse. Blandt underordnede hospitals-

læger var der blevet dannet en landsdækkende hemmelig, såkaldt koordinationsgruppe – en situationens generalstab.

4363 Yngre Læger indleverede til Sundhedsstyrelsen en frasigelse af deres lægelige autorisation gældende fra mandag den 18. maj og ugen ud. Ved at deponere deres lægelige autorisation i denne uge kunne de løse sig fra lægeløftet, og derved kunne de strejke uden at pådrage sig strafansvar.

Trods manglen på sympati for Yngre Lægers sag var kampviljen manifest. Bestyrelsen for YL kunne ikke bære det indirekte ansvar for konflikten. Tirsdag vedtog et ekstraordinært indkaldt repræsentantskab at strejken måtte ophøre. Strejken fortsatte imidlertid uanfægtet, og som konsekvens af dette trådte bestyrelsen tilbage og udsendte følgende erklæring til offentligheden: "I konsekvens af medlemmernes beslutning er Foreningen af Yngre Lægers bestyrelse trådt tilbage. Bestyrelsens afgåede medlemmer forstår fuldt ud medlemmernes harme."

Bestyrelsen havde altså unddraget sig det juridiske ansvar, men samtidig givet sin helhjertede støtte til de strejkende. Herefter overtog hovedbestyrelsen i DADL rollen som forhandler. Herom siger formanden: "Det lykkedes DADL's hovedbestyrelse mod alle odds at redde et særdeles gunstigt forhandlingsresultat ud af en håbløs situation, hvor YL's bestyrelse under den fungerende formand havde spillet sig selv helt ud af banen, sygehusvæsenet var i sort, og hvor DADL ikke havde skyggen af en formel forhandlingsret."

Prisen

Konflikten og overenskomsten blev dyr for begge parter. Yngre Læger fik trods alle krumspring organisationsansvaret for konflikten og måtte betale en bod på 10 mill. kr. Dertil kom tabt arbejdsfortjeneste. Amtsrådsforeningen måtte sande, at den nye overenskomst betød en forhøjelse af de årlige udgifter på 400 mill. kr., et beløb der lå langt over det beregnede, og det i konsekvens af en regnefejl i Amtsrådsforeningen.



Hillerød Sygehus fejrede sit 50 års jubilæum i 1993. Her modtages Dronning Ingrid af amtsborgmester Kirsten Ebbensgaard og sygehusledelsen. Foto: Privat

Gevinsten

Yngre Læger fik på een gang alle medlemmer i arbejde. Fra en arbejdsuge på 60 timer, kom man ned på 40 timer. I 1989 førte fastsstillingsreformen til, at tidsubegrænsede stillinger uden uddannelsesspecifikt formål blev konverteret til faste speciallægestillinger.

Reference: Mellem kald og kamp : Yngre Læger i 100 år. Af Sniff Andersen Nexø ... et al. Lægeforeningens forlag, 2004.

Lægekredsforeningen for Frederiksborg Amt

af Bjarni Øvlisen

Lægekredsforeningen for Frederiksborg Amt nåede at blive knap 120 år, før den 1. januar 2006 fusionerede og dannede Hovedstadsregionens Lægekredsforening sammen med Københavns Lægeforening og Kredsforeningerne for Københavns Amt og Bornholm. Fusionen skete som en følge af regionsdannelsen og nedlæggelsen af amterne pr. 1. januar 2007.

Den allerførste lægekredsforening her i amtet blev stiftet i 1858 ved et møde på Store Kro i Fredensborg og talte 17 medlemmer. Foreningens stiftelse skal ses på baggrund af samfundets daværende udvikling og specielt Grundlovens vedtagelse. I 1850'erne søgte lægerne i Danmark sammen i lokale foreninger.

Foranlediget af et fællesmøde stiftedes Den Almindelige Danske Lægeforening ved det første "almindelige lægemøde", afholdt i september 1857 i Korsør. Lægerne blev opfordret til nye initiativer, og året efter stiftede man så her amtets første lægekredsforening ved mødet på Store Kro.

I maj 1875 oprettedes den Københavns-Nordsjællandske Lægekredsforening, hvorfra Lægekredsforeningen for Frederiksborg Amt udgik d. 27. maj 1886.

LÆGEKREDSFORENINGEN
FOR FREDERIKSBORG AMT

Medlemmer af foreningen var: Alle læger, der arbejdede i Frederiksborg Amt og pensionerede læger med bopæl i amtet. Ved fusionen 1. januar 2006 talte foreningen i alt 1442 medlemmer med fordeling som følger:

PLO (Praktiserende Lægers Organisation):	364 medl.
YL (Yngre Læger) :	439 medl.
FAS (overlæger og praktiserende speciallæger):	639 medl.

Af de 1442 medlemmer var 196 over 70 år.

Lægekredsforeningen var en kredsforening under Den Almindelige Danske Lægeforening. Den havde til formål "at fremme og varetage standens interesser, opretholde gode kollegiale forhold og koordinere de tre medlemsgruppers aktivitet", som der stod i foreningens vedtægter.

Foreningen varetog lægernes interesser over for lokale statslige, amtskommunale og kommunale myndigheder. I de sidste år var det væsentligste samarbejde med Frederiksborg Amts sundhedsvæsen og socialvæsen, hvor foreningen havde et meget aktivt og positivt samarbejde med både politikere og embedsmænd, med væsentlig rådgivende funktion. Lægekredsforeningen afgav bl.a. høringssvar, når nye sundhedsplaner skulle udarbejdes.

For medlemmerne blev der afholdt møder, uddannelses- og videreuddannelseskurser. Foreningen udgav i 26 år medlems-

Formænd for Lægekredsforeningen gennem de seneste 25 år

1979-1985	1. reservelæge, senere praktiserende læge Peter Stæhr, Ølstykke
1985-1991	Overlæge Bent J. Lauritsen, Hillerød
1991-1994	Overlæge Svend Juul Jørgensen, Hillerød
1994-1999	Overlæge Bjarni Øvlisen, Hillerød
1999-2001	Afdelingslæge, senere klinikchef Lise Møller, Hillerød
2001-2005	Overlæge dr. med. Mogens Hansen, Hillerød

bladet Det Blå Blad. Medstifter af bladet var bl.a. læge Peter Stæhr, der sad i redaktionen i 22 år, det meste af tiden som ansvarshavende redaktør. Bladets navn udsprang af farven på papiret på Lægekredsforeningens tidligere meddelelser til medlemmerne. Det Blå Blad blev udsendt til foreningens medlemmer, Frederiksborg Amtsråd, øvrige lægekredsforeninger og andre samarbejdspartnere.

I 1998 blev Seniorforum dannet – en klub for pensionerede medlemmer og medlemmer over 60 år. "At gavne og fornøje" var klubbens motto. Bestyrelsen refererede direkte til Lægekredsforeningens formand, og seniorforum benyttede foreningens sekretariat, men hvilede i øvrigt økonomisk i sig selv. Seniorforum var fra starten en stor succes. Ved sidste arrangement var der 60 deltagere.

Foreningens sekretariatsfunktion blev varetaget af advokat Jørgen Rendil i 27 år. Han var sekretariatschef fra 1969 til sin død i 1997. Det daglige praktiske foreningsarbejde klarede Jørgen Rendils sekretær Connie Petersen, der tiltrådte i 1977. Hun overtog posten som sekretariatsleder i 1997 og varetog stillingen til fusionen 1. januar 2006.


Det Blå Blad
25. ÅRGANG JANUAR 2003 NR. 1
LÆGEKREDSFORENINGEN FOR FREDERIKSBORG AMT
Indholdsfortegnelse

Reference: Læger og sygehuse i Nordsjælland. Redigeret af Birger Mikkelsen; under medvirken af Bent J. Lauritsen, J. Vraa- Jensen og Peter Stæhr. Helsingør : Lægekredsforeningen for Frederiksborg Amt, [1986].

HOVEDSTADSREGIONENS LÆGEKREDSFORENING

Nedlukningen af Frederiksborg Amt

af Jan Magnussen

Hvordan det hele begyndte

I juli måned 2002 kunne man i en søndagsudgave af Berlingske Tidende hen over hele forsiden læse: AMTERNE SKAL NEDLÆGGES. Artiklen byggede på et interview med Rikke Hvilshøj, MF, Venstre.

Nu er det en kendt sag, at der også skal sælges aviser i juli måned, selv om det kan være svært for journalisterne at få fat i de gode historier, når mange politikere og andre meningsdannere er på sommerferie. Derfor begrebet "agurketid", hvor selv en lille historie kan blive blæst op til noget stort. Så mange ventede vel i de efterfølgende uger, at historien ville blive skudt ned; at Rikke Hvilshøj ville blive sat på plads, når ældre og mere erfarne politikerkolleger kom hjem. Men til manges overraskelse skete det ikke.

Det var kendt, at det indgik i Det Konservative Folkepartis program, at amterne skulle nedlægges – uden at det havde resulteret i mange og kraftige initiativer – og det var også en tanke, som vandt tilslutning hos Dansk Folkeparti; men det store, kommunalpolitisk stærke parti Venstre var kendt for at holde igen, blot ikke denne gang.

Lars Løkke Rasmussen bakkede tanken op; først lidt forsigtigt, men ved Folketingets åbning d. 1. oktober 2002 kunne statsministeren annoncere, at regeringen ville nedsætte en strukturkommission, "som skal se på om det eksisterende system nu også lever op til vor tids krav til et moderne velfærdssamfund."

Strukturkommissionen blev nedsat med dir. Johannes Due som formand. Staten blev repræsenteret med topembedsmænd fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Finansministeriet, Økonomi- og Erhvervsministeriet og Justitsministeriet; den kommunale sektor med direktører fra Københavns og Frederiksberg kommuner, Amtsrådsforeningen og Kommunernes Landsforening, og endelig var der "3 uafhængige", nemlig dir. Erik Bonnerup, dir Jørgen Søndergaard og professor Poul Erik Mouritzen. Kommissionen kom med sin betænkning i januar 2004.

Den anbefalede større kommuner med 20-30.000 indbyggere som et minimum. Kommissionen fremlagde en række modeller som kunne samles i "en bred kommunemodel", "en bred amtsmodel" og en "statsmodel". Men det skal tilføjes, at de 3 uafhængige eksperter afgav en mindre-

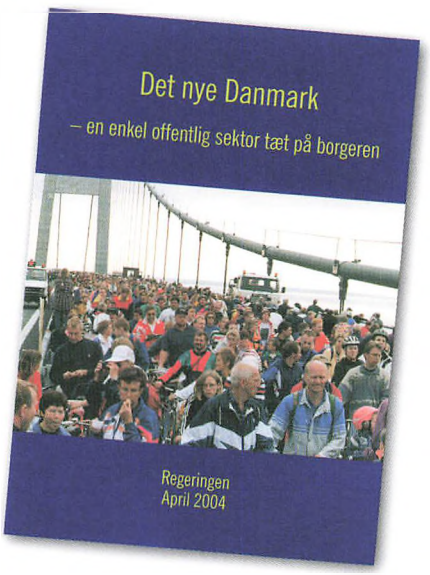

talsudtalelse, som på en række punkter gik imod flertallets anbefalinger. Således anbefalede de fortsat folkevalgte organer, at f.eks. ungdomsuddannelserne skulle styres på regionalt niveau, og at der skulle gennemføres en undersøgelse af kommunestørrelsens betydning for at lave robuste enheder.

Umiddelbart efter præsentationen på Vingstedcenteret ved Vejle startede den politiske diskussion, og i april 2004 kunne regeringen præsentere "Det nye Danmark", hvor amterne skulle nedlægges og erstattes af 5 sundhedsregioner, hvor kommunerne skulle være på mindst 30.000 indbyggere og med kun to skatteudskrivende led: staten og kommunerne. En lang række af amternes opgaver skulle overgå til kommunerne, mens ansvaret for ungdomsuddannelserne og det overordnede plan- og miljøansvar skulle gå til staten.

I de politiske forhandlinger valgte Socialdemokratiet og De Radikale til sidst at stå udenfor, således at "Det nye Danmark" skulle gennemføres af regeringen med støtte fra Dansk Folkeparti. Det blev altså en snæver politisk aftale, som kom til at danne det parlamentariske grundlag for den største reform af den offentlige sektor i Danmark og det omfattende lovgivningsarbejde, som blev iværksat i folketingsåret 2004-05.

Der er en tradition i dansk parlamentarisk historie for, at de store samfunds- og velfærdsreformer gennemføres med bred politisk støtte blandt Folketingets partier. Dette var altså ikke tilfældet her, og forklaringen er måske, at tanken om sammenlægning af kommunerne hurtigt vant gehør, og en frivillig sammenlægning af de 275 kommuner til lige under et hundrede syntes mulig allerede på et tidligt tidspunkt i processen.

I efteråret 2005 var rammerne og lovgrundlaget på plads og i november gennemførtes valg til de nye kommuner og regioner, som skulle fungere som forberedelsesudvalg og sammenlægningsudvalg i hele 2006 parallelt med de siddende amtsråd og kommunalbestyrelser, som fik forlænget deres mandatperiode med et år. Fra 1. januar 2007 overtog de i november 2005 valgte politikere så endelig ansvaret for de nye regioner og kommuner.

For amterne betød det, at man i 2. halvår af 2005 kunne tage de første skridt i retning af de nye forhold. Man kunne starte processen med at planlægge fordelingen af medarbejdere til nye myndigheder, når amterne skulle nedlægges med udgangen af 2006; og især i den midtjyske og den syddanske region var man godt i gang med at udarbejde organisationsmodeller og tegne nye strukturer.

I Nordjyllands Amt var overgangen til Region Nordjylland ikke så gennemgribende en forandring; i Region Sjælland var det en længere proces og i Region Hovedstaden var det med fusion af to amter (Københavns og Frederiksborg), to kommuner (København og Frederiksberg), Hovedstadens Udviklings Råd (HUR), et sygehusfællesskab (HS) og en regionskommune (Bornholm) en så kompliceret affære, at det var udelukket at foretage sig noget organisatorisk, før regionsrådsvalget var gennemført.

Men fra starten af 2006 var regionsdannelsen i hovedstaden i gang med ansættelse af en midlertidig direktion fra februar, derefter en ansat koncerndirektion og inden sommeren 2006 var den udvidede direktion med koncerndirektører, stabsdirektører og virksomhedsdirektører på plads, og man kunne begynde at ansætte/udpege medarbejdere til regionens nye stabe.

Efter sommeren 2006 påbegyndtes så arbejdet med at nedlukke Frederiksborg Amt sideløbende med at alle medarbejdere i amtet i vekslende grad kunne begynde at orientere sig mod det nye ansættelsessted og den nye arbejdsgiver.

Det er dette 2. halvår af 2006 og nedlukningen af et amt, det kommende skal handle om.

Hvordan oplevede medarbejderne i Frederiksborg Amt tiden fra 2002 til 2007?

Der er selvfølgelig ikke et entydigt svar på dette spørgsmål. Det er forskelligt, om man var ansat på en af amtets institutioner eller havde sit arbejde på amtsgården. Det er forskelligt, om man er læge på et sygehus eller gymnasielærer, det er forskelligt, om man er chef eller fuldmægtig, og endelig er vi som medarbejdere lige så forskellige som mennesker i øvrigt. Så spørgsmålet er mere, om der er nogle fællestræk i de oplevelser vi har haft.

Min første reaktion den søndag i juli i 2002, hvor jeg fik Berlingske Tidende i hånden på Rødby-Puttgarten færgen på vej fra ferie var: Nu igen – men det går nok over. Jeg tror mange havde den fornemmelse fra starten. Vi har set både hovedstadsreformkommission og opgavekommission og andre tiltag til at lave om på den offentlige sektor, og ikke meget er blevet gennemført – især ikke i hovedstaden.

Men da Lars Løkke Rasmussen gik aktivt ind i debatten måtte vi, som har kendt ham som amtsborgmester, sande at det kunne da godt være, der ville komme til at ske noget. Vi kendte hans indsats og indstilling til amterne, som ikke var kendetegnet ved den store frygt for forandring. Det havde han tidligere givet udtryk for på et par store lederseminarer for alle ledere i Frederiksborg Amt i forsommeren 1998.

På den anden side, en strukturkommission var måske en rigtig god ide, der var nok noget, der kunne trænge til at blive set på. Men da kommissionen kom i gang, var der ting som kunne vække bekymring. Allerede i kommissoriet nævnes muligheden eller ønsket om at beskrive en offentlig sektor med kun to niveauer med direkte valg.

Senere kunne man notere sig i de løbende udmeldinger fra kommissionen, at vi havde uhensigtsmæssigt små kommunale enheder, at der skulle skabes en entydig indgang til den offentlige sektor, at parallelindsats skulle undgås eller med et andet ordvalg, at man skal undgå gråzoner, hvor borgeren kommer i klemme mellem f.eks. amt og kommune.

Når man læser det igen, lyder det jo meget fornuftigt, men der lå også en vis demagogi i ordvalget. Nogle få år forinden havde man med lige så stor skråsikkerhed talt om, at der var en klar hierarkisk fordeling af opgaverne: Vejsystemet var delt mellem kommuneveje, amtsveje og statsveje; uddannelse var delt mellem kommunerne som tog sig af folkeskolen, amterne som havde ansvaret for ungdomsuddannelserne og staten som havde de højere eller videregående uddannelser (at dette ikke var 100 % gennemført, var en af de ting som opgavekommissionen pegede på, men ikke fik igennem), og endelig var de sociale opgaver delt mellem kommunerne, som tog sig af de nære opgaver, og amtet, som løste de mere specialiserede sociale opgaver, som bl.a. er kendetegnet ved at forudsætte et meget større befolkningsunderlag. Det samme gælder den vidtgående specialundervisning, hvor vi i amterne trådte til – på ønske fra kommunerne og forældrene – når der var behov for



Indenrigs- og sundhedsminister Lars Løkke Rasmussen var amtsborgmester i Frederiksborg Amt 1998-2001. Foto: http://lars.venstre.dk

de specialiserede tilbud, som kommunerne ikke selv kan give.

Det var måske lidt svært for os at opleve dette som gråzoner, eller at borgerne kom i klemme, men sådan var nu ordvalget.

I den periode, hvor strukturkommissionen arbejdede, bredte der sig nok en vis usikkerhed på amtsgårdene. Det forekom sandsynligt, at der denne gang ville ske noget, og amternes indsats blev ikke omtalt med den største omsorg. På den anden side; det var jo seriøse folk, og vi skulle ikke stå i vejen for et ønske om ændringer; vi skulle nok leve op til tidens krav om fleksibilitet og forandringsparathed.

Men vi havde også negative oplevelser. På et møde for amternes uddannelses- og kulturdirektører i 2003, hvor formanden Johannes Due var inviteret, blev han spurgt om sin og kommissionens indstilling til den vidtgående specialundervisning i amterne, fordi vi havde svært ved at genkende den gråzone problematik og det postulat, at borgerne kom i klemme mellem kommunerne og amtet. Hertil svarede Johannes Due, at det område havde han ikke megen forstand på, men det måtte vel ligne det sociale område, og derfor var det naturligt at behandle det på samme måde, som de så på det område; altså et argument for at placere opgaven entydigt i kommunerne. Det lykkedes ikke på mødet at bibringe formanden en forståelse for, at området var lidt mere nuanceret og kompliceret.

Andre vil anføre, at diskussionen om kommunestørrelse forgik på et noget løsagtigt grundlag. Man talte om en minimums størrelse på 20.000 indbyggere og på det hensigtsmæssige i at tilstræbe ikke under 30.000 indbyggere, men en egentlig dokumentation for sammenhængen mellem kommunestørrelse og optimal kommunedrift, som mindretallet i strukturkommissionen havde bedt om, blev aldrig gennemført.

Disse forhold fremhæves for at illustrere, at der hos mange allerede inden strukturkommissionens rapport udkom, bredte sig en vis usikkerhed m.h.t. om det var en uafhængig rapport eller et politisk bestillingsarbejde.

Da hovedbetænkningen kom i januar 2004 var der mangen en amtsgårdsmedarbejder, som hæftede sig ved specielt en af de fremsatte stiliserede modeller, den brede amtsmodel. Selv med en styrkelse af det kommunale niveau var der her skitseret en ret bred opgaveportefølje for de nu sammenlagte amter; hovedspørgsmålet syntes at være, om der skulle være 5, 7 eller 8 nye



Strukturkommissionens betænkning. Foto: Torben Biil-Jessen

amter. For Frederiksborg Amt var situationen den, at med 8 nye amter ville vi være store nok til at kunne fortsætte; med færre ville der blive et hovedstads-storamt.

Men den politiske diskussion kom til at gå i en anden retning. Det blev hurtigt spørgsmålet om, hvorvidt Socialdemokratiet og De Radikale ville eller kunne være med. Da de – af uransagelige årsager – til sidst valgte at gå fra forliget, stod regeringen tilbage med Dansk Folkeparti, og det blev i vid udstrækning Dansk Folkeparti, som blev ikke alene "tungen på vægtskålen", men blev den helt afgørende faktor i valget af model og i udmøntningen af den i lovgivningen såvel som senere i de mange bekendtgørelser, som skulle beskrive, hvordan denne omfattende ændring af det offentlige Danmark skulle gennemføres. Her tror jeg mismodet bredte sig til mange amtsansatte.

Dette må ikke opfattes som, at vi som offentligt ansatte er imod forandringer, snarere tværtimod. Vi lever og arbejder i en verden som hele tiden ændres og tilpasser sig det omgivende samfund. Men i en politisk styret dagligdag har vi respekt for de demokratiske værdier og de parlamentariske spilleregler, og vi kender betydningen af brede forlig.

Her stod vi over for den mest omfattende reform af den offentlige sektor i mands minde, og så skulle den gennemføres med et meget smalt flertal og med Dansk Folkepartis markante synspunkter som udslagsgivende.

Der var tale om at afgive ikke bare en række spændende emneområder, som vi syntes, vi har udøvet et respektfuldt og kvalificeret ansvar for; der var tale om at fjerne kommunalfuldmagten og retten til at udskrive skat, således at regionernes handlefrihed blev indskrænket både til de opgaver, som eksplicit er nævnt i loven og til det, som kan dækkes indenfor den økonomi, som staten og kommunerne vil stille til rådighed for regionerne.

På den måde så vi os lige pludselig som brikker i et stort politisk eksperiment og ikke bare en reform af den offentlige sektor.

Det er vel også værd at notere sig, at der helt op i 2004 var tidspunkter, hvor det kunne se ud, som om hele reformen ville blive opgivet. Så hvis ikke kommunerne var gået så resolut i gang med at forberede sammenlægninger, er det tvivlsomt om regeringen ville have gennemført en så omfattende reform med et så lille politisk flertal. – Men gennemført, det blev den.

På det mere personlige plan blev vi som medarbejdere konfronteret med reformens konsekvenser første gang, da vi i september 2005 skulle tage stilling til, hvor vi kunne ønske, vi gerne ville overføres til, hvem vi gerne ville have som ny arbejdsgiver og myndighed, når amtet blev nedlagt.

For nogen var der ikke frit valg, de skulle følge med deres opgave; for andre var der

et begrænset valg, idet vi godt nok kunne ønske, men vi vidste også, at der lå en overordnet fordelingsnøgle som gav staten 11 %, kommunerne 15 % og regionen 74 % af amtets medarbejdere, aktiver og passiver.

Medarbejdernes ønskeproces var i virkeligheden blot en lille del af det store arbejde med at fordele amtets opgaver, som nu skulle iværksættes. Strukturreformen lå klar; vi vidste hvordan amtets opgaver skulle fordeles på staten, selvejende statslige institutioner, regionen og de nye kommuner, og vi vidste, at de gamle 19 nordsjællandske kommuner skulle sammenlægges til 11 nye.



Foto: Privat

Kun Allerød, Helsingør og Hørsholm forblev uforandrede i geografisk udstrækning, men alle skulle de gøre sig klare til at modtage nye opgaver. Tre nye kommuner blev dannet med bidrag fra kommuner i både Københavns og Frederiksborg amter, nemlig Rudersdal (Birkerød og Søllerød), Egedal (Stenløse, Ølstykke og Ledøje-Smørum) og Furesø (ved tvangsægteskab mellem Farum og Værløse).

Derfor foregik det indledende arbejde med opgaveflytningerne i en forberedelsesorganisation i tæt samarbejde med kommunaldirektørerne. Opgaven hed at udarbejde aftaleudkast til de modtagende myndigheder og tidsrammen var, at det skulle være på plads inden årsskiftet 2005-06.

Det siger sig selv, at det krævede en ret stor projektorganisation med projekt- og arbejdsgrupper for hver af de større opgaveområder. I den sidste ende skulle det samles i aftaleudkast bygget op omkring hver af de modtagende myndigheder, hvori alle de opgaver, ejendomme, aktiver og passiver, pligter og rettigheder samt ikke mindst medarbejdere som den pågældende myndighed skulle modtage, blev beskrevet.

Men aftaleudkastene var ikke den eneste ekstraopgave i efteråret 2005. Der var også et valg, der skulle forberedes og afvikles, og ved siden af et folketingsvalg skulle der afholdes valg til både de nye kommuner og den nye region d. 22. november 2005.

Det var endda et lidt specielt valg, idet de nyvalgte først skulle fungere i deres nye roller som regionsrådsmedlemmer eller kommunalbestyrelsesmedlemmer godt et år senere, nemlig fra d. 1. januar 2007. Indtil da, i hele 2006, skulle de være medlemmer af forberedelsesudvalget for den kommende Region Hovedstaden eller i sammenlægningsudvalg for de nye kommuner. De siddende amtsråds- og kommunalbestyrelsesmedlemmer blev så ved lov forlænget i endnu et år – deres 5. til udgangen af 2006.

Det bør nok tilføjes, at processen med udarbejdelse af aftaleudkastene blev til et rigtig godt samarbejde med de modtagende myndigheder ikke mindst de nye kommuner. Den opmandsinstitution med 5 statsligt udpegede problemknusere på lands-

plan, som var etableret virkede alene ved sin tilstedeværelse. Der var vel mindre end en snes enkeltsager i Nordsjælland, som krævede lidt ekstra arbejde og forhandling til sidst, og da aftaleudkastene endelig blev præsenteret, kunne alle parter underskrive dem i foråret 2006.

Opgaverne flyttes

Med amternes nedlæggelse skulle der tages stilling til hver enkelt af de opgaver, amterne stod for; hvad skulle til staten, hvad skulle til regionen, og hvad skulle til de nye og større kommuner?

Sundhedsområdet, som har været amternes største opgave og lagt beslag på > 7[illegible] % af amtets ressourcer, skulle til regionen. Her er der tale om en af de største fusioner i Danmark og den bærende ide i at skabe regionerne. Der var dog visse opgaver indenfor bl.a. forebyggelse og genoptræning, som kommunerne overtog, så der blev lagt op til et nyt samarbejde mellem regionen og kommunerne på sundhedsområdet.



Flyttekasser klar til afhentning på amtsgården december 2006. Foto: Privat

Psykiatriområdet, som er blevet kraftigt udbygget siden amterne overtog det fra staten i 1970, skulle også til regionen.

Det sociale område, som i Frederiksborg Amt bestod af hen ved 80 individuelle sociale institutioner, blev med kommunalreformen delt op således, at en række institutioner overførtes til kommunerne, mens der for de mere specialiserede tilbud var tale om at kommunerne kunne vælge, om de ville tage dem hjem til kommunen, eller om de ville bede regionen om at videreføre driften. I Region Hovedstaden har kommunerne bedt regionen om at videreføre knap en tredjedel af de sociale institutioner i 2007.

På teknik- og miljøområdet er billedet mere kompliceret. Størstedelen af vej- og miljøområdet gik til staten og samledes i nye vej- og miljøcentre, som for Nordsjællands vedkommende er lokaliseret i Fløng og i Roskilde. Det er altså en statslig, dekoncentreret fusion.

Andre dele af miljøområdet, som tilsyn med virksomheder og kommuner samt planområdet gik til kommunerne. Her er der altså tale om det modsatte af en fusion, en fision, hvor den meget specialiserede fagkompetence, som var opbygget i amterne, skulle fordeles på 11 kommuner.

Den eksisterende type regionplan er afskaffet som arealplan, hvorefter der fremover kun vil være en udbygget landsplanlægning og kommuneplanlægning. Regionen skal udarbejde en regional udviklingsplan, som bl.a. tager udgangspunkt i en regional erhvervsudviklingsstrategi, som udarbejdes af et nyt vækstforum med bred deltagelse fra regionen. Også ansvar for jordoprensning af forurenede grunde ligger i regionen.

På uddannelses- og kulturområdet er det også et kompliceret billede. De uddannelsesinstitutioner, amtet har drevet med 10

gymnasier, VUC-Nordsjælland, Social- og Sundhedsskole, Amtscentret, og Sygeplejeskolen blev d. 1. januar 2007 alle selvejende statslige institutioner under Undervisningsministeriet; de to sidste under CVU København–Nordsjælland. De 5 amtslige specialskoler blev henlagt til kommunerne med en fælleskommunal administrativ enhed for kørsel og rådgivning placeret i Hillerød.

På kulturområdet gik næsten alle de amtslige kulturbevillinger til staten. Tilskud til teatre og museer går ind i statslige ordninger, og en række lokale tilskud, bl.a. til Esrum Kloster og Møllegård videreføres i en 4-årsordning under Kulturministeriet, hvorefter de overgår til kommunerne som led i det almindelige bloktilskud.

Regionen dannes

Den 22. november 2005 sent på aftenen var valget af de 41 politikere til regionsrådet en realitet, og efter en konstitueringsproces mødtes de til deres første møde som forberedelsesudvalg i begyndelsen af januar 2006.

Modsat situationen i de jyske regioner var man ikke så langt i Region Hovedstaden med de indledende sonderinger om den nye organisation. Dels var den politiske situation mere uafklaret før valget, dels var den organisatoriske udfordring noget større end en sammenlægning af 2-3 amter. I Region Hovedstaden indgik syv eksisterende myndigheder af meget forskellig størrelse og sammensætning. Der var selvfølgelig først og fremmest Københavns og Frederiksborg amter, men Københavns og Frederiksberg kommuner indgik også på den måde, at de skulle afgive deres regionale opgaver, idet de indtil kommunalreformen havde udgjort såvel en primærkommunal som en amtskommunal myndighed. Så var der de to organisationer Hovedstadens Sygehusfællesskab, HS og Hovedstadens udviklingsråd, HUR, som løste sektoropgaver på tværs af den amtskommunale inddeling. I tilfældet HUR var der endda den lille detalje, at HUR også omfattede Roskilde Amt, som ikke skulle til Region Hovedstaden, men til Region Sjælland. Endelig – ikke at forglemme – skulle Bornholms regionskommune også indgå i den nye region.

Med syv så forskellige fusionspartnere var det nødvendigt at afvente, at den politiske organisation var på plads, før man kunne begynde at se på den administrative organisation, så primo februar kunne en midlertidig direktion bestående af de to amtsdirektører fra Frederiksborg og Københavns amter og den adm. direktør fra HS sætte sig på amtsgården med en lille stab omkring sig for at forberede opbygningen af Region Hovedstaden og betjene forberedelsesudvalget.

Den midlertidige direktion blev for en del af amtsgårdens medarbejdere den første prøve på flytteprocesserne, idet en række medarbejdere i Teknik & Miljø med en uges varsel måtte rykke ud af deres kontorer for at give plads til at regionens nyvalgte politikere og den midlertidige direktion.

En af de første opgaver for den midlertidige direktion var at udarbejde beslutningsgrundlaget til den permanente organisation for en region med > 40.000 medarbejdere og et budget på > 20 mia. kr.

Løsningen blev en koncernledelse med en koncerndirektion på fem i spidsen, en regionsdirektør og fire koncerndirektører. Koncerndirektionen skal så understøttes af en række stabsdirektører og en række virksomhedsdirektører for de store sygehusenheder.

De fem stillinger i koncerndirektionen blev opslået og i maj 2006 blev fire af de fem stillinger besat. Helle Ulrichsen, tidligere

adm. dir. for HS blev den første regionsdirektør for Region Hovedstaden. De to øvrige direktører i den midlertidige direktion, amtsdirektørerne fra Københavns Amt og Frederiksborg Amt samt økonomidirektøren fra HS blev ansat som koncerndirektører (den femte stilling i koncerndirektionen blev besat efter yderligere opslag et par måneder senere).

Inden sommerferien blev de øvrige direktører til stabene og virksomhederne udpeget og i efteråret 2006 foregik arbejdet med at få resten af organisationen med de medarbejdere, der blev overført til de respektive områder, til at falde på plads.
Det var jo en del af strukturreformen, at ingen skulle blive arbejdsløse, alle skulle sikres et arbejde.

I Region Hovedstaden havde vi endda ikke helt de problemer med afstande, som man oplevede mange andre steder i landet, hvor amtslige medarbejdere f.eks. fra Ribe kunne blive anvist arbejde i Vejle, fra Nykøbing F. kunne blive anvist i Sorø eller fra Århus eller Ringkøbing til Viborg.

Men mange blev efterhånden opmærksomme på, at et var at blive overført til en anden arbejdsplads, noget andet var at få sikkerhed for, hvordan man blev placeret i den nye organisation og hvilke opgaver, man skulle arbejde med. Så det at blive sikret et nyt arbejdssted, er ikke nødvendigvis et optimalt stillingsskifte og et løft på karrierestigen. Derfor har ganske mange søgt stillinger selv eller har byttet sig til en anden stilling end den først søgte eller tildelte.

Nedlukningsprocessen

I august 2006 startede selve nedlukningsprocessen. Rammerne var nu på plads: Lovgivningen vedtaget, aftaler indgået med de modtagende myndigheder, medarbejderne



Flyttemand på amtsgården. Foto: Privat

vidste, hvor de skulle hen og regionen var under opbygning og skulle overtage amtsgården – senest den 2. januar 2007.

Amtsrådet vedtog i august oprettelsen af en nedlukningsorganisation med en styregruppe og et antal projektgrupper omkring flytning, personale, IT, information, regnskab, arkivsager og inventar, kunst og løsøre. Med reference til direktionen og økonomiudvalget forsøgte styregruppen at koordinere de mange elementer i nedlukning, flytning og rømning af amtsgården med den ambition at forsøge at begrænse kaos mest muligt, som styregruppens formand blev citeret for.

Den overordnede opgave var at sikre, at hvert eneste stykke inventar på amtsgården kunne forsynes med en mærkat, som angav, hvorhen og hvornår det skulle flyttes, men det siger sig selv at dette krævede et vist forarbejde og en række aftaler. Et over-

ordnet krav var, at Frederiksborg Amt skulle fungere med sikker drift frem til 31. december 2006, og at amtsgården pr. 2. januar 2007 skulle fungere som regionsgård.

Men regionen havde været under opbygning siden foråret 2006, og selv om Frederiksborg Amt ophørte med at eksistere pr. 31. december 2006. så ville der fortsat være en række afslutningssager, herunder ikke mindst et regnskab for 2006, som krævede en supplementsperiode, før man kunne lukke bogen.

En anden sag var, at man rent logistisk ikke kan flytte ca. 400 medarbejdere ud til et halvt hundrede adresser og samtidig flytte over 400 nye medarbejdere ind ad de samme ti døre i løbet af få dage. En praktisk beregning af den mulige flytteproces resulterede i, at man var nødt til at starte i den sidste uge i november og køre i de næste fire uger for at være færdig inden jul. I den midterste del af den periode ville der hver dag komme fem flyttevogne med mandskab, én til hver af de fem fløje på amtsgården. Når de kørte ud fra amtsgården for at læsse af næste dag, ville de blive afløst af de næste fem hold flyttevogne. Med udflytning via P-pladsen ville der så være mulighed for indflytning via bagindgangene med tilkørsel fra vejen bag amtsgården.

Et tredje hensyn var Københavns Amts behov. Ganske vist skulle regionen ikke benytte amtsgården i Glostrup efter januar 2007. Men amtet havde en usmidig aftale med udlejer, som tilsagde at amtet skulle aflevere amtsgården i renoveret og godkendt tilstand inden den 31. december. Det ville faktisk betyde at fraflytningen – og dermed et ønske om indflytning på regionsgården – skulle påbegyndes allerede i oktober, for at Københavns Amt kunne påbegynde en successiv istandsættelse. Faktisk begyndte de første forvaltninger at flytte ud, inden det lykkedes at få en mere smidig aftale om fraflytningen.

Flytteprocessen forudsatte også, at alle amtsgårdens medarbejdere gennemførte en registrering af deres kontorinventar og udstyr og fik aftale med deres nye arbejdsgiver, om de var interesseret i og indstillet på at modtage møbler, it-udstyr mv. Samtidig skulle flyttekoordinatorerne træffe aftale med de modtagende myndigheder om dato, modtagelsessted og betaling af flytningen.

Det bærende princip her var, at hver medarbejder havde mulighed for at medbringe sin egen pc, skrivebord, stol, reoler mv. og at amtet ikke ville flytte medarbejdere og inventar til den nye arbejdsplads, før denne var indstillet på modtagelsen.

På personaleområdet var der også en række forhold at iagttage. Nogle arbejdspladser, både blandt kommunerne og de nye selvejende institutioner, var interesseret i at modtage medarbejderne fra amtet før tid. For medarbejderne kunne det også



Flyttemænd på amtsgården. Foto: Privat

være en god måde at få en glidende overgang til nyt arbejde. Men også dette krævede nøje aftale mellem den nye og den gamle arbejdsplads og medarbejderen selv om arbejdstid, aflønning, ferie mv. I mange tilfælde krævede det delvis udlån for at medarbejderen kunne være med til at afslutte sager i amtet, og dermed skulle det aftales, hvem der var arbejdsgiver, hvem der skulle afholde lønudgiften mv.

Fusionen til Region Hovedstaden er blevet kaldt Danmarks største fusion nogensinde, og denne fusion var endda kun en del af Frederiksborg Amts andel af kommunalreformen.

Store fusioner i den private sektor er kendt for at være meget omkostningstunge, og erfaringen er, at det tager mange år før rentabiliteten i store fusioner viser sig. Men det magiske ved kommunalreformen var, at den ikke kostede ekstra. Dette har så kun kunnet lade sig gøre fordi en masse medarbejdere i amter og kommuner har ydet et meget stort ekstraarbejde i forbindelse med at lukke deres gamle arbejdsplads og samtidig opbygge deres nye.

For langt de fleste medarbejdere på amtsgården har både 2005 og 2006 og især efteråret 2006 været en travl og stressende periode. Ikke mindst de mange ledere, som har haft ansvar for at nedlukke amtet, samtidig med at regionen skulle opbygges, har været i en vanskelig situation.
Dette kan illustreres med et eksempel. Amtssundhedsdirektøren, blev før sommeren 2006 konstitueret amtsdirektør i Frederiksborg Amt og dernæst udpeget til virksomhedsdirektør i den kommende virksomhed, Nordsjællands Hospital (en administrativ sammenlægning af sygehusene i det gamle Frederiksborg Amt). Samtidig hermed blev den tidligere viceamtssundhedsdirektør konstitueret som amtssundhedsdirektør og udpeget til stabsdirektør på økonomiområdet i Region Hovedstaden.

Disse to personer forventedes at kunne forhandle sygehusenes økonomi både i relation til 2006 og 2007 uanset de begge havde to ansvarsområder: økonomi og sundhedspolitik, samtidig. Når der taltes 2006, var den ene amtsdirektør og den anden sundhedsdirektør; når det handlede om 2007 var den ene sundhedsdirektør og den anden økonomidirektør. Dette ville man næppe turde byde direktører i den private sektor, men i det offentlige forventes det, at man kan fungere i disse vekslende og meget komplekse roller.

IT og telefonområdet var et andet vigtigt område, som skulle løses. Frederiksborg Amt rådede over hen ved 5000 telefonabonnementer, ADSL-forbindelser, hjemmearbejdspladser og mobiltelefoner. Efter 1. januar 2007 kunne amtet ikke længere betale for disse forbindelser, men det var af afgørende betydning for en sikker drift, at systemerne også virkede ind i 2007. På et tidspunkt regnede man med at måtte opsige alle abonnementer og så få de nye myndigheder til at genåbne de nødvendige forbindelser, men den løsning viste sig at være al for risikabel. I stedet blev det til en aftale med de nye myndigheder og især regionen om, at alle de forbindelser som amtet ikke eksplicit havde sagt op, blev overtaget af de nye myndigheder og videreført som minimum til 31. marts 2007. For IT-arbejdspladserne var der yderligere tale om både et IT-sikkerhedshensyn og spørgsmålet om betaling for den software, der lå på amtets maskiner.

Regnskabsafslutningen for 2006 og den økonomiske lukning af amtet var også et problem. Årsregnskabet kunne først afslut-

tes i løbet af et par måneder ind i det nye år og efter en supplementsperiode, men der var ingen politikere til at følge og godkende denne proces, for amtspolitikerne har intet mandat efter 31. december 2006. Økonomimedarbejderne var også flyttet til nye arbejdspladser.

Gennem lovgivningen er det sikret, at det administrative ansvar for regnskabsafslutningen ligger i regionen. Derfor har amtet sammen med regionen sørget for at de administrative systemer kan køre videre, og at en række nøglemedarbejdere, som har indsigt i regnskabet, er til rådighed for regionen til at afslutte regnskabet for 2006.

Men amtsrådet kom ikke til at godkende deres sidste regnskab. Det sidste amtspolitikerne så, var den økonomirapport, som blev forelagt på det sidste amtsrådsmøde i december 2006, og som rummede en prognose for regnskabet.

Aftalerne med de modtagende myndigheder rummer også aktiver og passiver, rettigheder og pligter. Hermed lå der en forpligtelse for amtet til at sikre, at ejendomme blev tilskødet nye ejere, biler afmeldt og flyttet til nye ejere, og aftaler og kontrakter enten afmeldt eller overført til rette vedkommende.

Et særligt område var amtets arkiv og journal. Ældre sager blev afleveret til Statens Arkiver. De nyere sager er scannet og placeret i et mellemarkiv på amts- eller regionsgården, hvorfra de ville kunne rekvireres af interesserede. Personalesager for alle amtets ansatte er overgået til nye myndigheder, for nogles vedkommende lagt ud på de nye selvejende institutioner.

Kunst på vægge og rundt i amtets mødelokaler blev registreret. Som hovedregel forblev det på regionsgården, men enkelte objekter fulgte med nogle medarbejdere



Flytterod på amtsgården december 2006. Foto: Privat

til kommunerne eller til de nye selvejende institutioner. Medarbejdere, som havde været særlig glade for en reproduktion eller plakat på deres kontor, fik mulighed for at tage den med til deres nye kontor eller købe den privat.

Jo, rømningen af en arbejdsplads for over 400 mennesker, som har fungeret i over 30 år, er lidt af en proces. Når gamle skuffer og skabe bliver tømt, er der meget til containerne. Som i en privat husholdning skal der en flytning til, før man får ryddet ordentlig op.

Men man skal også være omhyggelig, at man ikke kommer til at smide værdifulde ting ud. Således fandt jeg en lille æske i en skuffe, jeg ikke havde været i i mine 9 år på amtet. Den viste sig at indeholde de sidste fem af oprindelig ti kopier af Esrum Klosters segl i sterlingsølv. De var fremstillet i forbindelse med genåbningen af Esrum Kloster i 1997 og glemt siden hen. Nu havde vi mulighed for at sørge for, at de kom til fonden Esrum Kloster og Møllegård.

Forfatterliste

Hans Andersen
Cand.merc.aud., Handelshøjskolen i København 2000. Folketingsmedlem (V) siden november 2001. Medlem af Frederiksborg Amtsråd 1998-2006, medlem af Helsingør Byråd fra 2006. Medlem af Slangerup Byråd 1994-2000. Har som medlem af Venstre gennem årene varetaget adskillige tillidsposter.

Redaktøren gør opmærksom på, at Frederiksborg Amts første folkevalgte amtsborgmester Hans Andersen var farfar til denne forfatter.

Kirsten Baunegaard
Cand.mag fra Roskilde Universitetscenter 1987. Tidligere museumsinspektør ved Bornholms Museum og Folkemuseet, Hillerød. Redaktør af "Hillerød 1945-2006", p.t. projektleder for webprojekt om Hillerød industrihistorie.

Henrik Christoffersen
Cand. jur. fra Århus Universitet 1971. Har været ansat som fuldmægtig i Frederiksborg Amts Centralforvaltning 1972-78 og som kontorchef i forvaltningen for Uddannelse, Erhverv & Kultur fra 1978 og indtil amtets nedlæggelse pr. 1. januar 2007. Arbejder nu i Region Hovedstadens administration på regionsgården i Hillerød

Conny Dideriksen
Uddannet apoteksdefektrice på Esbønderup Apotek. Har arbejdet som faglærer på AOF's aftenskole. Byrådsmedlem i Græsted-Gilleleje Kommune 1977-90. Fra 1986-2006 medlem af Frederiksborg Amtsråd. Fra 1990 socialdemokratiets borgmesterkandidat.

Elisabeth Ingleby
Ansat kun 16 år gammel ved Frederiksborg Amt 1941. Medhjælper for organist Laumann, som stod for Brændselsnævnet. Ansat indtil 1992 i alt 43 år. Har bl.a. varetaget sociale sager og endte som sekretær, senere ekspeditionssekretær for amtsdirektør Bianco Boeck.

Rolf Kjær-Hansen
Mag.art. fra Københavns Universitet 1992. Har været ansat som museumsinspektør/arkivleder i Ølstykke og Slangerup kommuner siden 1997. Arkiv- og museumsleder i Egedal Kommune 2007.

Jan Magnussen
Cand. scient. i geografi fra 1969 (KU). Direktør for Uddannelse, Erhverv og Kultur, Frederiksborg Amt 1998-2007, Rektor for Sydjysk Universitetscenter, Esbjerg 1985-98 og Lektor i Bygeografi og Fysisk Planlægning på Københavns Universitet 1970-85.

Asger Milthers
Cand.jur. fra Københavns Universitet februar 1949. Ansat i Socialministeriet februar 1949 - september 1968. Administrationschef for Diakonissestiftelsen oktober 1968 – september 1972. Amtssocialdirektør i Frederiksborg Amt oktober 1972 til pensionering i oktober 1984.

Sofia Mulla

Biolog fra Københavns Universitet 2001. Arbejdede 2003-06 for Landskabsafdelingen i Frederiksborg Amt, og var i den forbindelse en del af sekretariatet for Nationalpark Pilotprojektet "Kongernes Nordsjælland".

Arbejder i dag i Ballerup Kommune med naturbeskyttelse og landskabsforvaltning.

Finn A. Olsen

Cand.polyt. 1960. Ansat 1967-2004 ved Frederiksborg Amt, Teknisk Forvaltning, efter kortere ansættelsesforhold i vejinspektoraterne i Københavns Amt, Skanderborg Amt og Sorø Amt. 1982-88 formand for Dansk Vejingeniør Forening. Desuden medlem af Rådet for Større Færdselssikkerhed.

Villy Olsen

Har været ansat ved Københavns Hospitalsvæsen 1949-59. Frederiksborg Amts Centralsygehus 1959-66. Sygehusdirektør Helsingør Sygehus 1966-92. Sygehusdirektør Frederikssund Sygehus 1992-97.

Erling Rørdam

Landinspektør 1967. Ved byudviklingsudvalgene i Frederiksborg Amt 1969. Amtsvandingeniør 1971. 1974 kontorchef i Miljøministeriet, Miljøstyrelsen. Adm. direktør Hygrodan A/S 1988. Underdirektør Krüger Service AS 1991. 1994-2006 sekretariatschef for Foreningen af Kommuner i Københavns Amt (FKKA).

Eva Stennicke

Bibliotekar fra Danmarks Biblioteksskole 1976. Ansat ved Helsingør Kommunes Biblioteker med særligt ansvar for lokalhistorie og lokalbibliografien for Nordsjælland. Formand for Frederiksborg Amts Historiske Samfund.

Inger Vestergaard

Bibliotekar fra Danmarks Biblioteksskole 1949. Efter flere ansættelser rundt om i landet endt i fødebyen Helsingør i 1964. Indvalgt i Frederiksborg Amtsråd (liste A) 1978-94, de sidste 8 år formand for socialudvalget.

Hans Vistesen

Ansat i kommunal tjeneste i 51 år i Hillerød, Roskilde og Hasle ved Århus. Medlem af Frederiksborg Slotssogns Sogneråd 1962-66, og af Hillerød Byråd (liste A) 1966-70. Medlem af Frederiksborg Amtsråd 1970-82. Medlem af Frederiksborg Slotssogns Menighedsråd 1957-96.

Bjarni Øvlisen

Overlæge, speciallæge i gynækologi og obstetrik. Overlæge ved gynækologisk-obstetrisk afdeling, Frederiksborg Amts Centralsygehus i Hillerød fra 1976-2001, administrerende overlæge ved samme afdeling 1987-96. Formand for lægerådet 1992-94. Formand for Lægekredsforeningen for Frederiksborg Amt 1994-99.

fahs

Frederiksborg Amt 1970-2006 er et bidrag til fortællingen om den store udvikling, der har været i Nordsjælland i anden halvdel af 1900-tallet. Kommunalreformen i 1970 og opbygningen af en moderne administration med tilhørende ansvarsområder og arbejdsopgaver er bogens udgangspunkt.

De fleste af forfatterne har i adskillige år haft Frederiksborg Amt som arbejdsgiver. De øvrige er enten tidligere amtsrådspolitikere eller, som de to historikere, hentet ind for at beskrive de historiske rammer omkring kommuner og amter.

Bogens redaktion håber, at man efter endt læsning vil få samme fornemmelse som vi har fået, nemlig at amtet var en rigtig god arbejdsplads.

hb ocv mag

46.4 Frederiksborg
Frederiksborg amt
2007

4 412 941 8

ODENSE CENTRALBIBLIOTEK
3498123227